

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ
ΤΟΥ
ΕΘΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ
ΤΩΝ
ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

1940

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΟΡΟΙ ΕΓΓΡΑΦΗΣ:

Συνδρομή ετήσια	Δρ. 100	ΤΙΜΗ ΕΚΑΣΤΟΥ ΤΕΥΧΟΥΣ:
> εξαμηνιαία	60	'Απλού Δρ. 10
Εξωτερικού ετήσια	200	Διπλού 15

Αί συνδρομαί ἄρχονται τὴν 1ην Ἰανουαρίου καὶ εἶναι προπληρωτέαι.

Διεύθυνσις καὶ Γραφεῖα: Ἀλεξάνδρου Σούτσου 26

Ἐπὶ τῆς Συντάξεως: ΕΛΜΙΝΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ:

*Ανω σχῶμεν τὰς καρδίας, ὑπὸ Ἑλμ. Παντελάκη.—Ἡ Ἀγάπη (ποίημα), ὑπὸ A. Mickiewicz.—Χρυσὰ ἔπη.—Μία ἐκδρομὴ στὴν Κρήτη, ὑπὸ Ν. Πέρδικα.—Μὴ ζηλέψης (ποίημα), ὑπὸ Γ. Καραπάνου.—Ἡ δόξα τῆς Ἀποτυχίας, ὑπὸ Ἀν. Μπέζαντ.—Τὸ κάλεσμα τῆς Συμφορᾶς, ὑπὸ Ἰω. Μπουκουβάλα.—Ἀναγνώστου—Πεταλοῦδες καὶ Λουλούδια, ὑπὸ Κ. Μελισσ.—Ἡ Rosa Bonheur ὑπὸ Ἀθ. Ταρσούλη—Susan B. Anthony ὑπὸ Ἑλ. Ρουσσόπουλου.—Μὴ

βαρεθῆς, ποίημα ὑπὸ Ἀν. Ἀντωνιάδου.—Εἴμαστε συνυπεύθυνοι ὑπὸ Ἰφιγ. Φράγκου.—Ἡ Μουσικὴ ζωὴ στὰς Ἀθήνας ὑπὸ Σοφ. Σπανοῦδη.—Νεοελληνικὰ θεατρικὰ ἔργα ὑπὸ Κατ. Κακούρη.—Ἡ Γιορτὴ τῶν Λουλουδιῶν—Ἀπὸ τὴν Κίνησι τῶν σώματεϊών μας.—Οἱ ἀγῶνες στὴν Κονίστρα ὑπὸ Θεσπ. Κοκκόλη.—Μία ἐκλεκτὴ Ἑλληνὶς εἰς τὴν Ἀμερικὴν.—Ἐκδόσεις.—Ἐδβ. Μπλ. Βάζερ. Εἰδήσεις—Πρακτικὲς συμβουλές.—Καὶ λίγη μαγειρικὴ.

Ἡ εἰκὼν τοῦ ἐξωφύλλου παριστᾷ Ἀκρογιαλιά στὸ Σαρωνικόν.
Διακοσμήσεις καὶ σκίτσα διηγήματος εὐγενῶς προσφερθέντα ὑπὸ δος Μητσέα

ΖΗΤΕΙΤΕ ΤΑ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

Παντὸς εἴδους ἀριστοτεχνικὰ κεντήματα ἐπὶ λινοῦ ὑφάσματος, τραπεζομάνδηλα, ἐπιτραπέζια εἶδη, κομψοτεχνήματα.

Ἐκλεκτὰ ἀσπρόρρουχα, λεπτότατα καὶ ἐπιμελέστατα ἐπεξεργασμένα κατὰλληλα διὰ προίκες.

Ἄπαντα πωλοῦνται εἰς τὸν :

ΣΥΝΔΕΣΜΟΝ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΩΝ ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ 5

ὅπου ἀναλαμβάνονται καὶ παραγγελλοῦνται.

Μὰ ἀγαπητὴ μου, πρέπει νὰ ἀναγνωρίσῃς
ὅτι ἔχει **ΕΝΑ ΔΕΡΜΑ**
ΘΑΥΜΑΣΙΟ!

Θέλετε νὰ τὸ λένε καὶ ὑμεῖς γιὰ σᾶς:

ΕΠΙΘΥΜΕΙΤΕ νὰ βλέπετε τὸν θυμὸ νὰ καθρεπτίζεται στὰ μάτια κάθε ἀνδρὸς καὶ τὸν φθόνο στὰ μάτια κάθε γυναῖκας παντοῦ ὅπου πηγαίνετε:

ΜΠΟΡΕΙΤΕ ΝΑ ΕΠΙΤΥΧΕΤΕ ΑΥΤΟ ΤΟ ΧΡΩΜΑ ΓΡΗΓΟΡΑ, ΕΥΚΟΛΑ ΧΩΡΙΣ ΝΑ ΠΑΤΕ ΣΕ ΚΑΝΕΝΑ ΠΑΝΑΚΡΙΒΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΚΑΛΛΟΝΗΣ ΚΑΙ ΙΔΟΥ ΠΩΣ:

Βάζετε κάθε βράδυ πρὶν κοιμηθῆτε κρέμα ΤΟΚΑΛΟΝ, χρώματος ῥόζ, τροφὴν διὰ τὴν ἐπιδερμίδα. Περιέχει ΒΙΟΣΕΛ, ἓνα στοιχεῖο φυσικὸ καὶ ἀναζωογονητικόν. Εἶνε τὸ στοιχεῖο αὐτὸ ἡ ἐκπληκτικὴ βιολογικὴ ἀνακάλυψις τοῦ Δρ. Στέσκαλ, καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης. Τρέφει καὶ ἀναζωογονεῖ τὸ δέριμα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ ὕπνου σας. Συννάτε τὸ πρῶτὸ μὲ ἓνα δέριμα πῶ διαφανές, πῶ φρέσκο, πῶ νεανικόν. Αἱ ρυτίδες καὶ αἱ γραμμαὶ χάνονται ταχύτατα. Τὸ πρῶτὸ χρησιμοποιοῦτε κρέμα ΤΟΚΑΛΟΝ, ἄσπρη. Περιέχει στοιχεῖα πῶ καθαρίζουν καὶ τρέφουν θαυμάσια τὸ δέριμα καὶ κάνουν καὶ τὸ πῶ ἄγριο δέριμα μετὰξιν καὶ ἀπαλὸ σὰν τὸ βελούδο. Αἱ γυναῖκες τῶν 40 καὶ τῶν 50 ἐτῶν ἀκόμη μποροῦν νὰ ἀποκτήσουν ἓνα δέριμα νεανικόν καὶ χαριτωμένο μικροῦ κοριτσιοῦ καὶ ἓνα χρῶμα μῆς γοητευτικῆς εὐμορφίας. Χιλιάδες γυναικῶν, γοητευμένων, ὁμολογοῦν τὸ σχεδὸν μυθικὸ ἀποτέλεσμα πῶ ἐπιτυγχάνει κανεὶς ἀπὸ μὴ τόσο ἀπλὴ θεραπεία πῶ κάνει μόνος του στὸ σπίτι του. Ἐπιτυχὴ ἀποτελέσματα ἐγγυῶνται ρητῶς καὶ αἱ δύο κρέμες, ἄλλως ἐπιστρέφονται τὰ χρήματα.

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΟΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΓΓΛΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΟΡΕΑ Ἀ. Παπακώστα
10-9-81
30254

Ἡ πούδρα καὶ τὸ κομπάκτ Μύστικου εἶναι ἡ ἀόρατος ἀσπίς τῆς ὀμορφίας κάθε γυναίκας. Κρύβουν ἀμέσως τὰ ἐλαττώματα τῆς ἐπιδερμίδος, πού κάποτε δὲν μπορούμε νὰ τ' ἀποφύγουμε ὅσο καὶ νὰ τὰ περιποιηθῶμε. Τὸ δέρι φαίνεται τρυφερό, ὡραίο. Τὸ πρόσωπο γίνεται νεανικώτερο, ἐλκυστικό καὶ φρέσκο. Ἡ πούδρα καὶ τὸ κομπάκτ Μύστικου εἶναι λεπτὰ σάν ἀχνὸς καὶ ἀρωματισμένα ὑπέροχα. Ζητεῖτε μ' ἐπιμονὴ παντοῦ τὰ καλλυντικά Σέρκ.

5. Ὑπὲρ μαυθιμοῦ
ἡλίου μὲ ὅμως
μανένει ἐνυαγία!

Θέλετε νὰ μαυρίσετε γρήγορα, χωρὶς νὰ πάθετε ἐγκαύματα; Πρὸ τῆς ἡλιοθεραπείας τρίβετε καλὰ μὲ NIVEA-NUSS λαδί, ὁπότε μπορεῖτε νὰ μείνετε στὸν ἥλιο ὁλόκληρες ὥρες.

Προτιμώτερο, ὅμως, εἶναι νὰ συνηθίζετε σιγά-σιγά στὸν ἥλιο: τότε μεταχειρίζεσθε τὴν κρέμα NIVEA.

Τὸ δέρι τότε διατηρεῖται μαλακὸ καὶ ἀποκτᾷ ὡραίο μελαχρινὸ χρῶμα.

Πωλοῦνται εἰς ὅλα τὰ φαρμακεία καὶ μυροπωλεῖα.

Τὸ μικρὸν κυτίον δρχ. 9.—
τὸ μεσαῖον » 17.—
τὸ μεγάλον » 33.—

ΕΛΛΗΝΙΣ

ΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ

ΓΡΑΦΕΙΑ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΟΥΤΣΟΥ, 26

ΕΤΟΣ Κ'

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ, ΙΟΥΛΙΟΣ—ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 1940

ΑΡΙΘ. 7—8

Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας

Γύρω μας, στὴν καρδιά τῆς πολιτισμένης ἀνθρωπότητος μαίνεται ἡ καταστροφή.

Ἐθνη πού βρίσκονται στὴν πρωτοπορεία ἀλληλοσπαράσσονται, κυριαρχίες ἐκμηδενίζονται καὶ γκρεμίζονται ἰδανικὰ ἐπάνω στὰ ὁποῖα, αἰῶνες τώρα, οἱ ἀνθρώποι ἐστήριζαν τὴ σκέψι των καὶ τὴ δρᾶσι των.

Μέσα στὴν ἀγωνία τῶν ἀνηκούστων δοκιμασιῶν, ὑλικῶν καὶ ἡθικῶν, πού περνᾷ ἡ ἀνθρωπότης, ἓνα βασανιστικό ἐρώτημα γεννιέται μέσα στὴν καρδιά κάθε γυναίκας. Τὸ ἐρώτημα αὐτὸ δὲν ἀφορᾷ τόσο τὸ ποῖο θὰ εἶναι τὸ κοινωνικὸ καὶ ἡθικὸ ἀποτέλεσμα ὅλης αὐτῆς τῆς καταστροφῆς, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὸ ποῖο εἶναι τὸ ἔργο, ποῖος ὁ ρόλος, ποιά ἡ στάσι τῆς γυναίκας—τῆς πραγματικῆς ἀξίας τοῦ μεγάλου ἀνθρώπινου καὶ κοινωνικοῦ προορισμοῦ τῆς γυναίκας, μέσα στὴν κρίσι πού περνᾷμε;

Ἄλλοτε, κατὰ τὶς ἐποχὲς τῶν σκληρῶν πολέμων, ὁ ρόλος τῆς γυναίκας περιωριζόταν στὸ ρόλο τῆς ἀδελφῆς τοῦ ἐλέους, τῆς παρηγορητῆρας νοσοκόμου πληγωμένων σωμάτων καὶ ψυχῶν.

Στὸν περασμένο μεγάλο παγκόσμιο πόλεμο ἡ γυναίκα ἀπλώσε τὴν δρᾶσι τῆς, ἐπαιξε σημαντικὸ ρόλο ὡς ἀντικαταστάτρια τοῦ ἀνδρὸς στὴν βιοπάλη διὰ τὴν συντήρησι τῆς οἰκογένειας, καθὼς καὶ σὲ πολλὰς δημόσιες ὑπηρεσίες.

Στὸν σημερινὸ πόλεμο ἡ δρᾶσις τῆς γυναίκας ἐπολλαπλασιάσθηκε σὲ ἀφάνταστο βαθμό, καὶ ἡ συμβολὴ καὶ ἡ συμμετοχὴ τῆς σ' αὐτὸν πῆρε τεράστια ἔκτασι καὶ σπουδαιοτάτη σημασία, μιὰ μικρὴ ἰδέα τῆς ὁποίας ἔδωσαν στὶς ἀναγνώστριάς μας τὰ ἄρθρα πού κατὰ καιροὺς δημοσιεύομε μὲ τὸν τίτλο ὁ Πόλεμος καὶ οἱ Γυναῖκες. Συμμετοχὴ πού ἀπὸ ἔμμεση καὶ ἐξελοντική ὁλοένα γίνεται παντοῦ πιὸ ἄμεση, πιὸ ἐνεργός, κάποτε καὶ ὑποχρεωτική, ἐντελῶς στρατιωτική...

Ἡ μεγαλύτερη ἐν τούτοις ὑπηρεσία πού

ἡ γυναίκα ἔχει καὶ ὀφείλει νὰ προσφέρῃ στὴν δοκιμαζομένη ἀνθρωπότητα δὲν συνίσταται στὴν ἔμμεση ἢ ἄμεση αὐτὴ προσφορὰ τῆς, οὔτε καὶ στὴν ἀγόγγυστη θυσία τῶν ἀγαπημένων τῆς καὶ τῆς ἰδίας τῆς ὑπάρξεώς τῆς. Συνίσταται σὲ κάτι ἄλλο πολὺ πιὸ σημαντικό, μὰ καὶ πολὺ πιὸ δύσκολο.

Τὸ κάτι ἄλλο αὐτὸ εἶναι νὰ συνεχίσῃ ἀνάμεσα στὸ γενικὸ γκρέμισμα καὶ τὴν κυριαρχία τοῦ μίσους καὶ τῆς βίας, νὰ καλλιεργῇ μέσα στὴν ψυχὴ τῆς νέας γενεᾶς μιὰν ἀνώτερη ἡθικὴ ἀνθρωπιστικὴ ἰδεολογία, γεμάτη πίστι στὴν Ἀγάπη καὶ τὴν Καλωσύνη.

Ὑπὸ τὸ πνεῦμα αὐτὸ ἡ Πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Συμβουλίου Γυναικῶν, ἡ Βελγίς Βαρὼν Μάρθα Βοὲλ ἀπηύθυνε, λίγο πρὶν ἀπὸ τὴν Γερμανικὴ εἰσβολὴ στὸν τόπο τῆς, ἓνα διάγγελμα πρὸς τὶς γυναῖκες ὅλου τοῦ κόσμου πού δημοσιεύθηκε στὸ Ὅργανο τῆς Ὁργανώσεως τῆς τῶν μηνῶν Ἀπριλίου καὶ Μαΐου. Παραθέτομε πιστὴ μετάφρασι του, μὲ τὴν ἐλπίδα πὼς θὰ βοηθήσῃ ὅσες τὸ διαβάσουν νὰ σταθοῦν στὶς δύσκολες ἐποχὲς πού περνᾷμε πιὸ ψηλὰ ἀπὸ κάθε ὑποχρέωσί των, ὅπως τόσο ἀπλᾶ καὶ τόσο φωτεινὰ ζητεῖ στὸ ἄρθρο τῆς ἡ Βαρὼν de Boël.

«Κατὰ τὴν Ἀναγέννησι κάποιοι πολιτικὸς εἶπε: «Οἱ ἄνδρες οτάνηκαν πιὸ χαμηλὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τους». Μακάρι οἱ γυναῖκες τῆς δικῆς μας ἐποχῆς νὰ μπορέσουν νὰ σταθοῦν «πιὸ ψηλὰ ἀπ' τὰ καθήκοντά των»!

Τὰ καθήκοντά των αὐτὰ εἶναι τεράστια. Πρῶτον καὶ πρὶν ἀπ' ὅλα πρέπει οἱ γυναῖκες νὰ δείξουν πὼς εἶναι ἐτοιμὲς νὰ προσφέρουν στὴ χώρα των τὸ «μάξιμουμ» τῶν θυσιῶν πού ἡ πατρίς δικαιούται νὰ ζητήσῃ ἀπὸ κάθε παιδί τῆς, τὴ στιγμὴ τοῦ κινδύνου. Εἶναι περισσότερο ἀπὸ 50 χρόνια πού ζητᾷμε νὰ ἐπιτύχωμε ἴσα δικαιώματα μὲ τοὺς ἄνδρας μας καὶ τοὺς ἀδελφούς μας».

ή στιγμή έφθασε για μās να αναλάβωμε
ίσες ευθύνες.

Σ' όποια θέσι και αν μās τάξη τó καθήκον,
παντοῦ ἄς μείνωμε πηγές ήρεμης ενεργητι-
κότητος· ἄς κατορθώσωμε να ὑψωθώμε
ἐπάνω ἀπὸ τὴς ἀγωνίες τῆς στιγμῆς. Καί
αὐτὸ ὄχι μόνο για να ὑποβαστάξωμε τὸ
θάρρος ὅλων ὧσων μās περιβάλλουν, ἀλλὰ
καί διότι, δημιουργοὶ καί θεματοφύλακες
τῆς ζωῆς τῆς αὔριου, ἔχομε καθήκον—κα-
θήκον πού τὴς τραγικές αὐτὲς ὥρες, ὡς ἐπὶ
τὸ πλεῖστον βαρύνει τὴς γυναῖκες καί μόνον
αὐτὲς, να μορφώσωμε τὴν γενεά πού θὰ
ἀντικαταστήσῃ τὴν δική μας. Καί εἶναι
ἀνάγκη, ἡ γενεά αὐτὴ πού βρίσκεται στὴν
γένεσί της να προικισθῇ με μιὰ ψυχὴ ἀρρε-
νωπὴ καί δυνατὴ, για να κατορθώσῃ να
ἐπιτύχῃ τὸ πνευματικὸ καί ἡθικὸ ἀναβά-
πτισμα τὸ ἀπαραίτητο στὴν ἀνθρωπότητα
για να μπορέσῃ να ἀναπνεύσῃ καί πάλι
ἐλεύθερα μέσα σὲ μιὰ ἐξαγνισμένη ἀτμο-
σφαῖρα. Στὸν γρανίτη τῶν ἀρχῶν πού
ἐμείς θὰ τῆς ἐμπνεύσωμε, ἡ γενεά αὐτὴ θὰ
μπορέσῃ να ξανακτίσῃ μιὰ νέα κοινωνική
τάξι πού θὰ βασίζεται σὲ μιὰ ἡθικὴ παγ-
κόσμια—παγκοσμίως ἀναγνωρισμένη,— ἕνα
κόσμο ὅπου κάθε σύμβαση θὰ εἶναι σεβαστὴ,
οἱ ἀνειλημμένες ὑποχρεώσεις ἱερές, καί ὅπου
ὁ δοσμένος λόγος θὰ τηρῆται πιστὰ.

Ὁφείλουν ἀκόμη οἱ γυναῖκες, παρ' ὅλες

τὴς βαρεῖες τὴς ἐξαντλητικὲς δοκιμασίες πού
ἔχουν να ὑπόστούν, να μὴν ἀφήσουν να
σβεσθῇ μέσα τους ἡ φλόγα τῆς διεανοῦς
ἀλληλεγγύης πού τὴς ἐνώνει με τοὺς ἄλλους
ἀνθρώπινους ὁργανισμούς. Ἀναγνωρίζω πὼς
εἶναι ὑπερβολικὰ μεγάλη ἡ θυσία πού ζη-
τάμε ἀπ' τὴς γυναῖκες, μέσα στὸν ἀληθινὸ
καί ἀπειρο πόνου πού τραβᾶνε. Τὴν θυσία
ὅμως αὐτὴ ὀφείλουν να τὴν δεχθοῦν γιατί
ἔτσι μόνο ὁ κόσμος ὅπου θὰ ζήσουν, τὰ παι-
διὰ τῶν παιδιῶν τους, θὰ μπορέσῃ να εἶναι
φωτεινότερος καί ὠραιότερος ἀπ' αὐτὸν
πού οἱ ἴδιες ἐγνώρισαν στὴν τραγικώτερη
μορφὴ του.

Νὰ γιατί λέγω πὼς ἡ ἐποχὴ μας ζητεῖ
ἀπ' τὴς γυναῖκες να σταθοῦν «πιὸ ψηλὰ
ἀπ' τὰ καθήκοντά των».

Εἶθε παντοῦ καί πάντα, στίς δυνάμεις
τῆς καταστροφῆς, να μπορέσουν οἱ γυναῖ-
κες ν' ἀντιτάξουν τὴν ἐμπιστοσύνη τους
στὴ δημιουργικὴ δύναμη τῆς ζωῆς—τῆς
ζωῆς ἐκείνης πού ἡ ἀξία της μεγαλώνει ὅσο
κανεῖς δείχνεται πιὸ πρόθυμος να τὴν θυ-
σιάσῃ σὲ ἀνώτερα πνευματικὰ καί ἡθικὰ
ιδανικὰ—ιδανικὰ πού τὴν ξεπερνοῦν, καί μόνον
τῆς χαρίζουν ὅλη τὴν ἀξία της.

Ὁ Θεὸς ἄς μās βοηθήσῃ να γνωρίσωμε
τὸ καθήκον μας καί να τὸ ἐπιτελέσωμε».

ΕΛΜΙΝΑ ΠΑΝΤΕΛΑΚΗ

ADAM MICKIEWIEZ

Η ΑΓΑΠΗ

Ὑφαίνει τὴν ἀγάπη σου σάν τὸ καλὸ
Ποῦ τὸ μετὰξὶ ὑφαίνει [σκουλίκι
Ἄς τη να ρέῃ σάν τὸ νερὸ τῆς βρύσης στὸ
[χαλίκι
Τῆς ρεμματιάς πού ἀπ' τὸ βουνὸ δροσάτη
[κατεβαίνει.

Ἀπλώνει τὴν ἀγάπη σου σάν μάλαμα πού
Με τὸ σφυρὶ ὁ τεχνίτης, [ἀπλώνει
Ἀνάθρεψέ τη στοργικά, να μοσχομεγα
[λῶνῃ
Σάν σὲ μητέρας ἀγκαλιὰ τὸ πιὸ ἀκριβὸ
[παιδί της.

Σπέρνει τη πάντα ἀπλόχερα σάν τὸ ξανθὸ
Ἄσε τη να χωνέψῃ [σιτάρι,
Βαθειὰ σάν μυστικὴ πηγὴ, πού κάτω ἀπ' τὸ
[χορτάρι,
Μέσα στῆς γῆς τὴν ἀγκαλιὰ, ποτὲ δὲ θὰ
[στερέψῃ,

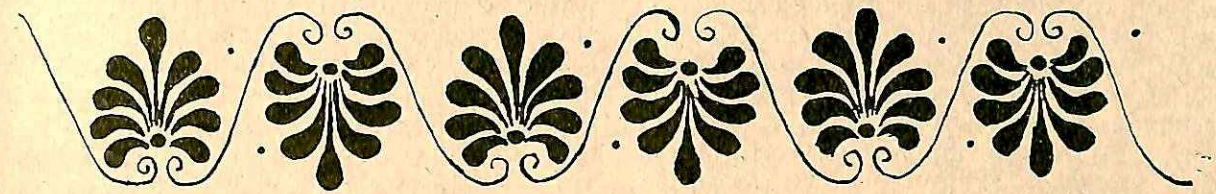
Πίχνε τη σάν τὸν ἄνεμο, πού χύνεται στὰ
Γι' ἄλλους ἄς μεγαλῶνῃ. [δάση
Καί θὰ γενῆς πιὸ δυνατὸς ἀπ' ὅλη αὐτὴ
[τὴ πλάση
Κι' ἀπ' ὅ,τι αὐξάνει ἀδιάκοπα κι' ἀπ' ὅ,τι
[δὲν τελειώνει.

Στὸν κόσμο αὐτὸ ἰσχυρὸς, γοργὰ σάν ἄγ-
[γελος θὰ μοιάσῃς
Ὡς πού τὸν παντοδύναμο τὸν Πλάστη μας
[θὰ φτάσῃς.

ΧΡΥΣΑ ΕΠΗ

ΕΝΟΣ ΚΙΝΕΖΟΥ ΒΟΥΔΔΙΣΤΟΥ

«Δὲν ζητῶ καμμιά ἀνταμοιβή, οὔτε ἀκόμη
καί να ἀπολυτρωθῶ. Ἀλλὰ ζητῶ τὸ καλὸ
τῶν ἀνθρώπων, ζητῶ να ξαναφέρω στὸν
ἴσιο δρόμο ἐκείνους πού ἐπλανήθηκαν, να
φωτίσω ἐκείνους πού ζοῦν στὸ σκοτάδι τῆς
ἀμάθειας, ζητῶ να ἐξορίσω ἀπὸ τὸν κόσμο
κάθε πόνου καί κάθε θλίψη».

Μὴ ἐκδρομὴ στὴν Κρήτη

Κρήτη! ποῖος δὲν τὴν ὠνειρεύτηκε με
τοὺς αἵματοβαμμένους κάμπους καί τὰ τι-
μημένα βουνὰ της, κοιτίδες θεῶν καί φωλεές
ἡρώων!

Ἀπ' τὰ παιδικὰ μας ἀκόμα χρόνια, οἱ
θρύλοι για τοὺς Κρητικούς λεβεντιοῦς,
με τὴν ἀνήσυχη καί ἀνυπότακτη ψυχὴ,
καί τοὺς ἀγῶνες τους για τὴ λευτεριά, για
τὴς Κρητικὲς μαννάδες πού σκότωναν οἱ
ἴδιες τὰ παιδιά τους, για να μὴν πέσουν στὰ
χέρια τῶν ἐχθρῶν, για τὴς παρθένας πού
ἐκούσια παραδίνονταν στὸ Χάρο για να μὴ
μολύνουν τὰ κορμιά τους τὰ χὰδια τῶν
ἀπίστων, κι' ἀπάνω ἀπ' ὅλα τὸ Ἀρκάδι
με τὸ τραγικὸ του ὀλοκαῦτωμα, ὑπέρτατη
θυσία τῆς λεοντόθυμης Κρητικῆς ψυχῆς για
τὴ λευτεριά, νανοῦρισαν σάν ἱστορίες ἐνὸς
κόσμου ἄλλοτινῶ, σάν παραδόσεις καί σάν
παραμύθια τὴν παιδικὴ φαντασία μας, γέ-
μισαν τὴς μικρὲς ψυχὲς μας δέος καί θάμβος
με τοὺς ἀφάνταστους ἡρώισμούς τους, ἔκα-
ναν να πετᾷ μπρὸς στὰ μάτια τῆς ψυχῆς
μας τ' ὄραμα τοῦ πολῦπαθου νησιοῦ, σάν
ἕνα ὑπέρκαλλο κι' ἀφταστο ὄνειρο.

Ἀπ' τὴν ἄλλη μεριά, στίχοι ἀπ' τὸν
Ἑρωτόκριτο καί τὴν Ἑρωφίλη, ἀπ' τὴ
Θυσία τοῦ Ἀβραάμ καί τὴ Βοσκοπούλα
τὴν Εὐμορφὴ, διατηρημένοι στὸ στόμα τῶν
μεγαλυτέρων, ἀποτυπώνουνταν στὴ μνήμη
μας, σφραγίζοντας τὴς παιδικὲς ψυχὲς μας
με τὴν αἰσθητικὴ σφραγίδα τους, συνδου-
λίζοντας, ὀλοένα δυνατώτερα στὸ ὑποσυ-
νειδητό μας, τὸν πόθο για μιὰ γνωριμία
μας στενωτέρη με τὸ ἡρωϊκὸ νησί.

Ἔτσι στὴ φετεινὴ Πασχαλιάτικὴ ἐκδρομὴ
τῆς Ἑταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, δὲ
μās ἔφερε μονάχα ἡ συνειδησμένη ἐπιθυμία
να περάσωμε εὐχάριστα τὴς Πασχαλινῆς δια-
κοπῆς, ὅπως κάθε χρόνο, να γνωρίσωμε
ξεκούραστα ἕνα ἀκόμα κομμάτι τῆς Ἑλ-
ληνικῆς γῆς, να μελετήσωμε με τὴ φωτι-
σμένη ὁδηγία σοφῶν ἐπιστημόνων τ' ἀπο-
μεινάρια τοῦ Μεσαιωνικοῦ Βυζαντινοῦ πο-

λιτισμοῦ, ὅπως διατηρήθηκαν σὲ εἰκόνες καί
γλυπτὰ, μωσαϊκὰ καί οἰκοδομήματα, σκορ-
πισμένα σ' ὅλα τῆς Ἑλλάδος τὰ μέρη. Κάτι
πιὸ βαθὺ καί πιὸ ψυχρόρητο μās συνεπῆρε
καί μās ξεσήκωσε σάν ἀκούσαμε για τὴν
Κρήτη τὴν πατρίδα τοῦ Δασκαλόγιαννη,
τοῦ Κορνάρου καί τοῦ Χορτάση, τοῦ Θε-
οτοκοπούλου, τοῦ Τζάννε καί τοῦ Δαμα-
σκηνοῦ. Τὴν Κρήτη με τὸ Μινωικὸ πολιτι-
σμὸ καί τὴς Βυζαντινῆς ἀναμνήσεις, με τὸ
Ἰδαῖον ἄντρον, καί τὸ Φραγκοκάστελο, με
τοὺς Δροσουλίτες, πομπικὴ ἀδόρυβη θεω-
ρία στὸν αὐγινὸ οὐρανό!... Ἡ παλιὰ λα-
χτάρα ζωντάνεψε στὴν ψυχὴ μας καί μās
ἔφερε εὐλαβικοὺς προσκυνητὲς να γνωρίσωμε
κι' ἀπὸ κοντὰ τὴς λεβεντιῆς καί τὴς χαρὲς
της στ' ἀνεμόδαρτα ἀκρογιάλια, τὰ Σφα-
κιανὰ βουνὰ καί τοῦ Ψηλορείτη τ' ἀπρό-
σιτα φαράγγια.

Ἡ καλὴ ὀργάνωσι τῆς ἐκδρομῆς ἀπ' τὸν
ἀρχηγό της τὸ σοφὸ καθηγητὴ τοῦ ἰδιω-
τικοῦ βίου τῶν Βυζαντινῶν στὸ Πανεπι-
στήμιο τῶν Ἀθηνῶν κι' ἀκαταπρόντητο Γεν.
Γραμματέα τῆς Ἑταιρείας κ. Φαίδωνα Κου-
κουλέν, ἡ συμμετοχὴ τοῦ ἐδικοῦ Καθηγη-
τοῦ τῆς Βυζ. Τέχνης στὸ Πανεπιστήμιο τῆς
Θεσσαλονίκης κ. Ἀνδρ. Ζυγκοπούλου, καί
πάνω ἀπ' ὅλα ἡ ἐγκάρδια φιλοξενία τοῦ
Δήμου καί τῆς Λέσχης Ἐπιστημόνων Ἡρα-
κλείου, τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου
Κρήτης κ. Τιμοθέου καί τοῦ Θεοφιλεστάτου
Ἐπισκόπου Ἀρκαδίας κ. Βασιλείου, ἡ κα-
τάλληλῃ ἐποχὴ, πού μās ἔδειξε τὴν Κρητικὴ
φύσι: στὴν καλὴ καί τὴ γλυκεῖα
τῆς ὥρα, ὅπως λείει ὁ ποιητής, ἡ καλωσύνη
κι' ἡ ὑποχρεωτικὴ εὐγένεια ὅλων, ὅσους
εἴχαμε τὴν τύχη να γνωρίσωμε καί να πλη-
σιάσωμε στίς λίγες μέρες πού μείναμε ἐκεῖ
κάτω, ἔκαναν να γίνῃ τὸ ὠραῖο μας ὄνειρο
μιὰ ὠραιότερη πραγματικότητα, πού ὄχι
μόνο δὲ μās ἀπογοήτευσε, μὰ ξεπέρασε ὅλες
τὴς προσμονές μας!

Παραμονὴ Πρωτομαγιάς, τ' ἀγιοκλήματα

κι' οί άγράμπελες, οί άγριοβιολέττες, οί μαργαρίτες κι' οί παπαρούνες στολίζουν με μύρια χαρωπά χρώματα τόν ολοπράσινο κάμπο τής Μεσσαράς. Στις πλαγιές τών λόφων, τά λάντανα και τά θυμάρια βουίζουν άπ' τά μελίσσια που σά σύννεφο πετούν άπό πάνω τους, βιαστικά νά ρουφήξουν τήν εύωδιά και τó μέλι τους, και στίς αυλές και τά περιβολάκια τών σπιτιών, άνάμεσα στίς άνθισμένες τριανταφυλλίες, τά δυοσμαρίνια, τούς κρίνους και τά φλογάτα γαρύφαλλα, πάνω άπ' τίσ γλάστρες με τόν έρωτα, τó πολύτιμο φυτό με τά βελονένια φύλλα, τόν όνομαστό Κρητικό Δίκταμο, οί μαυρομάτες Κρητικοπούλες, άλλα ζωντανά ολόδροσα λουλούδια, μās καλωσορίζουν πρόσχαρα άπ' όπου περνούμε.

Άπ' τίσ χιονισμένες βουνοκορφές, τυλιγμένες στά σύννεφα, μακρινές κι' άπόκοσμες, τ' άεράκι κατεβαίνει άγνό κι' ολόδροσο, πάνω στο λόφο τής Φαιστού, χαιδεύοντας τά φλογισμένα πρόσωπα, ύστερ' άπ' τó κοπιαστικό άνέβασμα και τó γύρισμά μας άνάμεσα στά έρείπια τών Μινωϊκών παλατιών.

Μέσα σ' αύτή τήν πανεύφορη και πανέμορφη κοιλάδα τής Μεσσαράς και στά βουνά που τή στεφανώνουν ολόγυρα, ολόκληρη ή ιστορία τής Κρήτης ζωντανεύει γύρω μας.

Φαιστός, Γόρτυς, Άγία-Τριάδα, Ίδη και Δίκτη, Άγιοι Δέκα, πόσες φυλές, καθεμιά με τόν ιδιαίτερο πολιτισμό της, δέν πέρασαν πάνω άπό τή γή τους, άποτυπώνοντας τ' άνεξίτηλα άχνάρια τους, στίς πέτρες και τά μνημεία της, χαράζοντας στίς ψυχές τών ανθρώπων τά ξεχωριστά της καθεμιά γνωρίσματα, διαπλάθοντας τίσ σημερινές αδάμαστες Κρητικές ψυχές με τή βαθεία καλλιτεχνική και ποιητική διάθεσι, τόν άσβηστο τής λευτεριάς πόθο, τή λαχτάρα τής έντατικής γεμάτης ζωής, πόθος και λαχτάρα που θά σπρώξαν ίσως και τόν παλιό εκείνο Ύπεράνωρα Ύπεράνωρος έκ Λάππας, ως τή Δυτική Γερμανία κοντά στο Mainz, κεί που βρέθηκε πριν άπό λίγα χρόνια, ή άπλή έπιτάφια στήλη του.

Στή σειρά τών κατοίκων τής Κρήτης πρώτοι χρονολογικά οί μικρόσωμοι Κεφτί ή Κεφτιού, οί Κρητικοί τής προελληνικής εποχής, — τής Μινωϊκής, όπως συνειζίσαμε νά τήν ονομάζωμε όλως διόλου αυθαίρετα, γιατί Μίνως δέν ήταν τ' όνομα ώρισμένου βασιλιά, μά ό τίτλος όλων τών Κρητικών βασιλιάδων, — έζησαν πάνω δώ στη Φαιστό, όπως και σ' όλο τόν κάμπο τής Μεσσαράς, στήν Κνωσσό και στήν Άνατολική Κρήτη

γενικά, αφήνοντάς μας τά περίφημα μέγαρα, τούς τάφους και τά παλάτια τους, με τήν έξελιγμένη άρχιτεκτονική, τά πολυάριθμα διαμερίσματα, τά λουτρά και τίσ τέλειες υδραυλικές έγκαταστάσεις. Αί σαρκοφάγοι με τ' άνάγλυφα, τά πολύτιμα αγαλματάκια, τά καλλιτεχνικά σκεύη, οί πεντάφωτοι αλαβάστρινοι λύχνοι, και τά διάφορα δοχεία χαλκά, μαμαρένια, ή αλαβάστρινα, άπό πορσελλάνη φίλντισι και χρυσάφι. Τά περιδέραια, τά βραχιόλια, τά δαχτυλίδια κι' οί σφραγίδες τους, με τή λεπτεπίλεπτη χαρακτηριστική. Οί πασίχαρες, γεμάτες ρεαλιστική ζωή και κίνηση τοιχογραφίες με τίσ φυσιολατρικές παραστάσεις, λουλούδια με φανταχτερά ζωηρά χρώματα, πουλιά κι' έλάφια μες στά έάση, δελφίνια που κολυμπούν και παίζουν στά κύματα. Οί κομψές αύλικές κυρίες με τή σφιγμένη μέση, τά φορέματα με τά βολάν και τά τουρνούρια, τίσ περιποιημένες χτενισιές, μπουκλες και κυματιστά κατσαρά μαλλιά, και τά ποικιλόσχημα καπέλλα, όλα μās μιλάνε για τήν καλλιτεχνική άκμή και τó βαθμό του άνώτερου πολιτισμού τών προελληνικών αυτών κατοίκων τής Κρήτης.

Στή μυστηριακή θρησκεία τους ή γυναίκα, θεά-μητέρα με τά ολόρθα ξέσκεπα στήση, σύμβολο τής γής και τής γονιμότητας, ή Βρεφοκρατούσα θεά, όπως τή βλέπομε σέ πήλινα αγαλματάκια τής Κνωσσού, — πρωταρχική παράστασι τής Βυζαντινής Πλατυτέρας, — ή γυναίκα βασίλισσα, ίέρεια, χορεύτρια ή ταυρομάχος, κι' ό τουρος, τó ζωτό ιερό, είναι τά δύο κυριώτερα σύμβολα, οί εκπρόσωποι τής ιδέας τής θεότητας άνάμεσα στους θνητούς. Σειρά ολόκληρη άπό παραστάσεις σέ τοιχογραφίες κι' άνάγλυφα βλέπουμε νάχουν για πρωταγωνιστές τίσ συμβολικές μορφές τους.

Οί έπίμονες ανασκαφές του διάσημου Άγγλου άρχαιολόγου Evans στήν Κνωσσό, μās ξεσκέπασαν, — άν όχι άκέραιο, πάντως όμως σέ τόσο καλή κατάσταση, ώστε νά θαυμάζωμε ακόμα ως σήμερα τήν τέχνη και τή δύναμι κείνων που τó έχτισαν, — τó άπέραντο πεντάπατο Μινωϊκό πολάτι της, με τίσ άπλόχωρες βεράντες, τούς διασταυρωμένους διαδρόμους, τίσ άπανωτές στοές, τίσ αλληπάλληλες σκάλες, τά εργοστήρια και τίσ άποθήκες με τά θεώρατα ολοπλούμιστα πιθάκια άροδισμένα άκέμη στη θείσι τους, λές και περιμένουν τούς γυμνούς δούλους με τίσ κοντές ποδιές έπως τούς βλέπομε στίς τοιχογραφίες με τά άγγεία και

τά κάνιστρα στά χέρια, νάρθουν, ν' άντλήσουν άπό μέσα τους, τίσ προμήθειες για τήν ήμερήσια έτοιμασία του παλατιού.

Οί συνεχόμενες ολοστόλιστες έπίσημες τελετουργικές αίθουσες με τούς μαμαρένιους θρόνους και τά θυσιαστήρια. Οί καθαρθήδιες δεξαμενές και τά μυστηριώδη σκοτεινά άδυτα στά θρησκευτικά διαμερίσματα, — ό βασιλιάς θά ήταν, όπως φαίνεται, μαζί κι' Άρχιερέας κι' άνώτατος Κριτής του λαού του, — μās μιλούνε για τίσ ανθρωποθυσίες, που σίγουρα θά γίνονταν κεί μέσα, στήν Πρωτομινωϊκή τουλάχιστο εποχή.

Οί τοιχογραφίες με τούς ταυρομάχους, άντρες και γυναίκες στίς διάφορες άκροβατικές στάσεις τους, και τó Μινωϊκό θρησκευτικό σύμβολο, τόν διπλούν πέλεκυν, χαραγμένες παντού στους τοίχους, μās δείχνουν, πώς θά γεννήθηκε ίσως στήν τρομαγμένη φαντασία τών άπλοϊκών Ίώνων και Δωριέων Έλλήνων τής τότε εποχής, ό μύθος για τó Μινώταυρο, τó ανθρωποφάγο τέρας, που κρυμμένος μέσα στή μυστηριώδη φωλιά του, τόν πολυδαίδαλο λαβύρινθο, κατασπάραζε τόν ανθό τής Άθηναϊκής νιότης, τούς νέους και τίσ παρθένες που οί Άθηναίοι δεσμευμένοι άπό παλιά ύποχρέωσι του έστελναν κάθε χρόνο, κεφαλικό φόρο, στήν παντοδυναμία του.

Οί Δωριείς Έλληνες, φυλή γερή και μαχητική, που διαδέχτηκαν στήν Κρήτη τούς

Μινωϊκούς κατοίκους με τόν έκλεπτυσμένο πολιτισμό, λάτρευαν τόν Δία, πάνω στίς κορφές τής Ίδης και τής Δίχτης, και στίς βαθείς, άπόμερες σπηλιές τους. Ο πατέρας τών Θεών σύμφωνα με τόν Πανελλήνια γνωστό μύθο, μεγάλωσε κρυμμένος σέ μιá σπηλιά τής Ίδης, για νά γλυτώσει άπ' του Κρόνου του πατέρα του τή φοβερή βουλμία.

Γύρω άπ' τó μικρό Θεό οί μυθολογικοί Κουρήτες, — οί κοῦροι, — τά Κρητικά παλληκάρια δηλ., όπως έξηγοῦν μερικοί τή λέξι, — τραγουδοῦσαν και χόρευαν, χτυπώντας τίσ άσπίδες τους για νά τόν διασκεδάσουν και νά έμποδίζουν τίσ φωνές και τά παιδιάστικα κλάματά του νά φτάνουν στ' αυτιά του Κρόνου, στόν οῦρανό.

Παρακαλουθώντας τά ήλιοκαμένα παλληκάρια, όπως χορεύουν εκεί μπροστά μας τούς λεβέντικους Κρητικούς χορούς, θυμάμαστε ένα πήλινο σύμπλεγμα άπ' τήν Κνωσσό, που είδαμε στο Μουσείο του Ήρακλείου, οί χορευταί πιασμένοι κυκλικά, χορεύουν σ' αυτό γύρω άπ' τó λυράρη καθισμένο στή μέση, άπαράλλαχτα όπως γίνεται και σήμερα, και συλλογιώμαστε πώς έτσι όμοια θά χόρευαν βέβαια κι' οί Κουρήτες γύρω άπ' τó μικρό Θεό τους.

(Τό τέλος εις τó έπόμενον)

ΝΙΚΗ ΠΕΡΔΙΚΑ

ΜΗ ΖΗΛΕΥΕΙΣ ΕΚΕΙΝΟΥΣ

Μή ζηλέψεις εκείνους που έχουν πάρει για [δρόμο
τής ζωής τους τόν κάμπο, που είναι άκοπος
[κι' ίσος,
που δέν γνώρισαν πείνα, που δέν ένιωσαν
[τρόμο
σαν τών άλλων ανθρώπων αντικρύσαν τó
[μίσος.

Μή ζηλέψεις εκείνους που δέ χτύπησ' ή μοίρα,
που τών άλλων ό πόνος τήν ψυχή τους δέ
[φτάνει,
και που δίχως ποτέ τους νά παλέψουν, για
[κλήρα
πήραν δόλια τής νίκης τó χρυσό τó στεφάνι.

Μόνο ζήλεψε κείνον που έχει μόνος διαλέξει
τó τραχύ του άγώνα στή ζωή μονοπάτι,

τó χρυσό του στεφάνι ό μικρός νά τó κλέψει
δέν μπορεί, και του φτόνου δέ τó φτάνει τó
[μάτι.

“ΑΡΑΤΟΙ ΣΤΟΧΟΙ..

ΓΙΩΡΓΗΣ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ

Η ΔΟΞΑ ΤΗΣ ΑΠΟΤΥΧΙΑΣ

Τί κι' άν σεις κι' έγώ φαινόμεστε άποτυχη-
μένοι; Τί κι' άν τά μικρά μας σχέδια θρυμμα-
τίζονται κομμάτια μέσα στά χέρια μας; Τί κι'
άν οί προσπάθειές μας βρίσκονται νά είναι
άχρηστες και πετιοῦνται κατά μέρος;

Η ζωή που έρρίξαμε μέσα σ' αυτά, ή αφο-
σίωση με τήν όποία τά έβασίσαμε, ή δύναμη
με τήν όποία προσπαθήσαμε νά τά φέρωμε σέ
πέρας, ή θυσία με τήν όποία τά προσφέραμε
στήν έπιτυχία του μεγάλου Συνόλου, αυτά μās
φέρνουν σαν προσφερόμενους εργάτες μέσα
στή Θεότητα και δέν υπάρχει μεγαλύτερη δόξα
άπό τή δόξα τής προσωπικής άποτυχίας που
έξασφαλίζει τήν παγκόσμια έπιτυχία.

ANNY MPEZANT

(ΑΠΟ ΤΟ «ΘΕΟΣΟΦΙΣΤ» 19 ΜΑΪΟΥ 1936)

Τὸ Διήγημά μας

Τὸ κάλεσμα τῆς συμφορᾶς

Ἦξερε πὼς μιὰ μέρα θὰ ἐρχόταν τὸ κακό. Ὅσο πιὸ ἀσυννέφιαστο ἔβλεπε γύρω της τὸν οὐρανό, τόσο πιὸ πολὺ φοβόταν. Γιατὶ τὸ νοιωθε πὼς ἡ γαλήνη ἦταν προμήνυμα τῆς μπόρας. Πὼς τὸ νοιωθε; Οὔτε κι' ἡ ἴδια θάξερε νὰ πεῖ. Κάτι τῆς ἐσφιγγε τὴν ψυχὴ τῇ στιγμῇ τῆς μεγαλύτερης εὐτυχίας της.

Ὡρες - ὥρες, τὸ σπῖτι της, τὸ ὠραῖο της νοικοκυριό, τῆς φαινόταν πὼς σάλευε, καὶ περιέμενε τὸ γκρέμισμα.

Ἐκεῖνο τὸ ἀπόγεμα ὁ Στέφανος τῆς εἶχε πεῖ φεύγοντας.

— Μάρθα, μπορεῖ ν' ἀργήσω ἀπόψε, νὰ μὴ μὲ περιμένεις. Ἐχομε τὴ συγκέντρωση τῆς Ἑταιρείας μας.

Ἐνοίωσε πὼς τὸν κύτταζε μὲ ἀπελπισία. Κατάλαβε κ' ἡ ἴδια πὼς ἡ ματιά της τοῦλεγε.

— Ζέρω, ξέρω, ἦλθε ἡ στιγμή... Ἡ συγκέντρωση τῆς Ἑταιρείας... δὲν εἶναι κι' ἀσχημη φράση γιὰ νὰ σκεπάζει τὴν ἀπιστία σου καὶ τὴ συμφορά μου.

Εἶδε στὴ ματιά του μιὰ σπῖθα λύσσας. Κάτι πῆγε νὰ τῆς πεῖ. Μὰ στὸ τέλος ἔκλεισε πίσω του τὴν πόρτα βροντερὰ κι' ἔφυγε μὲ μεγάλα, νευρικά βήματα.

Τὴν ἐπνιξαν οἱ λυγμοὶ μόλις ἔμεινε μόνη. Ἐκλαψε προκαταβολικὰ τὴ δυστυχία της. Τώρα ἦταν ἡσυχασμένη, μὰ ἡ καρδιά της εἶχε ἀπομείνει ραγισμένη.

Πέντε χρόνια παντρεμένη, πέντε χρόνια ζοῦσε μὲ τὸν ἐφιόλτη αὐτό. Ὅλοι τὴν ἔλεγαν τὴν πιὸ εὐτυχισμένη σύζυγο τοῦ κόσμου.

Ὁ Στέφανος τὴν εἶχε ἐρωτευθεῖ τρελλὰ, φτωχιά δακτυλογράφο τῆς ἑταιρείας ὅπου ἦταν αὐτὸς διευθυντής. Τύχη παραμυθένια. Ἀπάνω στὴ μεγάλη τὴν δυστυχία, τότε πού ἔχασε τὴ μητέρα της. Δέχτηκε βέβαια τὴν ἀγάπη του καὶ τὴν πρότασή του σὰ δῶρο θεϊκό. Μὰ λίγες μέρες κι' ὅλας μετὰ τὸ γάμο, σφηνώθηκε στὴν καρδιά της τὸ σαράκι. Ὅχι, δὲν ἦταν δυνατὸν, δὲν ἦταν φυσικό, νὰ τῆς λάχει αὐτηνῆς τόση εὐτυχία. Τὸ ἦξερε καλά. Ἄν ἦταν στὸ ἄστρο της ἡ εὐτυχία, δὲ θάμενε ὀρφανή.

Πατέρα δὲν εἶχε γνωρίσει. Ἡ μάνα της τὴν ἀνέθρεψε μὲ χίλια βάσανα. Θυσίασε τὰ νιάτα της γιὰ νὰ δώσει στὴ μοναχοκόρη της τὰ ἐφόδια τῆς ζωῆς. Τὴ σπούδασε, τῆς ἤγυρε θέση. Ἦλθε ἡ μέρα πού γέλασε τὸ χεῖλι

τῆς ἀμοιρῆς κ' εἶπε στὴν κόρη της.

— Δόξα σοι ὁ Θεός, τώρα ξεχνῶ τὰ βράσανά μου.

Ὁ μισθὸς ἔμπαινε τακτικὰ στὸ σπῖτι, ἀληθινὸς πλοῦτος γιὰ τὶς δύο οἰκονόμες γυναῖκες. Κ' ἡ μάνα φάνηκε νὰ ξαναγιώνει.

Τότε μιὰ μέρα ξαφνικά, πέρασε ἀπὸ τῆς Μάρθας τὴν καρδιά σὰ μαχαίριὰ ἡ ιδέα πὼς ἴσως ἡ μάνα της νὰ μὴ ζήσει νὰ χαρεῖ τὶς καλλίτερες μέρες. Θέλησε νὰ διώξει τὴν ἀπαισιόδοξη σκέψη, μὰ δὲ μπόρεσε. Σφηνώθηκε μέσα της βαθεῖα τὸ σαράκι... Τὴ νύχτα στὰ ὄνειρά της, πεθαμένη τὴν ἔβλεπε τὴ μάνα της. Τὴν ἡμέρα ὅταν τὴν κύτταζε, ἀνακάλυπτε στὴ φυσιογνωμία της σημάδια ἀρρώστειας καὶ κινδύνου. Ὅταν, κουρασμένη ἀπὸ τὸ νοικοκυριό της, ἔπεφτε ἡ μάνα τὸ μεσημέρι νὰ κοιμηθεῖ, τὴ ζύγωνε στὰ νύχια ἡ Μάρθα καὶ παρατηροῦσε μὲ ματιά τρομαγμένη τὸ κουρασμένο της πρόσωπο. Ἡ γαλήνη αὐτῆς τῆς μορφῆς τῆς φαινόταν τρομακτική. Ἡ βαρεῖα κανονικὴ ἀνάσα τῆς μάνας τῆς ἔφερνε ἀνατριχίλα, σὰ ρόγχος. Καὶ μὲ κόπο συγκρατιόταν νὰ μὴ φωνάξει, νὰ μὴ τὴν ξυπνήσει, γιὰ νὰ ἰδεῖ τὰ μάτια της ἀνοιχτά.

Ἄλλον κανένα στὸν κόσμο δὲν εἶχε. Αὐτὴ τὴ μάνα τὴν ἀγαποῦσε μὲ σύνθετη ἀγάπη. Σὰ Θεό, ὅταν ἦταν μικρή, σὰ δύναμη ἀγαθῆ, πού χαρίζει ὅλες τὶς χαρές. Ἀργότερα, ὅταν κατάλαβε τὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, σὰν ἀγαπημένη σύντροφος. Καὶ στὸ τέλος, ὅταν ἄρχισε νὰ κερδίζει κι' αὐτὴ τὸ δικό της, καὶ νὰ συντηρεῖ αὐτὴ σχεδὸν τὸ σπῖτι, ἡ ἀγάπη της ἔγινε κάπως μητρική. Ἀγαποῦσε τὴ μητέρα της καὶ σὰν κόρη πού ζητεῖ προστασία καὶ μὲ τὸ συναίσθημα πὼς τὴν προστατεύει αὐτή. Τότε ἡ ἀγάπη της ἔγινε ὀδυνηρή. Τότε τὴν ἔπιασε ὁ φόβος πὼς θὰ τὴν χάσει.

Ἀπὸ μικρὴ εἶχε πονέσει βαθεῖα γιατί ἦταν ὀρφανὴ ἀπὸ πατέρα... Ζήλευε τὰ παιδιά πού εἶχαν καὶ τοὺς δυὸ γονεῖς τους. Καὶ τότε τὸ νοιωθε ἄδικο, σκληρό, τὸ κακὸ πού τῆς εἶχε κάνει αὐτῆς ἡ μοῖρα.

Ἰσως ἡ ἀνάμνηση αὐτὴ νὰ τῆς ἔφερνε καὶ τὸν καινούργιο φόβο γιὰ τὴ ζωὴ τῆς μητέρας της. Μὰ ἀπὸ τὸν καιρὸ πού τῆς ρίζωσε στὴν καρδιά της, οἱ μέρες της κατάντησαν ἐφιαλτικές. Ὅταν γύριζε ἀπὸ τὸ γραφεῖο της, δὲν τολμοῦσε νὰ βάλει τὰ

κλειδὶ στὴν πόρτα. Ἄν ἀνοίγοντας ἀντίκρυζε τὴ μάνα της νεκρή;

Καὶ πραγματικά ἔτσι ἔγινε μιὰ μέρα. Ἀνοίξε καὶ μόλις πρόφτασε νὰ ἰδεῖ τὴ μητέρα της νὰ χτυπάει τὸν ἀέρα μὲ τὰ χέρια της σὰν πληγωμένο πουλί καὶ νὰ σωριάζεται χάμω. Τὸ σπαρακτικό, τὸ τρελλό: «Μανοῦλα!» πού ξεφώνισε, δὲν τᾶκουσε ἡ μάνα.... Συμφόρηση εἶπε ὁ γιατρός.

Τότε ἔγινε κάτι παράξενο. Ὅταν πέρασε ἡ πρώτη τρέλλα τοῦ πόνου, ἡ Μάρθα ἔνοιωσε σὰ μιὰ χαρούμενη γαλήνη μέσα της. Ἐπαναστάτησε μὲ τὸν ἑαυτὸ της. Τῆς φάνηκε τῆς ἴδιας πὼς ἦταν τέρας ἀναισθησίας. Κι' ὅμως ὅταν ἤθελε νὰ κρίνει ἀδυσώπητα, κρύα, σὰν ξένη τὰ συναισθήματά της ὁμολογοῦσε πὼς ὥρες-ὥρες ἦταν πιὸ εὐτυχισμένη παρὰ ὅταν ζοῦσε μὲ τὸν ἐφιόλτη πὼς θὰ χάσει τὴ μητέρα της.

Τὸ ὀδυνηρὸ ἐκεῖνο σφίξιμο τῆς καρδιάς της εἶχε γίνει μ' αὐτὸ τὸ θάνατο μιὰ πονεμένη νάρκη. Καὶ τὰ δάκρυα ποῦχυνε τὰ βράδια στὸ μαξιλάρι της ἦταν λιγώτερο βασανισμένα ἀπὸ τὰ δάκρυα πού εἶχε χύσει τόσες φορὲς μὲ τὸ φόβο τῆς καταστροφῆς.

Ἀπάνω σ' αὐτὴ τὴν ψυχολογικὴ κατάσταση ἦλθε ἡ ἀγάπη τοῦ Στέφανου. Σὰν ὄνειρο ὁ ἀρραβῶνας, ὁ γάμος. Καὶ σὲ λίγο ἄλλη χαρά. Ἐνοίωσε πὼς θὰ γινόταν μητέρα. Ἡ εὐτυχία τὴ ζάλισε. Ὅσο ὅμως ζύγωνε ὁ καιρὸς πού θ' ἀποκτοῦσε τὸ παιδάκι της, τόσο ἄρχιζαν πάλι οἱ φόβοι. Τάχα θὰ γεννηθεῖ σωστὸ παιδί, ζωντανό;... Καὶ τὸ παιδί γεννήθηκε πεθαμένο...

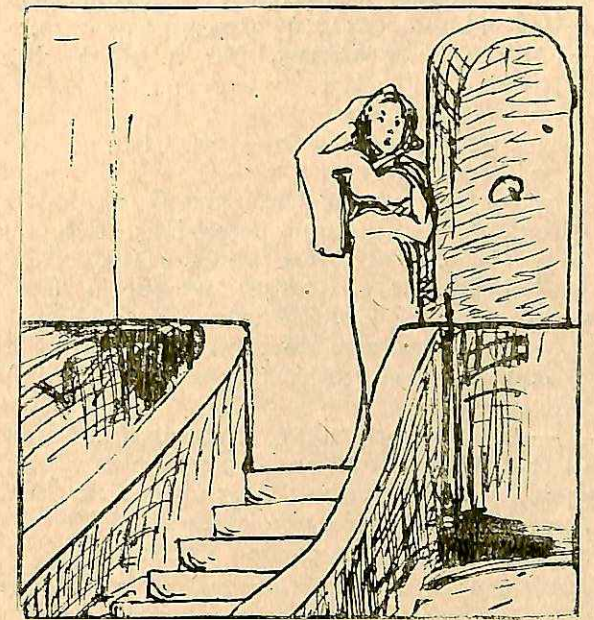
Ὁ Στέφανος τῆς γλύκανε τὸν πόνο ὅσο μπόρεσε. Πιὸ ἐρωτευμένος σύζυγος δὲν ὑπῆρχε στὸν κόσμο. Σύντροφος πιὸ ἰδανικός, ἀνθρωπος πιὸ πονετικός.

Στὴν ἀρχὴ ἡ Μάρθα δέχτηκε παθητικὰ τὴν ἀγάπη του. Κάποτε ὅμως πού ἀρρώστησε ὁ Στέφανος, κατάλαβε μὲ τρόπο της πὼς τὸν λάτρευε, πὼς τὸν ἀγαποῦσε ὅσο ἀγαποῦσε τὴ μητέρα της—διαφορετικὰ βέβαια— ὅσο ἀγαποῦσε τὸ μωρό της πρὶν ἀκόμη τὸ ἰδεῖ. Κι' ἄρχισε πάλι τὸ μαρτύριο. Στὴν ἀρχὴ νόμιζε πὼς θὰ τῆς πεθάνει κι' αὐτὸς σὰν τὴ μάνα της, σὰν τὸ παιδάκι της. Ἡ ἀρρώστεια του ὅμως πέρασε γρήγορα καὶ λίγο—λίγο ἡ σιδερένια του ὑγεία τῆς ἔσβυσε τὸ φόβο ἀπὸ τὴν ψυχὴ. Μὰ στὴ θέση αὐτῆς τῆς ἀγωνίας, φώλιασε μιὰ ἄλλη, χειρότερη. Τάχα ὁ θάνατος εἶναι μονάχα ὁ κουρσάρος πού ἀρπάζει ὅ,τι ἀγαπάει κανεὶς στὴ ζωὴ; Κι' ὁ ἀνθρωπος; Δὲν κλέβει ὁ ἀνθρωπος τὸν ἀνθρωπο, δὲν

σπαράζει ἡ γυναῖκα τὴν καρδιά μιᾶς γυναίκας;

Ἔτσι, θὰ γινόταν. Αὐτὸν θὰ τὸν ἔχανε ἀλλοιώτικα, πιὸ ὀδυνηρὰ ἀκόμα. Θάρχόταν μιὰ μέρα πού θὰ τὸν ἔβλεπε νὰ φεύγει ὀλόρμος, ὁμορφος, λεβέντης, κοδῶς ἦταν, καὶ νὰ τῆς δηλώνει πὼς δὲ θὰ γυρνοῦσε ξανά στὸ σπῖτι.

Διάβαζε κι' ὅλας στὰ μάτια του τὸ προμήνυμα τῆς συμφορᾶς. Κι' ἐνῶ δὲν εἶχε διανοηθεῖ πρὶν νὰ τὸν ζήλεψει, τὸν ζήλευε τώρα τρελλὰ.

Τὸν εἶδε νὰ κατεβαίνει τὴ σκάλα.

Δὲν ἄργησε νὰ καταλάβει τὰ συναισθήματά της ὁ Στέφανος. Δὲν ἄργησε καὶ νὰ θυμώσει γι' αὐτὴ τὴν ἀνεξήγητη ζήλεια. Στὴν ἀρχὴ, μὲ χάδια καὶ μὲ γλυκόλογα, τὴν ἡσύχαζε. Ἐπειτα, νευρίασε. Δὲν εἶχε πιά τὴν ὑπομονὴ νὰ κάθεται καὶ νὰ τῆς δίνει ἐξηγήσεις πού πῆγε, γιατί ἄργησε πέντε λεπτά, γιατί μίλησε πιὸ γελαστός στὴν Ἑλλή καὶ πιὸ σοβαρὸς στὴ Φρόσω. Ἡ καθάρια ματιά του συννέφιαζε τώρα συχνά. Ἄλλοτε, τὴν τρέλλαινε τὸ χάδι ποῦ κρυβεῖ ἡ ματιά του. Ἐνα παράξενο χάδι, πού τὴν τύλιζε ὅλη, ἀπὸ τὴν κορφή ὡς τὰ νύχια. Τώρα τελευταία ἔσβυσε ὁλότελα αὐτὴ ἡ ἔκφραση. Καὶ κάτι στεγνὸ, σκληρὸ, στὸ βάθος τοῦ ματιοῦ του, τῆς ἔλεγε πὼς ὁ Στέφανος εἶχε κουραστεῖ.

Ἦταν δύο μετὰ τὰ μεσάνυχτα ὅταν γύρισε ἐκεῖνο τὸ βράδυ. Ἦταν χλωμὸς καὶ φαινόταν κουρασμένος. Αὐτὴ πνιγμένη στὰ

δάκρυα, τὸν κρυφοκύτταζε μιὰ στιγμή, ἔπειτα ξανάχωσε τὸ κεφάλι της στὰ σκεπάσματα γιὰ νὰ μὴ τὴν ἰδεῖ πὼς ἔκλαιγε, νὰ μὴ καταλάβει ἀπὸ τὰ πρισμένα της μάτια πὼς ἔκλαιγε ὅλο τὸ βράδυ. Μὰ αὐτὸς πρόφθασε νὰ τὴν ἀντιληφθεῖ.

Ἦλθε κοντὰ της. Μὲ μιὰ κίνησι ἀπότομη, ἀσυνήθιστη γι' αὐτόν, τῆς σήκωσε τὰ σκεπάσματα, καὶ καθὼς εἶχε ἀναμμένο τὸ φῶς, τὴν κύτταξε στὸ πρόσωπο κρύα, ἀδυσώπητα. Ἀνατρίχιασε ἡ γυναῖκα. Εἶχε τὴν ἐντύπωση πὼς τὴν εἶχε ξεσκεπάσει ὁλότελα καὶ τὴν παρατηροῦσε θεόγυμνη, μὲ μάτια κριτοῦ. Ἀπὸ τὴν ταραχὴ της σταμάτησαν τὰ δάκρυά της. Μὰ ἡ φωνὴ τοῦ ἀντρός της ἀκούστηκε στεγνὴ.

— Κλαῖς;

— Ἀφῆσέ με! βόγγησε ἡ γυναῖκα.

— Γιατί ἔκλαιγες;

— Τὸ ξέρεις, τὸ ξέρεις, φώναξε ἡ Μάρθα σπαρταρώντας. Μὴ μὲ βασανίζεις. Πές μου πὼς δὲ μ' ἀγαπᾷς, πὼς ἔπιασες φιλενάδα...

Φώναζε γιὰ νὰ πάρει θάρρος ἡ ἴδια, φώναζε, γιατί ἔνοιωθε πὼς θὰ τρελλαινόταν κάτω ἀπὸ τὴν ἀδυσώπητη ματιά του.

Τὴν ἄφησε νὰ τοῦ πεῖ ὅ,τι τῆς ἦλθε στὴ γλῶσσα.

— Δὲν εἶμαι γεννημένη γιὰ εὐτυχία... Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχουν δικαίωμα στὴν εὐτυχία, ἐγὼ ὄχι... Πές μου το, πές μου τὸ φανερά... Αὕτῃ ἡ ἀβεβαιότης μὲ σκοτώνει.... Πές μου ποῖα εἶναι. Πές μου τὸ νομά της....

Ὅταν σταμάτησε λαχανιασμένη, αὐτὸς τῆς ἔρριξε μαλακὰ τὰ σκεπάσματα στοὺς ὤμους της. Ἐμεινὲ κάμποση ὥρα ὁλόρθος, ἀλύγιτος νὰ παρατηρεῖ τὸ φουρτουνασμένο της πρόσωπο, μὲ μάτια σκοτεινά. Ἐπειτα ξαφνικά, ἄνοιξε τὴ ντουλάπα καὶ πῆρε τὸ πρόχειρο βαλιτσάκι του.

Σὰν σὲ ἐφιάλτη τὸν εἶδε νὰ βάζει μέσα μιὰ πυτζάμα, μιὰ ἀλλαξιὰ του. Μόνον ὅταν ἀκούμπησε τὸ χέρι του στὸ πόμολο, κατάρθωσε ν' ἀρθρώσει ἡ Μάρθα.

— Ποῦ πᾶς; Φεύγεις; Στέφανε!

Μὲ δόντια σφιγμένα, μὲ ματιὰ σκληρὰ, τῆς ἀποκρίθηκε:

— Πᾶω στὴν Ἀνθούλα. Θέλω νὰ κοιμηθῶ ἡσυχος, θέλω νὰ μὲ φιλήσουν δυὸ χεῖλια γελαστά, θέλω νὰ μὲ κυττάξουν δυὸ μάτια εὐτυχισμένα. Δὲν ὑποφέρω πιά τὴ ζωὴ κοντὰ σου. Αὔριο θὰ συνεννοηθῶ μὲ τὸ δικηγόρο μου...

— Στέφανε!

Πετάχτηκε ἀπὸ τὸ κρεβάτι της σὰν τρελλή. Τὸν εἶδε νὰ κατεβαίνει τὴ σκάλα ὁλόρθος, ἀλύγιτος, ἀκριβῶς ὅπως τὸν εἶχε

φανταστεῖ, ὅπως τὸν εἶχε ἰδεῖ στοὺς ἐφιάλτες της νὰ κατεβαίνει.

Σὰ νὰ τὴν εἶχαν κτυπήσει στὸ κεφάλι ἀπόμεινε κάμποση ὥρα ἄλλα ἢ γυναῖκα. Ἐπειτα ἡ σκέπι της ξαστέρωσε.

«— Στὴν Ἀνθούλα; Εἶναι δυνατόν; Τὴν ἀγαποῦσε κάποτε, ναί... τῆς τὸ εἶχε ἐξομολογηθεῖ... ὅταν ἦταν φοιτητής... Καὶ γελοῦσε γι' αὐτὴ τοῦ τὴν ἀγάπη. Τὴν ἔλεγε κωμική, μιὰ διασκεδαστικὴ κούκλα, ποὺ ἀφινόταν σὲ ὅλα τὰ ἀντρικὰ χέρια νὰ τὴν κουρδίσουν. Σ' αὐτὴν πάει νὰ βρεῖ τάχα εὐτυχία; Γιὰ χάρη τῆς Ἀνθούλας τὴν ἄφησε; Γιὰ χάρη τῆς κωμικῆς κούκλας θὰ συνεννοηθεῖ μὲ τὸ δικηγόρο του; Δὲν εἶναι δυνατόν!...

Τὰ δάκρυα ἀρχίζουν καὶ κυλᾶνε ἀργὰ στὰ ἀχνὰ μάγουλα τῆς Μάρθας. Κι' ὅμως! Ἡ συμφορὰ δὲν διαλέγει πάντα τὴν πιὸ σοβαρὴ μορφή γιὰ νὰ ἐμφανιστεῖ. Καμμιά φορὰ παίρνει τὸ δρεπάνι τοῦ θανάτου, ἄλλοτε πάλι, τὸ κωμικὸ χαμόγελο τῆς Ἀνθούλας...

Τὶ σημασία ἔχει ἡ μορφή; Ἡ μάσκα; Τὴ γνωρίζει τὴ φωνὴ της ἡ Μάρθα. Τὴν περίμενε πέντε χρόνια, πέντε ὁλόκαιρα χρόνια.

Πέφτει σὰν ἄψυχη ξανά στὸ κρεβάτι. Βλέπει τὴ θέση δίπλα της ἄδεια, κι' ἀνατριχιάζει. Ἄν τὸν εἶχε ὑποδεχτεῖ μ' ἓνα χαμόγελο ἔστω καὶ θλιμμένο, ἔστω καὶ ψεύτικο, τώρα θὰ κοιμόταν πλαί της κι' αὐτός. Ναί, μὰ αὕτῃ θὰ δάγκωνε τὰ χέρια της ἀπὸ τὴν ἀγωνία, καὶ θὰ ἤθελε νὰ τὸν ξυπνήσει γιὰ νὰ βεβαιωθεῖ πὼς δὲν ὄνειρεύεται καμμιά ἀπιστία, ὅπως κάποτε, ἤθελε νὰ ξυπνήσει τὴ μητέρα της καὶ νὰ βεβαιωθεῖ πὼς ζεῖ.

Κλείνει τὰ μάτια της ἡ Μάρθα. Μὲ φρίκη της, μὲ τρόμο, νοιώθει σὲ λίγο πὼς ὁ ὕπνος ἀρχίζει νὰ βαραίνει σιγά-σιγά στὰ βλέφαρά της. Ὅταν τὸν περίμενε, τὸν ἄντρα της, δὲ μπορούσε νὰ κοιμηθεῖ...

Περνάει κάμποση ὥρα. Μὲ φρίκη της, μὲ τρόμο, νοιώθει ἡ Μάρθα σὰν κάτι νὰ ἡσυχάζει μέσα της, σὰν κάτι νὰ ἀκίνητε. Τὴν ξέρει αὕτῃ τὴ γαλήνη, τὴ θυμάται... Εἶναι τρομερή, μὰ ὄχι πιὸ ὀδυνηρὴ ἀπὸ τὴν ἀγωνία τῆς ἀπαντοχῆς.

Κι' ἐνῶ τὴ νικάει ὁ ὕπνος, συλλογίζεται ἔτσι ἀόριστα, θαμπά, πὼς ἴσως αὕτῃ νὰ κάλεσε τὴ συμφορὰ. Καὶ τὴν ἐγκατάλειψε τοῦ Στέφανου, καὶ τὸ θάνατο τῆς μητέρας της, καὶ τοῦ παιδιοῦ της τὸν ἀδικο χαμό.

Μὰ δὲν ἔχει τὴ δύναμη πιά νὰ σκεφθεῖ. Τώρα δὲ μπορεῖ νὰ γίνε πιὸ δυστυχισμένη... καὶ πιὸ ἔρημη. Καὶ μὲ τὴν τρομερὴ γαλήνη ποὺ κλείνουν αὐτὲς οἱ λέξεις, κοιμάται....

ΙΩΑΝΝΑ ΜΠΟΥΚΟΥΒΑΛΑ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ

ΠΕΤΑΛΟΥΔΕΣ ΚΑΙ ΛΟΥΛΟΥΔΙΑ

Ἐκεῖ κάτω, στὴν Ἀνατολή—λέει ἓνα παλιὸ παραμῦθι,—ἐκεῖ ποὺ ὁ ἥλιος λάμπει ὁλόθερμος καὶ χαρωπὸς κι' ὅπου δὲν ἔφτασε ἀκόμα ἡ σοφία καὶ ἡ μάθηση τῶν ἄλλων τῶπων τῆς Δύσης, ἦτανε, μιὰ φορὰ καὶ ἓνα καιρὸ, ἓνα μεγάλο καὶ ὠραῖο περιβόλι.

Λουλούδια κάθε λογῆς, τριαντάφυλλα, γαρύφαλλα, κρίνα, ζουμπούλια, μαργαρίτες, ἦσαν φυτεμένα ἓνα γύρο, ποὺ εἶχανε ὅλα τοῦ κόσμου τὰ χρώματα: ἄσπρα, κόκκινα, κίτρινα, μαβιά, γαλάζια καὶ κάθε λογῆς, κάθε λογῆς.

Τὸ περιβόλι ἦταν μεγάλο, ἀπέραντο, κι' ἤθελε χρόνια καὶ καιροὺς γιὰ νὰ σεργιανηθῇ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Πεταλοῦδες ἀμέτρητες, σωρὸ, φτερούγιζαν πάνω ἀπ' τὰ λουλούδια. Ἦσαν κι' αὐτὲς κάθε λογῆς καὶ εἶδους: κίτρινες, κοκκινωπές, ἄσπρες μὲ πίκες μαῦρες, παρδαλές καὶ κάθε λογῆς.

Ἐνας γέρος, μὲ χιονισμένα τὰ γένεια καὶ τὰ μαλλιά, φύτευε καὶ ξερίζωνε τὰ λουλούδια, κι' ἔμπαζε κι' ἔβγαζε τὶς πεταλοῦδες ἀπ' τὸ μεγάλο περιβόλι, ποῦθελε μέρες καὶ χρόνια γιὰ νὰ σεργιανηθῇ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη—λέει τὸ παλιὸ παραμῦθι...

Σὲ μιὰ ἄκρη τοῦ περιβολιοῦ, παράμερα, φύτευσε ἓνα λουλουδάκι, ἓνα λουλουδάκι διαλεχτό. Ἐξω-ἔξω, τὰ φύλλα του ἦταν κόκκινα, πιὸ κόκκινα ἀπ' τὸ αἷμα καὶ πάρα μέσα φαίνονταν ἄσπρα, κάτασπρα, πιὸ ἄσπρα κι' ἀπ' τὸ χιόνι. Μὰ πὼς ἦσαν τὰ φύλλα του μέσα—μέσα, κανένας δὲν ἤξαιρε, γιατί τὸ μπουμπουκάκι δὲν ἄνοιγε ποτέ τὰ πέ-

ταλά του. Ὁ ἥλιος τῶβλεπε ἀπὸ ψηλά καὶ τὸ καμάρωνε· τῶβλεπε κι' ὁ αὐγερινὸς κι' ἔσκαγε ἀπ' τὴ ζήλεια του.

Οἱ πεταλοῦδες φτερούγιζαν καμαρωτὲς ἀπὸ πάνου του, περιμένοντας ν' ἀνοίξη τὰ πέταλά του, γιὰ νὰ τοῦ ρουφίξουν τὸ μέλι, μὰ κείνο δὲν τ' ἄνοιγε ποτέ, σὲ καμιά.

Μιὰ μέρα, ἄνοιξη—καταμεσήμερο, ποὺ ὁ ἥλιος ἔκαιγε περισσότερὸ ἀπ' ἄλλοτε, ποὺ τὰ πουλάκια κελαῖδούσαν γλυκύτερα, ποὺ τὰ ρυάκια κυλοῦσαν πιὸ χαρωπά, καὶ ποὺ οἱ πεταλοῦδες καθισμένες στ' ἄλλα λουλούδια ἔπιναν μέλι, ὁ γέρος μὲ τὰ χιονισμένα μαλλιά καὶ γένεια, ἔφερε κοντὰ στὸ διαλεχτὸ λουλοῦδι μιὰ ὠραία πεταλούδα, κίτρινη μὲ πίκες κόκκινες καὶ μαῦρες, ποὺ ἄρχισε ἀμέσως νὰ φτερουγίζε μὲ χάρη ἀπὸ πάνου του.

Τὸ μπουμπουκάκι, ξαφνιασμένο, ἀποθαύμαζε τὴν ὠραία πεταλούδα, καὶ μεθυσμένο ἀπ' τὶς χρυσὲς ἀχτίδες τοῦ ἡλίου, ἀπ' τὴν εὐωδιά τῶν ἄλλων λουλουδιῶν κι' ἀπ' τὴν ὡμορφιά τῆς ὠραίας πεταλούδας, ἄνοιξε τὰ πέταλά του κι' ἐκείνη κάθισε ἀπάνου του...

Ἀπὸ κείνο τὸ καταμεσήμερο τῆς ἄνοιξης ἡ ὡμορφὴ πεταλούδα δὲν πετοῦσε πιά δῶ καὶ κεῖ στὸ ἀπέραντο περιβόλι. Καθισμένη πάνου στὸ διαλεχτὸ λουλοῦδι—ἀνοιχτὸ μόνο γι' αὐτὴ—ἔπινε τὸ γλυκὸ του μέλι καὶ δὲ σκοτιζόταν γιὰ τίποτε ἄλλο μέσα στὸ περιβόλι.

Πέρασε ἔτσι λίγος καιρὸς, μὰ ἡ τρελλὴ πεταλούδα βαρέθηκε πιά νὰ πίνη μέλι μόνο ἀπ' αὐτὸ τὸ λουλοῦδι. Ἦθελε νὰ παίζη μὲ τὶς ἄλλες πεταλοῦδες, ἤθελε νὰ πετάη ἐλεύ-

Θερα σ' όλο τὸ περιβόλι, ἤθελε νὰ πίνη μέλι ἀπ' όλα τὰ λουλούδια. Λοιπὸν μιά μέρα ποὺ ὁ ἥλιος ἦταν χλωμός, μιά μέρα θλιβερή καὶ σκοτεινή, ἡ πεταλούδα μὲ τὶς κόκκινες καὶ μαῦρες πίκες σηκώθηκε νὰ κάμη μιὰ γύρα. Τὸ λουλούδι ἔκλεισε τὰ φύλλα του περιμένοντας τὸ γυρισμὸ της. Μὰ ἄδικα περίμενε. Ἡ τρελλή πεταλούδα πέταξε μακριά, σ' ἄλλα λουλούδια. Καθόταν κεῖ λίγο στὸ ἕνα, ἔπειτα σ' ἄλλο κι' ἔτσι περνοῦσε τρελλὰ τὴ ζωὴ της. Κι' οἱ ἄλλες πεταλοῦδες καὶ τὰ λουλούδια ἔλεγαν:

«Τί ὡμορφη καὶ χαριτωμένη αὐτὴ ἡ τρελλή πεταλούδα! Τί ἔξυπνα ποὺ ἔκαμε ν' ἀφίση κεῖνο τὸ σαχλὸ λουλούδι γιὰ νὰ ζήσει ἐλεύθερα καὶ τρελλὰ, πίνοντας μέλι ἀπ' όλα τὰ λουλούδια τοῦ περιβολιοῦ!».

Καὶ ὄχι μόνον οἱ πεταλοῦδες καὶ τὰ λουλούδια, ἀλλὰ καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ψηλὰ δένδρα, καὶ τὰ χαμόκλαδα, ὅλα μὲ μία φωνὴ ἐπανελάμβαναν: «Τί καλὰ ποὺ ἔκαμε νὰ ἀφίση κεῖνο τὸ λουλούδι, γιὰ νὰ ζήσει τρελλὰ!».

Τὸ κακόμοιρο λουλουδάκι, μὲ κλεισμένα τὰ φύλλα, περίμενε τὴν πεταλούδα του. Μὰ ἄδικα περίμενε. Αὐτὴ δὲ φαινόταν. Τὸ λουλουδάκι, λυπημένο, ρωτοῦσε τὶς πεταλοῦδες, ποὺ φτερούγιζαν ἀπὸ πάνου του: «Μὴν εἶδατε μιὰ κίτρινη, μὲ πίκες κόκκινες καὶ μαῦρες, πεταλούδα;» Καὶ κεῖνες ἀποκρίνονταν:

«Ἄνοιξε τὰ πέταλά σου νὰ πιοῦμε λίγο μέλι. Ἡ πεταλούδα σου γυρίζει σ' ἄλλα λουλούδια». Καὶ τὸ φτωχὸ λουλούδι λυ-

πόταν ποὺ ἄνοιξε τὰ πέταλα του σὲ μιὰν ἀπιστὴ πεταλούδα, κεῖνο τὸ καταμεσήμερο τῆς Ἄνοιξης.

Στὸ τέλος, ἀπελπισμένο, βαρυεστημένο ἀπ' τὴ μοναξιά του, θέλοντας νὰ ἐκδικηθῇ τὴν ἀπιστὴ πεταλούδα καί, τελευταῖα-τελευταῖα θέλοντας νὰ γλεντήσῃ κι' αὐτὸ τὴ ζωὴ του, ἄνοιξε τὰ πέταλά του, καὶ μία, ἔπειτα ἄλλη, ἄλλη πεταλούδα, ἐκάθισαν ἀπάνου του καὶ ἔπιαν ἀπ' τὸ μέλι του.

Καὶ τὰλλα λουλούδια, κι' οἱ σοφὲς πεταλοῦδες ἔλεγαν:

«Τί ἐλεεινὸ αὐτὸ τὸ λουλούδι! Ἀκοῦς ἐκεῖ ν' ἀνοίγῃ τὰ πέταλά του σὲ κάθε μιὰ πεταλούδα! φρίκη...»

Καὶ ὄχι μόνον οἱ πεταλοῦδες καὶ τὰ λουλούδια, ἀλλὰ καὶ τὰ πουλιὰ καὶ τὰ ψηλὰ δένδρα καὶ τὰ χαμόκλαδα, ὅλα μὲ μιὰ φωνὴ ἐπανελάμβαναν:

«Ἀκοῦς ἐκεῖ ν' ἀνοίγῃ τὰ φύλλα του σὲ κάθε μιὰ πεταλούδα!»

Ἄλλὰ τ' ἀστέρια ψηλὰ στὸν Οὐρανό, τρεμοσβύνοντας, ἔλεγαν μεταξύ τους:

«Τί εἶν' ὁ κόσμος!... Κακολογᾶνε τὸ κακόμοιρο τὸ λουλούδι, ἐνῶ δὲν ἔκαμε τίποτα πάρα πάνου, ἀπ' ὅ,τι κάνουν ὅλες οἱ πεταλοῦδες, ποὺ τὶς παinueύουν. Γιατί τάχα;... Οἱ πεταλοῦδες δὲν εἶναι ὑπεύθυνες γιὰ ὅ,τι κάνουν τὰ λουλούδια;».

Αὐτὰ γίνονταν—λέει τὸ παλὸ παρὰ μῦθι—ἐκεῖ κάτω στὴν Ἀνατολή, σ' ἕνα ἀπέραντο περιβόλι, ποῦθελε χρόνια καὶ καιροὺς γιὰ νὰ σεργιανθῇ ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη.

Κ. Μελισ.

Γαλλίδες ζωγράφοι τοῦ 19^{ου} αἰῶνος

Ἡ Rosa Bonheur

Ἡ Rosa Bonheur ὑπῆρξε μιὰ μεγάλη ζωγράφος ζωογράφος (peintre animalier) στὴ Γαλλία τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Τὰ ἔργα της, μὲ θέμα τους τὰ ζῶα, ποὺ στολίζουν τὰ μεγάλα μουσεῖα καὶ τὶς πινακοθῆκες τῆς Εὐρώπης, τὴν ἔχουν κατατάξει ἀνάμεσα στοὺς ἀθανάτους.

Τὸ εἶδος τῆς ζωογραφίας γενικὰ στὴν τέχνη, στὴ ζωγραφικὴ ὅπως καὶ στὴ γλυπτικὴ, εἶναι ἀπὸ τὰ δυσκολώτερα γιατί ἀπαιτεῖ μακρὰ καὶ εἰδικὴ μελέτη, ταχύτητα ἀντιλήψεως καὶ ἀποτυπώσεως τῶν κινήσεων καὶ τῶν ἐκφράσεων τοῦ ἀπεράντου ζωικοῦ κόσμου καὶ τῆς ψυχολογίας ποὺ τὸ κάθε

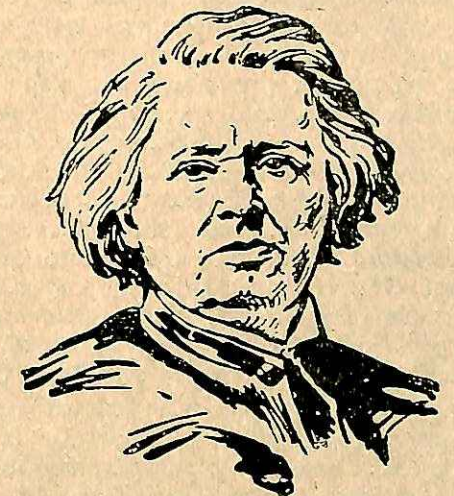
ἀντιπροσωπευτικὸ εἶδος κλείνει μέσα στοὺς δικοὺς του κύκλους.

Ἀπὸ τὶς πιὸ πρωτόγονες ἀκόμη ἐποχὲς ποὺ οἱ ἄνθρωποι κατοικοῦσαν στὰ σπηλαία, ἐνοιωθὰν ἀπὸ φυσικὸ τους ὀρμέφυτο τὴν ἀνάγκη νὰ χαράξουν στὰ τοιχώματα τῆς σπηλιάς τους μορφὲς ἡμερῶν ἢ ἀγρίων ζώων. Εἶναι τὰ πρῶτα σχεδιαστικὰ δείγματα τῶν ἀνθρώπων τῆς λιθίνης ἐποχῆς ποὺ μαρτυροῦν πόσο εἶναι συνυφασμένη ἡ ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου μὲ τὴ ζωὴ τοῦ ζώου ἀπάνω στὴ γῆ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Βαβυλώνιοι εἶχαν—καθὼς γνωρίζομε—θεοποιήσει ὠρισμένα ζῶα,

καὶ ἄλλα ποὺ τὰ θεωροῦσαν ἱερά. Οἱ Μινωῖκοι τὰ χρησιμοποιοῦσαν καὶ ὡς τὸ ὠραιότερο διακοσμητικὸ θέμα στὰ καλλιτεχνικά τους ἀγγεῖα, στὶς τοιχογραφίες, στὰ κοσμήματα. Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες στὴ γλυπτικὴ τους τέχνη, ἀνήγαγαν τὰ ζῶα, ἰδίως τὰ βῶδια καὶ ἀκόμη περισσότερο τὰ ἄλογα, σὲ μεγάλη περιωπή. Τ' ἀριστουργήματα καὶ μόνον τοῦ Φειδίου στὶς μετώπες τοῦ Παρθενῶνα μᾶς μιλοῦν τὴν πιὸ εὐγλωττὴ, γλῶσσα γι' αὐτό. Ἀλλὰ καὶ στὴ ζωγραφικὴ ὁ ἀρχαῖος ζωγράφος Ἀπελλῆς, ζωγραφίζοντας τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον ἐφιππον, δὲν ἔκαν' ἕνα ἄλογο νὰ χρεμίσῃ ἀπὸ τὴ συγκίνησί του ὅταν ἀντίκρυσε τὸ ζωγραφισμένο ἄλογο τοῦ μεγάλου Κατακτητῆ; Οἱ Ρωμαῖοι χρησιμοποίησαν σὲ μεγάλη ἀκτῖνα στὶς θριαμβευτικὲς ἀψίδες καὶ στοὺς ἐφιπποὺς ἀνδριάντες τους τὰ ἄλογα καὶ οἱ Βυζαντινοὶ ἀγιογράφοι καὶ μικρογράφοι, στοὺς στρατιωτικὸς ἀγίους τους ἔδωσαν ἐξέχουσα θέση στὸ ὠραῖο καὶ περήφανο αὐτὸ ζῶον, μὲ τὶς πλαστικὲς γραμμὲς καὶ τὴν εὐγενικὴ ψυχὴ. Στὰ ἔργα τῶν μεγάλων διδασκάλων τῆς Ἀναγεννήσεως, σὲ εἰκόνες καὶ σὲ τοιχογραφίες, δὲν ξέρομε τί νὰ πρωτοθαυμάσωμε ἀπὸ τὶς μεγαλόπνοες συνθέσεις ὅπου πλάϊ στὸν ἄνθρωπο, σὰν ἀχώριστος σύντροφος καὶ σὰν ἀπαραίτητο συμπλήρωμά του στέκει τὸ κατοικίδιό του ζῶο, ὁ σκύλος, ἡ γάτα, τὸ ἄλογο, τὸ βῶδι, τὸ πρόβατο, ἡ στὶς μάχες του μὲ τὰ θηρία, ἡ στοὺς πολέμους του, ἡ στὰ κυνήγια του ὅπου ἀναδεικνύεται σὲ πόσο ὕψος, σὲ πόση τελειότητα συλλήψεως καὶ ἀποδόσεως ἐφθασαν αὐτοὶ οἱ μεγάλοι δημιουργοὶ τῆς ζωογραφικῆς τέχνης γιὰ νὰ μᾶς ἀφήσουν τέτοια ἀριστουργήματα. Σὲ ὅλες τὶς μεγάλες καλλιτεχνικὲς ἐποχὲς στὸν κλάδο τῆς ζωογραφίας ἐκράτησε τὴν κυρίαρχη θέση τὸ ἄλογο, ἡ ἵππογραφία. Ἀπὸ τοὺς ὀνομαστότερους ἀντιπροσώπους της ἐστάθηκαν στὴν Ὀλλανδία οἱ Βούβερμαν, στὴν Νεάπολιν ὁ Σαλβατὸρ Ρόζα, στὴ Φλωρεντία ὁ Γκοτσόλι, στὴν Ἰσπανία ὁ Βελάσκουεθ. Ἡ νεωτέρα γαλλικὴ τέχνη ἀνέδειξε τὸν Ζερικώ, τὸν Ντελακρουά, τὸν Βερνέ, τὸν Γκερέν κ.ἄ. Μέσα σ' αὐτὸ τὸ λαμπρὸ κύκλος τῶν Γάλλων ζωογράφων στέκει περήφανα καὶ τ' ὄνομα τῆς Ρόζας Μπονέρ.

Ἡ μεγάλη αὐτὴ ζωγράφος γεννήθηκε στὸ Μπορντώ τῆς Γαλλίας, τὸ Μάρτη τοῦ 1822. Ὁ πατέρας της μέτριος ζωγράφος καὶ ἡ μητέρα της μέτρια μουσικός, εἶχαν ὡς τόσο δημιουργήσει μέσα στὸ σπῆτι τους μιὰ

καλλιτεχνικὴ ἀτμόσφαιρα ποὺ βρῆκε ἄμεση ἀπήχηση στὴν εὐαίσθητη ψυχὴ τῆς Ρόζας. Οἱ γονεῖς της παρέδιδαν ὁ καθένας μαθήματα τοῦ εἶδους του κι' ἔτσι ἐκέρδιζαν τὴ ζωὴ τους καὶ τὴ συντήρησιν τῆς Ρόζας κι' ἄλλων δύο παιδιῶν ποὺ ἀπέκτησαν ἔπειτα ἀπ' αὐτὴν. Τὰ πρῶτα πράγματα ποὺ πιασε ἡ Ρόζα γιὰ παιχνίδια στὰ χέρια της ἦταν τὰ μολύβια, τὰ πινέλα καὶ οἱ παλέτες τοῦ πατέρα της. Μέσα στὸ ἀτελιέ του τὸ μικρὸ κορίτσι του βρισκότανε σὰν σὲ

Rosa Bonheur

ἀληθινὸ παράδεισο. «Δὲν ἦμουν παρὰ τεσσάρων χρόνων—ἐδιηγείτο ἡ ἴδια—καὶ ὅμως αἰσθανόμουν ἕνα ἀληθινὸ πάθος γιὰ τὸ σχέδιο. Ἐμουντζούρωνα ὅλους τοὺς ἄσπρους τοίχους τοῦ σπιτιοῦ μας μὲ τὰ παιδιάστικα σχέδιά μου, ὡς ἐκεῖ ὅπου ἐφθανε τὸ ἀνάστημά μου. Μ' ἄρεσε ἀκόμη νὰ κόβω ἀπάνω σὲ χαρτὶ μὲ τὸ ψαλλίδι, διάφορα σχήματα ἀνθρώπων, ζώων, δένδρων κι' ἔτσι ἐξεχνούσα ὁλόκληρες ἡμέρες τὸν ἑαυτό μου σ' αὐτὴ τὴν ἀσχολία».

Ὅταν ἡ Ρόζα ἦταν ἑπτὰ χρόνων ἡ οἰκογένειά της πῆγε νὰ κατοικήσῃ στὸ Παρίσι. Κοντὰ στὸ σπίτι τους ἦταν ἕνα λύκειο ἀγοριῶν. Ἐκεῖ τὴν ἐνέγραψε ὁ πατέρας της μὲ τοὺς δύο ἀδελφούς της. Σ' αὐτὸ τὸ ἀγορίστικο περιβάλλον ἡ Ρόζα ἐνοιωθε νὰ ξυπνάει μέσα της μιὰ ψυχὴ ἀρρενωπὴ, αὐτὴ ἡ ψυχὴ ποὺ ἀργότερα θὰ βάλῃ τὴν ἐντονη προσωπικὴ της σφραγίδα στὰ μεγάλα της ἔργα. Ἡ ἴδια διηγεῖται ὅτι πολὺς φορὲς ἐπαίξε τὶς γροδιὲς μὲ τοὺς συμμαθητὲς της. Ὁ πατέρας της, ὕστερ' ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς γυναίκας του σκέπτεται νὰ βάλῃ τὴ Ρόζα σὲ μοδιστράδικο. Ἡ κόρη του εἶναι

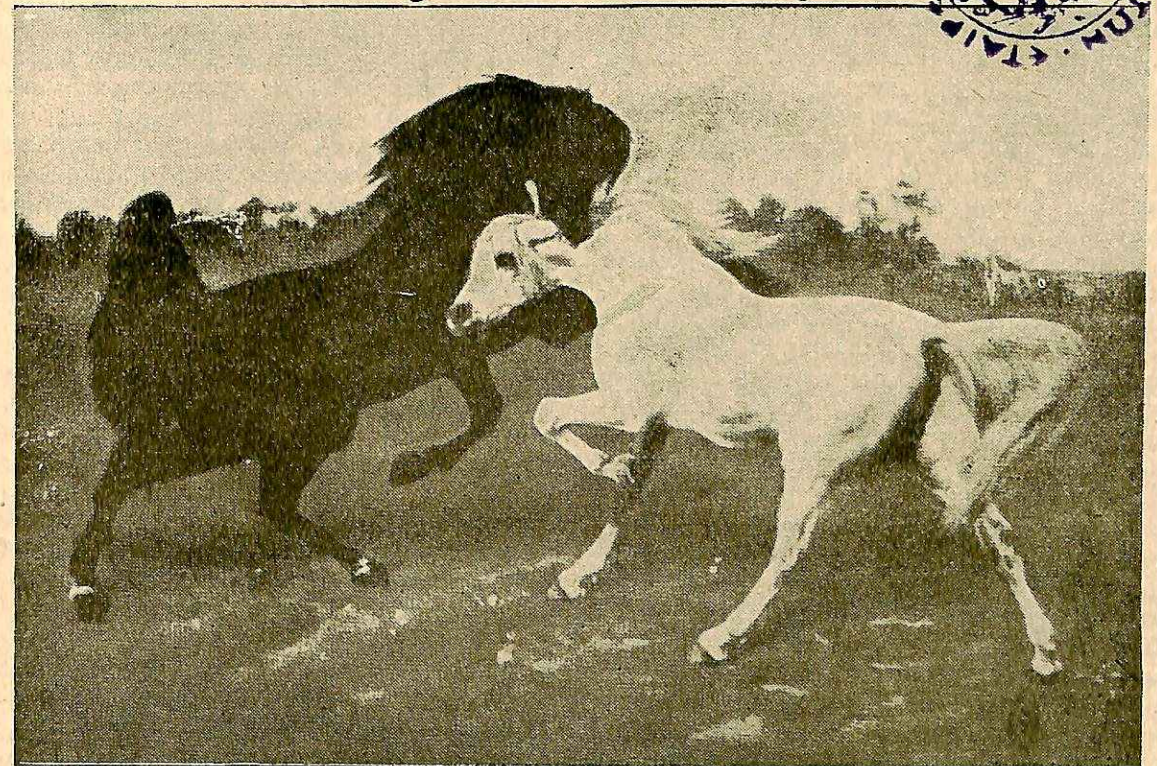
τώρα σὲ ἡλικία ἑντεκα χρόνων. Ἡ ἀνήσυχη φύση τῆς τῆ διώχνει ἀπ' τὸ ἄχαρο αὐτὸ ἐπάγγελμα. Τὴν ἐγγράφει σὲ ἓνα παρθεναγωγεῖο. Ὁ ὀρμητικὸς τῆς χαρακτήρας, τὰ φερσίματά τῆς τ' ἀγορίστικα, τὰ τρελλὰ παιχνίδια τῆς καὶ τὰ πηδήματά τῆς ἀπάνω στὸ γκαζὸν τοῦ σχολείου θυμώνουν τὶς δασκάλες. Θέλουν νὰ τὴν ξεφορτωθοῦν. Στὶς δέκα μέρες φωνάζουν τὸν πατέρα τῆς καὶ τοῦ τὴν παραδίνουν. Ἀναγκασμένος νὰ κερδίσει τὸ ψωμί του ὁ Ραϋμόν Μπονὲρ γυρίζει παραδίνοντας μαθήματα σχεδίου. Ἡ Ρόζα μέσα πάλι στὸ ἐργαστήρι τοῦ πατέρα τῆς ζῇ τώρα τὴν ἀληθινὴ ζωὴ τῆς ψυχῆς τῆς. Ὅσο τὰ χρόνια περνοῦν ἡ νέα κόρη συγκεντρώνεται στὸ ἔργο τῆς. Τὴ βλέπουμε ἡμέρες ὁλόκληρες στὸ μουσεῖο τοῦ Λούβρου ν' ἀντιγράφει τοὺς μεγάλους διδασκάλους. Φορεῖ μιὰ παράξενη ζακέτα μὲ κορδόνια à la brandebourg. Τὴν ἔχουν ἐπωνομάσει «ὁ μικρὸς οὐσσάρος». Κυρίως στὸ σχέδιο συγκεντρώνει ὅλη τὴν καλλιτεχνικὴ τῆς εὐσυνειδησία, στὸ σχέδιο ποὺ εἶναι ὁ βασικὸς σκελετός, τὸ ἄλφα καὶ τὸ ὠμέγα, «ἡ ἀληθινὴ γραμματικὴ τῆς τέχνης» ὅπως ἔλεγε ἡ ἴδια. Ὁ πατέρας τῆς ξαναπαντρεύεται καὶ μεταφέρει τὴν οἰκογένειά του σ' ἓνα ἐξοχικὸ προάστειο. Ἐκεῖ τριγύρω βόσκουν ἀγελάδες, πρόβατα, χοῖροι, πουλερικά. Ἡ Ρόζα βρίσκει τώρα τὸν ἀληθινὸ δρόμο τοῦ ταλέντου τῆς, θὰ γίνη ἡ ζωγράφος τῶν ζώων. Σχέδια, ἀνατομίες, κινήσεις στ' ἀρπαχτὰ γεμίζουν τὰ καρνέ τῆς. Φιλοξενεῖ καὶ μέσα στὴν κάμαρά τῆς, πότε ἓνα προβάτακι, πότε ἓνα κουνέλι, πότε μιὰ κατσίκά. Τὰ πρῶτα ἔργα τῆς ποὺ τολμάει νὰ στείλῃ στὸ Σαλὸν τοῦ 1841 εἶναι τὰ «Δύο κουνέλια» καὶ ἓνα σχέδιο «Σκύλοι καὶ πρόβατα». Γίνονται δεκτὰ καὶ ἡ Ρόζα Μπονὲρ ποὺ εἶναι τώρα δεκαεννέα χρόνων ἀρχίζει νὰ ἐπιβάλλεται σιγὰ σιγὰ. Κάθε χρόνο ἐκθέτει στὸ Σαλὸν θέματα ζωογραφίας. Ἡ ἔντονη γραμμὴ τῶν συνθέσεών τῆς, ἡ πλαστικότης τῶν σωμάτων, οἱ αὐθόρητες κινήσεις τῶν ζώων, ἡ ὅλη χρωματικὴ ἐναρμόνιση τοῦ κεντρικοῦ τῆς θέματος μὲ τὸ γύρω φυσικὸ τοπίον μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ ἔντονου ἀλλὰ καὶ ἐξευγενισμένου ρεαλισμοῦ ἀναδεικνύουν τὴν Ρόζα Μπονὲρ ὡς μεγάλη πιά ὄχι μόνο ζωογράφο ἀλλὰ καὶ τοπιογράφο. Σὲ ἡλικία 23 ἐτῶν ὁ διευθυντὴς τοῦ Σαλὸν τὴν παρασημοφορεῖ ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως. Ἡ δόξα φέρνει σιγὰ σιγὰ τὸν πλοῦτο. Ἡ μεγάλη ζωγράφος γυρίζει στοὺς ζωολογικοὺς κήπους, στὰ ἀλογοπάζαρα καὶ στὰ σφα-

γεῖα ἀκόμη, πηγαίνει σὲ ὅλη τὴν ὑπαιθρο Γαλλία καὶ ἀπεικονίζει τὶς καλύτερες ράτσες τῶν ἀγελάδων καὶ τῶν ἀλόγων. Ἔτσι βλέπει τὸ φῶς τὸ ἀριστουργηματικὸ Labourage Nivernais, ποὺ περηφανεύεται γι' αὐτὸ τὸ Μουσεῖο τοῦ Λουξεμβούργου. Ἐχει συγχρόνως καὶ ταλέντο γλυπτικὸ ἡ Ρόζα ἐφάμιλλο σὲ δύναμη μὲ τὸ ζωγραφικόν. Νέοι θρίαμβοι τώρα τὴν περιμένουν. Ἡ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Σαλὸν τοῦ 1848 ἀποτελούμενη ἀπὸ τὶς κορυφές τῆς τέχνης, τὸν Ingres, τὸν Delacroix, τὸν Verneil, τὸν Corot καὶ ἄλλους ἀκόμη, μένει τόσο ἐνθουσιασμένη ἀπὸ τὰ ζωγραφικὰ τῆς ἔργα «Βώδια καὶ ταῦροι τοῦ Καντάλ», «Πρόβατα στὴ βοσκή», «Σκύλος τῆς Βανδέας ποὺ τρέχει» «Βώδια στὸ λιβάδι τοῦ Σαλέρ» κ.ἄ. καθὼς καὶ ἀπὸ τὰ δύο γλυπτικά τῆς σὲ μπροῦντζο «ὁ ταῦρος» καὶ «τὸ πρόβατο» ὥστε ὄχι μόνο δέχεται παμπηφεῖ ν' ἀναρτηθοῦν στὸ Σαλὸν ἀλλὰ καὶ παρασημοφορεῖ τὴ ζωγράφο. Οἱ παραγγελίες τὶς δίνονται τώρα σωρηδὸν ἀπὸ τὸ Παρίσι, τὸ Λονδίνο, τὴν Ἀμερικὴ. Ἀπὸ τὰ κέρδη τῆς χτίζει ἓνα περίφημο ἐργαστήριον καὶ τὴ μεγάλη γύρω του αὐλὴ τὴ μεταβάλλει σὲ ζωολογικὸ κήπο. Ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη καὶ ὅλες οἱ ράτσες τῶν ἡμερῶν καὶ τῶν ἀγρίων ζώων βρίσκοντ' ἐκεῖ. Ἀκούραστη, μέχρι μανίας ἡ Ρόζα ρίχνεται στὸ ἔργο τῆς. Τὸ δαιμόνιό τῆς ὅλο καὶ τῆς φουντώνει περισσότερο τὴ δημιουργικὴ τῆς φλόγα. Βγαίνουν σιγὰ σιγὰ ὅλο καὶ νέα ἀριστουργήματα ἀπὸ τὸ πινέλο τῆς. «Ἡ μάχη τῶν ἀλόγων», «οἱ τίγρεις», «τὸ λιοντάρι», «τὸ ἀλώνισμα», «τὰ βώδια». καὶ ἄλλα ἀκόμη ποὺ τὴν ἀποθανατίζουν. Ἀλλ' ἀπάνω ἀπ' ὅλα, ἐκεῖνο ποὺ τῆς χαρίζει τὴ ζωντανή καὶ τὴ μεγάλη δόξα εἶναι τὸ «Ἀλογοπάζαρο» ποὺ βρίσκεται τώρα στὴν National Gallery τοῦ Λονδίνου. Τί ὀρμή, τί δυναμικότης, τί συνθετικὸ δαιμόνιο ἐρμηνεύεται μέσ' ἀπ' αὐτὸ τὸν πίνακα ὅπου τ' ἀκαταμάστα καὶ περήφανα ζῶα μὲ τὶς ἀνεμισμένες χαίτες καὶ τὶς στιβαρές καὶ εὐκίνητες καμπύλες βρίσκονται σὰν σὲ μιὰν ἀφηνιασμένη καὶ ἀσυγκράτητη ἀναταραχὴ. Ἔργο βγαλμένο ἀπὸ γιγάντια ἐμπνευση, ἀπὸ ὑπεράνθρωπη δύναμη, ἀπὸ ἀτσαλένια θέληση καὶ αὐτοπεποίθηση. Οἱ κριτικοὶ τὸ βάζουν σὲ ἀγοραστικὴ ἀξία, δηλαδὴ σὲ ἀνεκτίμητη ἀξία, στὴν ἴση μοῖρα μ' ἓνα ἔργο τοῦ Rembrandt, τοῦ Ραφαήλ, τοῦ Χολμπάιν. Καὶ μὲ μόνο αὐτὸ τῆς τὸ ἔργο ἡ Ρόζα Μπονὲρ θὰ ἐκέρδιζε τὴν ἀθανασία. Ποῦ ν' ἀναφέρῃ κανεὶς τὸ ἄλλα τῆς, τ' ἀμέτρητα μὲ τὰ θηρία τῆς

ζούγκλας, τοὺς τίγρεις, τὰ λιοντάρια, ποῦ—κατὰ τὸν κριτικὸ—θὰ τὰ ζήλευε ὁ Κορρέζ ἢ ὁ Βερονέζε, μὲ τὰ ἐλάφια, μὲ τὰ πολύμορφα πετούμενα. Τὸ ζωϊκὸ βασίλειον βρῆκε στὸ χρωστήρα τῆς μεγάλῃς ζωγράφου τὸ τελειότερο, τὸν πιὸ μεγάλον ὑμνητὴ τῆς. Ἡ δόξα ἀγκάλιασε ὁλόλαμπρη τὴ Ρόζα Μπονὲρ. Φθάνει κανεὶς ν' ἀναφέρῃ, μέσα στὶς τόσες ἄλλες τιμές ποὺ τὶς ἔγιναν, καὶ τὸ ὅτι ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Γαλλίας Εὐγενία πῆγε μόνη τῆς στὸ ἀτελιὲ τῆς Μπονὲρ χωρὶς νὰ τὴν περιμένῃ τὸ 1865. Μόλις πρόφτασε καὶ ἔβγαλε τὴν καλλιτεχνικὴ τῆς μπλοῦζα «Σᾶς ἔφερα—τῆς λείει ἡ Εὐγενία—ἓνα μικρὸ κόσμημα ἐκ μέρους τοῦ αὐτοκράτορος». Καὶ ἀφοῦ τὴν ἐφίλησε, τῆς κάρφωσε στὸ στήθος τὸ Σταυρὸ τῆς Λεγεώνας τῆς τιμῆς. Ἀλλὰ καὶ ὁ πρόεδρος Καρνὼ ἀργότερα ἐπαρασημοφόρησε τὴ Ρόζα Μπονὲρ ποὺ εἶχε τιμηθῇ καὶ μὲ τὸ Σταυρὸ τοῦ Σὰν Κάρλο τοῦ Μεξικοῦ, μὲ τὸ παράσημο τῆς Ἰσαβέλ-

λας τῆς Καθολικῆς, μὲ τὸ βελγικὸ τοῦ Λεοπόλδου, μὲ τὸ πορτογαλικὸ τοῦ Ἀγίου Ἰακώβου κ.ἄ. Ἡ Ρόζα Μπονὲρ πέθανε τὸ 1899. Ὁ γαλλικὸς καὶ ὁ ξένος τύπος ἀφιέρωσαν ἐγκωμιαστικὰ ἄρθρα στὴν ἀξιοπρέπεια τῆς ζωῆς τῆς, στὴν εὐγένεια τοῦ χαρακτήρος τῆς, στὸ ἀφθαστο ὕψος τῆς καλλιτεχνικῆς τῆς δημιουργίας. Ὅλη ἡ ἀριστοκρατία τῆς Τέχνης καὶ τῶν Γραμμάτων καὶ ἓνα πλῆθος θαυμαστῶν, ποὺ πολλοὶ ἦρθαν καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, συνώδευσαν τὴ μεγάλη αὐτὴ καὶ δοξασμένη γυναῖκα ὡς τὴν τελευταία τῆς κατοικία, στὸ Père Lachaise.

Τ' ὄνομά τῆς εἶναι χαραγμένο μὲ χρυσὰ γράμματα στὸ Πάνθεον τῆς γαλλικῆς ζωγραφικῆς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ὁ γαλλικὸς μεγάλους διδασκάλους τῆς τέχνης τοῦ 19ου αἰῶνος τῆς.

Ἡ ΜΟΝΟΜΑΧΙΑ.

ΣΥΛΛΟΓΗ ΛΕΦΕΒΡ-ΛΟΝΔΙΝΟΝ

Susan B. Anthony

ὥς τρίτη «ἥρωϊκή γυναίκα» στή σειρά τῶν βιογραφιῶν πού ἐγκαινίασεν ἡ «Ἑλληνίς» ἀπὸ πέρυσι, θά παρουσιάσῃ ἡδη τὴν Σουσάναν Ἀντωνν.

Ἡ γυναίκα αὐτὴ πού γεννήθηκε τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1820 καὶ ἀπέθανε τὸν Μάρτιον τοῦ 1906, ἀγωνίσθηκε, ἐπάλαισε γιὰ τὴν ἀνεξαρτησία, γιὰ τὴν πνευματικὴ ἐλευθερία καὶ ἀξιοπρέπεια τῶν γυναικῶν, ὅπως κανεῖς ἄλλος.

Πολλοὶ θαρροῦν πὼς οἱ πρῶτες ἀγωνίστριες γιὰ τὰ δικαιώματα τῆς γυναίκας, ἦσαν ὄντα σκληρὰ μὲ φτωχὰ αἰσθήματα, ἦσαν γυναῖκες ἀπογοητευμένες, ἀδικημένες ἀπὸ τὴ φύσι. Ἡ ζωὴ τῆς Σουσάνας Ἀντωνν δὲν δικαιολογεῖ αὐτὴ τὴ γνώμη. Ἡ ἥρωϊς αὐτὴ, στήν ὁποία οἱ γυναῖκες χρεωστοῦν ὅλα τὰ δικαιώματα πού ἔχουν σήμερα, ἡ γυναίκα αὐτὴ πού ἐθυσίασε τὴ μακρὰ ζωὴ της καὶ ὅ,τι εἶχε καὶ κέρδιζε ὑπὲρ μιᾶς ιδέας, ἦταν φύσις μαλακῆ καὶ στοργικῆ. Ἡ ἐνέργειά της εἶχε πηγὴ τὴν μόρφωσί της, ἀλλὰ καὶ μιὰ βαθεῖα εὐσέβεια, θρησκευτικὴ κληρονομία τῶν Κουαϊκερ στήν αἵρεσι τῶν ὁποίων ἀνῆκε, πού ἀγωνίζονται ἐναντίον κάθε ἀνθρώπινου ἀδικίας ἀπὸ τὴ βαθεῖα ριζωμένη πίστι ὅτι ὅλες οἱ ψυχές εἶναι ἴσες ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἀπὸ τὴν πίστιν αὐτὴν ἀνέβλυσε ἡ δύναμις της γιὰ ν' ἀναλάβῃ τὸν ἀγῶνα γιὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν καὶ γιὰ τὴν ἀπολύτρωσι τοῦ «ἡμίσεως τῆς ἀνθρωπότητος». Τὸ ζήτημα τῆς ψήφου τὸ θεωροῦσε ζήτημα σωτηρίας καὶ μάλιστα ὅχι μόνο γιὰ τὸ δικό της φύλον, ἀλλὰ γενικὰ γιὰ ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα, πού—ὅπως ἐνόμιζε—δὲν μποροῦσε νὰ ἐξελιχθῇ παρὰ μὲ τὴν πλήρη εὐθύνη τῶν γυναικῶν.

Ἡ Σουσάνα Ἀντωνν γεννήθηκε στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖς. Ὁ πατέρας της ἦταν γεωργὸς καὶ εἶχε τὸ πρακτικὸ ἐκείνο πνεῦμα πού συναντοῦμε συχνὰ στοὺς Κουαϊκερ· ἐπέδωκε σὲ πολὲς ἐπιχειρήσεις, πότε μ' ἐπιτυχία καὶ πότε μὲ ἀποτυχία. Ὅταν γεννήθηκεν ἡ βιομηχανία τοῦ βάμβακος, ἵδρυσε στὸ ἀγρόκτημά του ἓνα μικρὸ ἐργοστάσιον καὶ ἄνοιξε συγχρόνως κι' ἓνα ἐμπορικόν. Ἀργότερα διατηροῦσε, κοντὰ στὸ ἐμπορικόν, κι' ἓνα εἶδος ξενοδοχείου. Ὑστερὰ ἀπὸ μιὰ πτώχευσι, ὅταν οἱ δανεισταὶ τοῦ πῆραν ὅλα τὰ υπάρχοντά του, ὡς καὶ τὰ φορέματα καὶ ἀσπρόρρουχα τῆς οἰκογενείας,

τὰ σχολικὰ βιβλία τῶν παιδιῶν του, μετακομίστηκε μὲ τὴ γυναίκα καὶ τὰ παιδιά του σὲ ἄλλο ἀγρόκτημα, καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐπανελήφθη πολλὰς φορές. Γιὰ τὴ σύζυγό του, οἱ μετατοπίσεις αὐτὲς ἦσαν σκληρὲς δοκιμασίαι. Οἱ γυναῖκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐζοῦσαν ζωὴ τραχεῖα καὶ βασανισμένη· ἦσαν φορτωμένες μὲ φροντίδες. Ἡ μητέρα τῆς Σουσάνας ἐγέννησε τὰ πρῶτα 17 χρόνια τοῦ γάμου της ὀκτὼ παιδιά, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ἀπέθαναν τὰ δύο. Ζήτη βοήθεια στὸ νοικοκυριὸ δὲν ὑπῆρχε· ἀπὸ νωρὶς λοιπὸν ἔπρεπε τὰ κορίτσια νὰ βοηθοῦν σὲ ὅλες τὶς δουλειὰς τοῦ σπιτιοῦ.

Ἡ ἀτμόσφαιρα στὸ σπίτι τῶν Ἀντωνν ἦταν ἡ καθωρισμένη ἀπὸ τὴν αἵρεσι τῶν Κουαϊκερ. Τὰ μεγαλιότερα παιδιά ἐκπαιδεύονται σ' ἓνα μικρὸ οἰκογενειακὸ σχολεῖον πού εἶχεν ἱδρύσει ὁ πατέρας γιὰ τὰ δικά του παιδιά καὶ μερικὰ γειτονόπουλα. Ὅταν τὸ κορίτσι ἐγένονταν 15 χρονῶν προβιβάζονταν σὲ δασκάλα. Ἔτσι ἀνάλαβε καὶ ἡ Σουσάνα εὐθύνες καὶ καθήκοντα, προτοῦ μάθῃ ἡ ἴδια ἄρκετά.

Στὸ σπίτι ἐνὸς θείου της, ὅπου ἔζησε λίγον καιρὸ, ἀντίκρουσεν ἓναν τρόπο ζωῆς κάπως πιὸ ἐλεύθερο. Ἐκεῖ ἐνοιωσεν ὅτι ὁ ἀνθρώπος δικαιούται καὶ σὲ κάποια χαρὰ τῆς ζωῆς. Τῆς ἄρεσαν ὁ κόσμος, οἱ διασκεδάσεις, τὰ ὠραῖα φορέματα, κι' ἐπειδὴ ἐκέρδιζε χρήματα καὶ δὲν ἐξώδευε τίποτε στὸ σπίτι τοῦ θείου της, μποροῦσε νὰ ἱκανοποιήσῃ πολλὰ γούστα της.

Δὲν τῆς ἔλειψαν οἱ εὐκαιρίες νὰ παντρευθῇ· ἦταν ὠραῖα, εἶχεν εὐγενικὰ χαρακτηριστικά, μὰ καμμιά πρότασις δὲν κατέληξε σὲ γάμο. Ἴσως ἡ αὐστηρὰ ἀνατροφή της ὑπὸ τὸ πνεῦμα τῶν Κουαϊκερ τὴν ἔκαμαν διστακτικὴ. Μὰ πιθανὸν καὶ ἡ σκληρὰ ζωὴ τῶν γυναικῶν τῆς ἐποχῆς της πού βαστοῦσαν τόσα βάρη μὲ τὶς δουλειὰς τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοὺς συχνοὺς τοκετοὺς, νὰ μὴ τῆς παρουσίαζαν τὸν γάμο ἑλκυστικόν.

Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ δασκαλικὸν ἐπάγγελμα δὲν ἱκανοποιοῦσε ἐπὶ μακρὸν τὴν Σουσάνα. Ὅταν τὸ 1849 ἐγύρισε στὸ πατρικὸ σπίτι γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὴν φιλάσθενη μητέρα της στὸ νοικοκυριόν, γεννήθηκε μέσα της ὁ πόθος νὰ λάβῃ μέρος στὸν ἀντιαλκοολικὸ ἀγῶνα καὶ στήν κίνησι γιὰ τὴν ἀπελευθέρωσι τῶν σκλάβων, πού ἀπασχολοῦσε

τότε τὴν κοινὴ γνώμη. Τὰ δύο αὐτὰ γεγονότα ἦσαν ἡ βάσις ἐπὶ τῆς ὁποίας θεμελιώθηκεν ἡ κοινωνικὴ θέσις τῆς γυναίκας. Καὶ τὰ δύο ἐπήγασαν ἀπὸ τὸν πόθον νὰ λυτρωθῇ ἡ ἀνθρωπότης ἀπὸ μιὰ ἀδικία, ἀπὸ μιὰ ἐγκληματικὴ ἀδιαφορία καὶ ἀνοχή. Οἱ γυναῖκες ἦσαν ἰδιαιτέρως κατάλληλες νὰ διεξάγουν αὐτὸν τὸν ἀγῶνα· ἀγωνιζόμενες ὁμως ἐνοιωσαν πολὺ γρήγορα, ὅτι κι' αὐτὲς οἱ ἴδιες εἶχαν ἀνάγκη νὰ λυτρωθοῦν ἀπὸ τὶς ἀδικίες πού τὶς κατεπίεζαν καὶ ὅτι αὐτὴ ἦταν ἡ προϋπόθεσις κάθε κοινωνικῆς ἀποκαταστάσεως.

Δύο γυναῖκες τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἡ Λουκρητία Μόττ καὶ ἡ Ἐλισάβετ Στάντον, εἶχαν πάει τὸ 1840 στὸ Λονδίνο ὡς μέλη τῆς ἀμερικανικῆς ἀποστολῆς, στὸ παγκόσμιο συνέδριον γιὰ τὴν κατάργησι τῆς δουλείας. Ἐκεῖ δὲν τοὺς ἐπέτρεψαν νὰ λάβουν μέρος στὶς συνεδριάσεις, ἀλλὰ μπόρεσαν νὰ τὶς παρακολουθήσουν ἀπὸ τὸν ἐξώστη. Ἐκεῖ ἄκουσαν πάμπολλα γιὰ τὴ δικαιοσύνη, γιὰ τὴν ἐλευθερία, τὴν ἰσότητα καὶ τ' ἀνθρώπινα δίκαια. Ὅταν ἐπέστρεψαν ἐγίνε μία συγκέντρωσις στὸ σπίτι τῆς Μόττ ὅπου παρευρέθηκεν ἡ Σουσάνα Ἀντωνν, κι' ἐκεῖ ἀπεφασίσθη νὰ συγκαλέσουν μιὰ μεγάλη συνέλευσι γιὰ τὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν. Ἡ πρόσκλησις γιὰ τὴ διάσκεψιν αὐτὴ δημοσιεύτηκε στὶς τοπικὲς ἐφημερίδες. Οἱ πρωτεργάτιδες τῆς συνελεύσεως δὲν ἀντελήφθησαν πὼς ἔκαμαν τότε τὸ πρῶτο βῆμα γιὰ ἓνα παγκόσμιο κίνημα. Οἱ βασικὲς ἀρχὲς τῆς πρώτης αὐτῆς συναθροίσεως, πού τὶς ἐπανέλαβαν ἑκτοτε χιλιάδες φορές, ἦσαν οἱ ἑξῆς:

«Εἶναι ἀκλόνητη ἀλήθεια ὅτι ὅλοι οἱ ἄνδρες καὶ ὅλες οἱ γυναῖκες ἐπλάσθησαν ἴσοι. Ὁ Πλάστης τοὺς ἔδωκεν ὠρισμένα ἀσάλευτα δικαιώματα.

«Ἡ ἱστορία τῆς ἀνθρωπότητος εἶναι ἱστορία ἐξακολουθητικῆς ἀδικίας καὶ διηνεκοῦς ὑπερβασίας τῶν ἀνδρῶν, ἐναντι τῶν γυναικῶν.

«Ὁ ἄνδρας δὲν ἐπέτρεψε στὴ γυναίκα νὰ ψηφίζῃ κι' αὐτὴ, στὰ νομοθετικὰ σώματα, ὅπως κάθε πολίτης· τὴν ἀνάγκασε νὰ ὑποταχθῇ σὲ νόμους πού αὐτὸς ἔκαμε, χωρὶς ν' ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ της. Τὴν ἐστέρησε ἐνὸς δικαιώματος πού ἔχει ὁ πιὸ ἀμόρφωτος καὶ ἀνάξιος ἄνδρας.

«Ἐὰν εἶναι παντρεμένη, εἶναι σχεδὸν ἀνύπαρκτη ἀπέναντι τοῦ ἀστικοῦ νόμου. Τῆς ἀφῆρσε τὸ δικαίωμα νὰ ἔχη περιουσίαν καὶ νὰ πληρώνεται ὅσο τῆς ἀξίζει.

«Ἐπῆρε γιὰ τὸν ἑαυτὸ του ὅλες τὶς καλοπληρωμένες θέσεις, καὶ ἀφίνει γιὰ τὶς γυναῖκες τοὺς μισθοὺς πείνας.

«Ἐδημιούργησε μιὰ ψεύτικη δημοσία γνώμη πλάττοντας μιὰ δίπλευρη ἠθική, πού στιγματίζει τὴ γυναίκα σὰν ὑποπέση σὲ ἠθικὸ παράπτωμα, ἐνῶ τὸ ἀνέχεται στὸν ἄνδρα.»

Ἡ συνέλευσις αὐτὴ εἶχε μεγάλη ἀπήχησι σὲ ὅλη τὴ χώρα. Ὁ τύπος ἐπετέθη κατὰ τῶν γυναικῶν μὲ ὕβρεις καὶ μεγάλωσεν ἔτσι τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὸ ζήτημα. Ἀπεφασίσαν τότε νὰ συγκαλέσουν σὲ ἄλλες πόλεις ἄλλες τέτοιες διασκέψεις.

Ἡ Σουσάνα Ἀντωνν ἀνέπτυξε στὴ δρᾶσι τῆς μέθοδον ἐργασίας πού τὴν ἐφήρμοσε σὲ ὅλη τὴ ζωὴ της. Μεταβαίνει σὲ ὅλα τὰ μέρη τῆς Ἀμερικανικῆς Ὀμοσπονδίας, ὀργανώνει συνέδρια, πηγαίνει ἀπὸ σπίτι σὲ σπίτι καὶ μαζεύει ὑπογραφές. Ἀποκτᾷ τὴν ἄδεια νὰ ὑποβάλλῃ στὴ Βουλὴ τὰ ζητήματά της καὶ σχεδὸν πάντοτε ἐπιτυγχάνει μὲ τὴν ἀτομικὴ της ἐπιρροή, μὰ οἱ προσπάθειές της ὑπὲρ τοῦ ἀντιαλκοολικοῦ ἀγῶνος πού τὴν ἀπασχολοῦσε στήν ἀρχὴ τῆς σταδιοδρομίας της ἔληξαν μὲ μιὰ ἀποτυχία.

Ἡ Σουσάνα κατάλαβε τότε πὼς τὰ ἀντιαλκοολικὰ σωματεῖα δὲν μποροῦσαν νὰ κάμουν τίποτε ἐφ' ὅσον αἱ γυναῖκες ἦσαν πολιτικῶς ἀνίσχυρες. Οἱ ἄνδρες μὲ τὴν ψήφου τους ἐξασκοῦσαν πίεσιν πάνω στοὺς νομοθέτας· ἀντελήφθη ὅτι κάθε ὁμάδα ἀνθρώπων βρίσκεται σὲ μειονεκτικὴ θέσι, ὅταν τῆς ἐπιβάλλονται νόμοι, εἰς τὴν ψήφισιν τῶν ὁποίων δὲν ἔχει γνώμη, καὶ τὸ θεώρησε ὡς τὸ βαρύτερον αἷτιον κάθε ἀδικίας ἐναντίον τῶν γυναικῶν. Ἀπὸ τὸ 1852 λαμβάνει μέρος στὸν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς χειραφετήσεως τῶν γυναικῶν.

Μὲ αὐτὸ ἄρχισεν ἡ καὶ ἑαυτῇ, ἡ κυρία δρᾶσις τῆς ζωῆς τῆς Σουσάνας. Πάλιν κάνει ταξίδια, μαζεύει ὑπογραφές καὶ διοργανώνει διασκέψεις. Ἦταν σκληρὴ ἡ δουλειὰ της αὐτῇ· δὲν μποροῦμε σήμερα νὰ ἔχωμεν ἰδέαν τῶν ἐξευτελισμῶν καὶ τῶν δυσχερειῶν πού συνήντησε.

Ἀμφότερα τὰ ζητήματα, τὸ ἀντιαλκοολικὸ καὶ τὸ τῆς χειραφετήσεως τῶν γυναικῶν, εἶχαν πολλοὺς ἐχθροὺς. Τὰ ταξίδια ἦσαν τότε πολὺ δύσκολα κι' ἐπίπονα. Πολλὰ μέρη ἦσαν ἔξω ἀπὸ τὶς σιδηροδρομικὰ γραμμὲς καὶ ἡ Σουσάνα ἀναγκάζονταν νὰ ταξιδεύῃ μὲ ἀμάξιον, κάρρα, ἢ νὰ κάμῃ μακρὰς πεζοπορίας. Τὸ χειμῶνα τὰ τραῖνα διέκοπταν τὰ δρο-

μολογία τους από το πολύ χιόνι. "Εφθανε στο τέρμα του ταξιδιού της με παγωμένα μέλη, κοιμούνταν σε μη θερμασμένα δωμάτια και το πρωί έπρεπε να οπάση τον πάγο στη λεκάνη της για να πλυθῇ.

Οί πολλές έχθρικές εκδηλώσεις εκ μέρους του κοινοῦ ήταν μεγάλη κούρασι για τὴν Σουσάνα. Δὲν είχε ποτὲ ἀνάπαυσι, ἀλλὰ ἴσως καὶ δὲν τὴν ἀναζητοῦσε. Μόλις ἔβρισκε λίγον καιρὸ μεταξύ δύο συνεδρίων, ἐπήγαινε στὸ πατρικὸ της σπίτι καὶ βοηθοῦσε τὴν μητέρα της στὸ νοικοκυριό.

"Όταν ἦταν ἡ ἐποχὴ τῶν φρούτων, ἔφτιανε τὶς μαρμελάδες καὶ μιὰ φορὰ ἔκαμε γενικὸ καθαρισμὸ ὅλου τοῦ σπιτιοῦ, ἐτίναξε τὰ χαλιά, βοήθησε στὴ μπουγάδα, ἄσπρισε τὴν κουζίνα καὶ τὸ ἀπόγευμα ἀνεχώρησε γιὰ μιὰ διάσκεψι στὴ Νέα Ὑόρκη. Στὸ ἡμερολόγιό της ἔγραψε: «Κουράστηκα λιγάκι».

Σιγὰ σιγὰ, ὕστερα ἀπὸ 10 χρονῶν προσπάθειες, σημείωσεν ἡ γυναικεία κίνησις μερικές ἐπιτυχίες. "Ελαβε διάφορες δωρεές, μεταξύ ἄλλων καὶ 400.000 δολλάρια γιὰ τὴν ἴδρυσιν ἑνὸς ἀνωτέρου κολλεγίου γιὰ κορίτσια. Τὸ 1860 ἀπεφασίσθη στὴν Πολιτεία τῆς Νέας Ὑόρκης ἡ μεταρρύθμισις τοῦ ἀστικοῦ κώδικος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπιτρέπονταν στὶς παντρεμένες γυναῖκες νὰ διαχειρίζωνται ὅσα χρήματα ἐκέρδιζαν ἀπὸ τὴν ἐργασίαν των, ἐπίσης νὰ κάνουν διαλέξεις καὶ νὰ ἔχουν ἴσα με τὸν ἄνδρα δικαιώματα στὴ κηδεμονία τῶν παιδιῶν. |

| Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Ἀμερικανικοῦ ἐλευθερωτικοῦ πολέμου ἤρχισεν ἡ καινούργια φάσις τοῦ γυναικείου κινήματος. "Εως τότε εἶχαν ἐργασθῇ χωριστὰ οἱ γυναῖκες κάθε πολιτείας. "Ηδη ὅμως κατέστρωσεν ἡ Σουσάνα ἕνα ὁμαδικὸ σχέδιο. Καὶ πρῶτον ἐζήτησε νὰ διενεργηθῇ σὲ κάθε πολιτεία δημοψήφισμα γιὰ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα τῶν γυναικῶν, καὶ δεύτερον ἐπεδίωξε νὰ δηλωθῇ ἂν ὅλα τὰ ἄτομα στὴν Ὁμοσπονδία ἦσαν πολῖται καὶ ν' ἀπαγορευθῇ στὶς διάφορες πολιτεῖες νὰ περιορίσουν τὰ δικαιώματα τῶν πολιτῶν.

Κατ' ἔτος ὑπέβαλεν ἡ Σουσάνα μιὰ ὁμαδικὴ ἐκκλησιὰ στὸ Κογκρέσο, με μυριάδες ὑπογραφές, γιὰτὶ δὲν ὑπῆρχεν ἄλλος τρόπος ν' ἀκουσθῇ ἡ φωνὴ ἐκείνων πού δὲν εἶχαν ψῆφο. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ διωργάνωνε στὴν ἀπέραντη χώρα ταξίδια προπαγάνδας, ἔκαμνε διαλέξεις κι' ἐξετύπωνε πολλὰ χιλιάδες προκηρύξεις πού ἐμοίραζε κατὰ τὴν ὥρα τῶν συνεδριάσεων. Εἰς μίαν τοιαύτην προκήρυξιν ἔγραψε: «Υπάρχει ἕνας θεμέ-

λιώδης νόμος πού δὲν μπορούμε νὰ τὸν παραβιάσωμεν ἀτιμωρητί, οὔτε ὡς πρὸς τὴν σχέσι μεταξύ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, μὰ οὔτε μεταξύ ἀνδρῶν μόνο, ὁ νόμος δηλ. πού διετύπωσε πρὸ 100 ἐτῶν ὁ Ἀλέξανδρος Χάμιλτων: "Εὰν δώσης στὸν ἄνδρα δικαίωμα πάνω στὰ μέσα τῆς συντηρήσεώς μου, ἔχει στὰ χέρια του ὅλην τὴν ὑπαρξίν μου». Τὰ μέσα τῆς συντηρήσεως τῆς γυναίκας εἶναι στὰ χέρια τοῦ ἀνδρός, κι' αὐτὸς ἐκμεταλλεύεται τὸ δικαίωμα του αὐτὸ κατὰ τὸν τρόπον ἄδικον, θεσπίζοντας δύο διαφορετικοὺς ἠθικοὺς νόμους, ἕναν εὐρύτατο γιὰ τὸν ἑαυτὸ του, κ' ἕναν στενὸ γιὰ τὴν γυναῖκα. "Ο ἄνδρας θέλει τὴ γυναῖκα του ὑπεράνω κάθε ὑποψίας, ἐκείνη δὲ ἀναγκάζεται νὰ τὸν παραδέχεται ὅπως εἶναι, γιὰτὶ ἐφ' ὅσον τρώγει τὸ ψωμὶ τῆς ἐξαρτήσεως, εἶναι ἀνίσχυρη.

Τὴν ἐποχὴ ἐκείνη, συνεκέντρωσεν ἡ Σουσάνα Ἀντωννὸν ὅλες τὶς προσπάθειες, ὅλες τὶς δυνάμεις τῆς ὑπὲρ τῆς γυναικείας ψήφου. Σὰν θύελλα ἀπλώθηκεν ἡ πρωτοφανὴς τῆς δράσις σὲ ὅλη τὴ χώρα.

Δὲν ἦταν γεννημένη ρήτωρ, οὔτε καὶ καλὴ συγγραφεύς, δὲν ἦταν κὰν σὲ ὅλη τὴ σημασία τῆς λέξεως, διανοουμένη. Εἶχε ὅμως διαυγὲς πνεῦμα καὶ ἀντίληψι γιὰ τὰ οὐσιώδη σημεία, εἶχε ἐτοιμότητα πνεύματος καὶ ἀρκετὸ χιούμορ. Μποροῦσε ν' ἀποστομώσῃ τὸν ἀντίπαλό της καὶ με αὐτὸ ἐκέρδιζε τὴν εὐνοία τοῦ ἰακροατηρίου της. |

| Οἱ πιὸ μεγάλες ὅμως ἀρετὲς τῆς ἦσαν ὁ ἀλτρουϊσμὸς καὶ ἡ αὐτοθυσία. Αὐτὲς τὴν ἔκαμαν τὸ πιὸ ἐξέχον πρόσωπο τοῦ κινήματος. Κατ' ἔτος ἐλάμβανον χώραν αἱ γενικαὶ συνελεύσεις τοῦ Σωματείου γιὰ τὴ γυναικεία ψῆφο, ἀκριβῶς τὴν ἐποχὴ πού θὰ συνήρχονταν τὸ Κογκρέσο στὴ Οὐάσιγκτων. Ἡ Σουσάνα ἐπέμενε πάντοτε καὶ ὑπέβαλλε στὸ νομοθετικὸ Σῶμα τὰ αἰτήματα τῶν γυναικῶν καὶ ἀπὸ τοῦ 1898 ἔγιναν δεκτὲς αἱ ἐκ γυναικῶν ἀντιπροσωπεῖαι.

Ἀπὸ τὸ 1852, ὅτε ἄρχισεν ἡ Ἀντωννὸν τὸν τραχὺ καὶ ἐπίμονον ἀγῶνα της, μπορούμε νὰ παρακολουθήσωμε τὶς προπαγανδιστικὰς ἐπιτυχίες καὶ τὶς πολιτικὰς ἀποτυχίες της. Ἡ πίστις της στὴν ὑπόθεσι ἔμεινε ὡς τόσο πάντοτε ἀσάλευτη.

"Εὰν στὴν ἀρχὴ εἶχε καταστήσει ὁ στόχος κάθε ἐπιθέσεως, ἄρχισεν ὅμως σιγὰ σιγὰ νὰ καταλαμβάνῃ ὁ κόσμος πῶς ἡ Ἀντωννὸν ἦταν ἡ πιὸ καταπληκτικὴ γυναῖκα τοῦ αἰῶνος, καὶ γιὰ τὴν ἀγνότητα τοῦ βίου της καὶ γιὰ τὴ σοβαρότητα με τὴν ὁποίαν ἐμά-

χετο γιὰ τὶς ριζοσπαστικὰς τῆς ιδέας. Οἱ γυναῖκες ἄρχισαν νὰ τὴ λατρεύουν σὰν ἁγία.

Καὶ σὲ ὅλα τὰ χρόνια αὐτὰ ταξίδευεν ἀδιάκοπα, χειμῶνα καλοκαίρι, σὲ χιονοθύελλες καὶ μέσα στὸ λιοπύρι, ἀπὸ βορρᾶν εἰς νότον, ἀπὸ ἀνατολὰς πρὸς δυσμὰς, ἔχοντας πάντοτε στὸ μυαλὸ καὶ στὰ χεῖλια τῆς τὰ ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τῆς γυναικείας ψήφου. Μόλις στὰ 70 τῆς χρόνια κατῴρθωσε νὰ ἔχῃ ἕνα δικὸ της σπίτι στὸ Ρώτσεστερ, ὅπου ἔζοῦσε με τὴν ἀνύπανδρη ἀδελφὴ της Μαίρη.

Τὸ 1904 ἐπῆγε, ὅπως πάντοτε, στὴν Οὐάσιγκτων γιὰ τὴν συνέλευσι τῆς ψήφου καὶ με τὴν εὐκαιρίαν αὐτὴ παρέστη καὶ σὲ μιὰ ὑποδοχὴ στὸν Λευκὸ Οἶκο. Τὸν ἴδιο χρόνον μετέβη καὶ στὸ Βερολίνο γιὰ τὴ Γενικὴ Συνέλευσι τοῦ Διεθνοῦς Συμβουλίου Γυναικῶν. Ἀπειρον πλῆθος ἀποχαιρέτησε τότε τὴν πρεσβύτιδα πού με ὅλα τὰ 85 τῆς χρόνια θὰ περνοῦσε πάλιν τὸν ὠκεανόν.

Τὴν 13ην Μαρτίου τοῦ 1906 ἐξέπνευσεν ἡ Σουσάνα Ἀντωνν. Ὁ βίος της ὁλόκληρος μᾶς παρουσιάζει ἕνα φλογερὸ πάθος, ἀλλὰ καὶ ἡρωικὴ καρτερία, ἀφθαστὴ ἀξιοπρέπεια, θάρρος καὶ ὑπομονή!

Κάθε γυναῖκα πού μπορεῖ σήμερον νὰ κερδίξῃ ἀνενόχλητη τὸ ψωμὶ της, ἰσότητι με τὸν ἄνδρα, κάθε σύζυγος, τῆς ὁποίας ὁ νόμος προστατεύει τὸ ἄτομον καὶ τὴν περιουσίαν, κάθε μητέρα πού δικαιούται νὰ προστατεύῃ καὶ ν' ἀνατρέφῃ τὰ παιδιὰ της, χρεωστὰ τὰ ἱερὰ αὐτὰ δικαιώματα στὴ Σουσάνα Ἀντωνν.

Ἡ ἰσχυρά της προσωπικότης ἔβαλε μίαν ἀνεξίτηλη σφραγίδα στὴν ἱστορικὴ σελίδα τῆς ἐξελίξεως τῶν γυναικῶν, πού τῆς ἐξασφαλίζει τὴν πιὸ τιμητικὴν θέσιν καὶ κάνει αἰῶνια τὴ μνήμη της.

ΕΛΕΝΗ ΡΟΥΣΣΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΗ ΒΑΡΕΘΗΣ..

Δὲν εἶσαι ἡ παγωνιά
τῆς ζήσης, π' ἀνασαίνει
λειψή σ' αὐτὴ τὴ σφαῖρα.
"Οχι· παίρνεις ὄρμη
ἀπὸ τ' ἥλιου τὶς φλόγες,
πού θρέφουνε τὴ μέρα.

Καὶ γίνεσαι ἀητὸς
κι' ὅλο τραβᾷς τ' ἀψήλου
μὲ τὰ γερά σου στήθια·
καὶ γίνεσαι ἡ ψυχὴ,
π' ἀκούραστη γυρεύει
τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθεια.

Καμμιὰ λιγοθυμιὰ
ἀδύναμη δὲν σ' ἡῦρε,
σκυφτὴ, συλλογισμένη,
κι' ἄς καρτερῇς νὰ ἰδῇς,
δίχως ποτὲς νὰ βλέπτῃς,
μιὰ πλάση ἀδερφωμένη.

"Απλωσες με χαρὰ
τὰ χέρια γιὰ νὰ ἐνώσης
σ' ἀγάπη κάθε στόμα.
Δὲν ἄγγιξες ψυχές·
σὲ γέλασεν ὁ πόθος
κι' ἡ ἐλπίδα σου ἀκόμα.

Καλὴ μὴ βαρεθῇς...
Μὲ μόχτο καὶ μ' ἰδρῶτα
σκόρπισ' ὅ,τι σοῦ μένει,
τί εἶσαι δυνατὴ
καὶ πλούσια καὶ περίσσια
ἀπ' ὅλους προικισμένη.

"ΣΠΟΝΔΗ..

ANNA ΚΛ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ

Εἴμαστε συνυπεύθυνοι

"Αν ἀτενίσῃ κανεὶς τὴν ἀνθρωπότητα σὰν ἕνα σύνολο, σὰν ἕνα ὄργανισμὸ πού ἀποτελεῖται ἀπὸ διάφορα ὅργανα ἢ συστήματα ὁρῶντων ἀλληλοσυμπληρούμενα γιὰ ἕνα κοινὸ σκοπόν, τὴν πρώτη καὶ καταφανὴ παρατήρησι πού θάχῃ νὰ κάνῃ, ὅσο ἐπιπόλαια κι' ἂν κοιτάξῃ, εἶναι ὅτι ὁ ὄργανισμός αὐτὸς δὲν λειτουργεῖ κανονικά.

"Ας πάρωμε γιὰ παράδειγμα τὸ ἀνθρώπινο σῶμα. Εἶναι ἕνας ὄργανισμός πού κι' αὐτὸς με τὴ σειρά του ἔχει ὅργανα καὶ

συστήματα ὁρῶντων ἀλληλοσυμπληρούμενα γιὰ ἕνα κοινὸ σκοπόν,— πού εἶναι ἡ ὑγεία τοῦ σώματος.

Πότε διαταράσσεται ἡ ἰσορροπία τῆς ὑγείας; Ἄμα συμβῇ ἕνα ὄργανο ἢ ἕνα σύστημα ὁρῶντων νὰ μὴ λειτουργῇ κανονικά. Ὅλος ὁ ὄργανισμός τότε ὑποφέρει, ἀρρωσταίνει, καὶ γιὰ νὰ ξανάβρῃ τὴν ὑγείαν τὸ σῶμα πρέπει τὸ ὄργανο νὰ ξαναρχίσῃ τὴν κανονικὴν του λειτουργίαν δηλαδὴ νὰ θεραπευθῇ....

Ἡ ἀνθρωπότης σὰν ἕνας μεγάλος τερά-

στιος οργανισμός, με τους λαούς και τα έθνη που την αποτελούν, είναι τόσο στενά συνδεμένη μεταξύ της, που όπως τα κύτταρα κάθε οργανισμού ένωμένα, αποτελούν ένα όργανο κι' αυτό πάλι συναρμολογημένο με τη σειρά του μ' άλλα όργανα, σχηματίζουν ένα ολόκληρο οργανισμό, έναίιο, αναπόσπαστα συνδεδεμένο και που θάταν αδύνατον να διατηρηθῇ και αναπτυχθῇ χωρίς αυτή τη συνοχή και την ενότητα, έτσι και η ανθρωπότητα, — αποτελούμενη από φυλές και έθνη, — όπως τα όργανα του οργανισμού, — κι' αυτά πάλιν που είναι το σύνολον ατόμων — όπως τα κύτταρα — ένωμένα αναπόσπαστα, δεν είναι δυνατόν να διατηρηθούν διασπασμένα ούτε διαχωρισμένα, κι' αν συνέβαινε αυτό θά έκλονιζετο, θά υπέφερε και θά κατεστρέφετο ολόκληρος ο οργανισμός, — κινδυνεύει και κλονίζεται σήμερα, σείεται απ' τα θεμέλια της και περνά την παγκόσμια κρίσι σ'ετραγικά αποτελέσματα που όλοι με φρίκη και αγωνία παρακολουθούμε. Γιατί το μέρος — δηλαδή το άτομο — δεν κατενόησε ακόμη ότι είναι αναπόσπαστο μέρος του συνόλου, ούτε το όλον — δηλαδή η ανθρωπότητα σαν σύνολο, — δεν άντελλήφθη — παρά ίσως μόνον θεωρητικά — ότι είναι το αποτέλεσμά ή μάλλον η ένότης, το σύνολο των μερών, των ατόμων. Ίσως στη θεωρία, από το πλείστο των σκεπτομένων ανθρώπων, ν' αρχίζει να γίνεται αντιληπτό το γεγονός ότι το μίσος δεν είναι ο καλλίτερος τρόπος να λύσωμε τα ζωτικά προβλήματα που μάς απασχολούν, στην πράξι όμως δεν συμβαίνει το ίδιο. Και όμως αν φέρναμε στη σκέψι μας την εικόνα ενός ανθρώπου που γρονθοκοπιέται, αυτοβασανίζεται, ματώνεται ανοίγοντας πληγές στο σώμα του, με τα ίδια του τα χέρια, δε θάχαμε άμφιβολία ότι πρόκειται για τρελλό. Και η ανθρωπότητα, σαν τον τρελλό της φανταστικής μας εικόνας, κάνει θεωρίες, φευρίσκει συστήματα, καθιδρύει θρησκείες, αυτοδιαρρούμενη διαρκώς, πέφτοντας σε μεγαλύτερο χάος και σύγχυσι ιδεών και αντιλήψεων, καταλήγοντας στο σημερινό πολιτισμό!...

Ποιος φταίει; Αυτό ή εκείνο το σύστημα, αυτή ή εκείνη ή οργάνωσις, αυτό ή εκείνο το έθνος. Πάντα κάποιος θά φταίει, κάποιος εκτός του έαυτού μας. Και διαρκώς ζητούμε νέες λύσεις, καινούργια συστήματα, ψάχνοντας να βρούμε την ειρήνη και την ευτυχία έξω από μάς, ρίχνοντας την ευθύνη της σημερινής κακο-

δαιμονίας στους άλλους και ποτέ στον έαυτό μας. Και όμως το παγκόσμιο πρόβλημα είναι καθαρά άτομικό πρόβλημα.

Η ανθρωπότητα στο σύνολό της θά ήταν κάτι το άφηρημένο εάν το άτομο που την αποτελεί δεν προστίθετο σ' άλλα άτομα. Το άτομον όμως είναι κάτι το συγκεκριμένο, το πραγματικό και που μπορεί ν' αποβῇ ένα αληθινό ανθρώπινο όν αξιο να φέρη τον τίτλο του ανθρώπου, το υ υ γ ι ο ύς άνθρωπου όπως τον χαρακτηρίζει ή 'Ατομική Ψυχολογία¹.

Μόνο το άτομο που προσπαθεί ν' ανακαλύψη μέσα στον έαυτό του την έσφαλμένη πορεία της ανθρωπότητας χωρίς να χάνεται σε άσκοπες συζητήσεις και έρευνες για το παγκόσμιο πρόβλημα, θά λύση το πρόβλημα αυτό που στην ουσία του είναι άτομικό. Έχοντας δηλ. το άτομο όρθη στάσι απέναντι της ζωής και των όμοίων του, θά είναι ικανό να λύση και τα προβλήματα της ζωής, όρθά, δημιουργικά, σύμφωνα με την κοινή, την παγκόσμια ωφέλεια.

Και μόνο με άντεπίγνωσι μπορούμε να λύσωμε όρθά τα προβλήματα της ζωής, αποβαίνοντας αληθινοί συνάνθρωποι.

Την δε άντεπίγνωσι την καθώρισαμε σε προηγούμενη μελέτη με τον όρισμό που δώσανε οί αρχαίοι Έλληνες: «γνώσι σαυτών».

Δεν θά επέκταθούμε περισσότερο σε θεωρίες που θά μάς απέμάκρυναν απ' το σημείο που μέναμε στο προηγούμενο άρθρο μας και για να ξανάρθωμε σ' αυτό ύπενθυμίζουμε ότι ή 'Ατομική Ψυχολογία βοηθεί το άτομο ν' αποκτήση άντογνωσία, να γνωρίση τον πραγματικό έαυτό του, δηλαδή όχι μόνο τη συνειδητή γνώμη που έχει κάνει για το χαρακτήρα του, αλλά να γνωρίση ολόκληρο τον ύποσυνειδητο κόσμο που τον σκέπαζε με μια μάσκα την όποιαν έπερνε γι' αυτόν τον έαυτό του.

Είπαμε ακόμη ότι τα θεμέλια του χαρακτήρος μπαίνουν σε μία ήλικία που δεν έχουμε πλήρη συνείδησιν του έαυτού μας, χωρίς όμως και να πάψωμε γι' αυτό να χώμε την ευθύνη. Δηλαδή ο άνθρωπος μέχρι του πέμπτου έτους της ήλικίας του έχει θεμελιώσει τον χαρακτήρα του. Ο χαρακτήρ αυτός είναι ή στάσις που πέρνει απέναντι της ζωής και των προβλημάτων που του προβάλλει, είναι ο χάρτης του προσανατολισμού του προς τη ζωή. Η πείρα των πέντε πρώτων χρόνων της ζωής έχαραξε βαθειά

1) Βλέπε «Έλληνίδα» τεύχος 'Απριλίου, σελ. 81.

Μιλήσαμε και για τους πέντε παράγοντας που επιδρούν και επηρεάζουν εκ των έξω το άτομο, το όποιο θά χρησιμοποιήση τις έντυπώσεις που θά του προξενήσουν οί παράγοντες αυτοί, σαν υλικά για να χτίση το οικοδόμημα του χαρακτήρος του.

Ο πρώτος απ' τους παράγοντας αυτούς που εξέτάσαμε είναι ο σωματικός, δηλαδή ή Ο.Μ. (όργανική μειονεκτικότης). Κάθε φυσική άτέλεια του σώματος που θά θεωρηθῇ από το άτομο σαν εμπόδιο για την πορεία του στη ζωή, ακόμη και φανταστική αν είναι μια μειονεκτικότης, θά έχη επίδρασι στην ψυχική ανάπτυξι του ατόμου, καλή ή κακή, αναλόγως του ψυχικού θάρρους.

Γι' αυτό ή 'Ατομική Ψυχολογία τονίζει πόσο προσεκτικό πρέπει να είναι το περιβάλλον των ωρίμων, ιδίως ή μητέρα, που αναλαμβάνει την διαπαιδαγώγησι του νεαρού ανθρώπου, και σε καμιά περίπτωση, ποτέ δεν πρέπει ν' αποθαρρύνη το παιδί όταν είτε από φυσική άδεξιότητα είτε έστω και από παιδική έπιπολαιότητα δεν επέτυχε να κάμη ό,τι θά μπορούσε να επιύχη με λίγη προσοχή και καλή προσπάθεια.

«Δεν έχει σημασία αν δεν το επέτυχες αυτή τη φορά, έχεις όλο τον καιρό μπροστά σου φτάνει να θέλεις, ή αν είχες λίγη προσοχή, αν έκανες λίγη προσπάθεια θά το κατάφερνες ασφαλώς». Μα ποτέ δεν πρέπει ν' άδημονούμε ή ν' άνυπομονούμε να δούμε το αποτέλεσμα που περιμέναμε απ' το παιδί. Η στοργική ύπομονητική στάσις, — χωρίς νευρικές έκδηλώσεις αγάπης, — που περιμένει κι' έχει πεποίησι στη δημιουργική δύναμι που βρίσκεται μέσα σε κάθε άνθρωπο πλάσμα, όπως και μέσα στο παιδί θά φέρη άργά ή γρήγορα τους καρπούς της, φτάνει να διατηρήση τη στάσι αυτή, εκείνος που αναλαμβάνει να χειραγωγήση άλλον. «Ό,τι μιλεί στην ψυχή δεν είναι τα λόγια αλλά ή στάσις που έξωτερικεύεται ολόκληρη στη συμπεριφορά μας, κι' αυτή επηρεάζει τους άλλους».

Άλλος παράγων, ο δεύτερος εκείνων που προαναφέραμε, είναι ή οικονομική και κοινωνική κατάστασις των γονέων.

Οί μεγάλες κοινωνικές και οικονομικές ανισότητες που βλέπομε γύρω μας και που καταδικάζουν άλλα παιδιά να ζούν και ν' αναπτύσσωνται σ' ένα περιβάλλον γεμάτο στερήσεις και άλλα σε περιβάλλον γεμάτο άνέσεις, δημιουργούν τόση και τέτοια διαφορετική κοσμοθεωρία στα μέν και στα δε ώστε κατέληξε στη γνωστή πάλη των

τάξεων που τα τρομερά της αποτελέσματα είναι σ' όλους γνωστά... Μίσος της μιάς παρατάξεως και φθόνος προς τα αγαθά που στερείται, περιφρόνησις και άποστροφή της άλλης. Πλούτος και φτώχεια είναι δυό πόλοι μέσα στους όποιους ή ψυχή του ατόμου που αναπτύσσεται σ' έναν απ' αυτούς, θάνα δύσκολο να βρῇ τη μέση όδό, δηλαδή ν' αντιληφθῇ ότι καμιά κατάστασις δεν είναι εμπόδιο για τον άνθρωπο που θέλει να βρῇ την αληθινή και πραγματική ευτυχία, όπως και καμιά άνεσις ή έξωτερική βοήθεια δεν είναι άρκετή και ικανή να βοηθήση τον άνθρωπο που δεν θέλει ν' αντιληφθῇ ότι ή έπιτυχία την όποιαν παρ' όλες τις έξωτερικές άνέσεις δεν εύρηκε, πηγάζει μόνον από την έσωτερική όρθη στάσι απέναντι της ζωής, από κανονική ανάπτυξι του κοινωνικού συναισθήματος.

Το άτομο που μεγαλώνει μέσα σε ύπερβολικές άνέσεις, όπου κάθε του επιθυμία πραγματοποιείται, κάποτε ακόμη και προλαμβάνεται, δημιουργεί ένα τόσον ύψηλό ιδεώδες και θεωρεί τόσο φυσικό να έξυπηρετηται από τους άλλους διαφορετόπως, ώστε δύσκολα στην κατοπινή ζωή του και εμπρός στα προβλήματα που θά του παρουσιαστούν θά μπορέση να κρατήση την ψυχική του ίσορροπία, τη φαινομενική υγεία που παρουσιάζει σε όμαλές συνθήκες, στο θερμοκήπιο του οικογενειακού περιβάλλοντος, προφυλαγμένο από τους άντίθετους άνέμους.

Τα παιδιά της μέσης κοινωνικής τάξεως διατρέχουν ολιγώτερο τον κίνδυνο να θέσουν τον έαυτό τους σε άπόστασι από τους άλλους, αν βοηθήση και ή άγωγή, γιατί χωρίς να στερούνται των πάντων όπως τα φτωχά, ή οικονομική κατάστασις των γονέων δεν τα κρατά σε άπόστασι απ' τους άλλους όπως των άριστοκρατών που συνείθισαν να βλέπουν γύρω τους ανθρώπους σε πολύ χαμηλότερο επίπεδο από τους γονείς.

Όταν γενικώς και οί άλλοι όροι είναι εύνοϊκοί — όπως ή άρμονική συμβίωσις των γονέων, καλή σωματική διάπλασις κ.λ.π. — τότε το παιδί της μέσης τάξεως δεν θά δημιουργήση πολύ άκαμπτον ιδεώδες και ή πρόσαρμογή του με την κοινωνική ζωή θά είναι εύκολώτερη, μελλοντικώς.

Τα παιδιά των πλουσίων που έμεγάλωσαν σε άτμόσφαιρα γεμάτη από υλικά αγαθά, σχηματίζουν μια κοσμοθεωρία ως επί το

πλείστον, στην όποίαν αυτοί ως εκλεκτοί του Θεού πρέπει να απολαμβάνουν κάθε αγαθό το όποιον τους εξασφαλίζει το χρήμα, και η ύψηλη κοινωνική τους θέσις. Όταν δέ η ζωή, που εργάζεται μέσα μας δια του πόνου για να μάς κάμνη ανθρωπινώτερους, τους καλεί να παραιτηθούν από το ύψηλο ιδεώδες και να προσαρμοσθούν στους όρους της κοινωνικής ζωής, — ή όποία αναγνωρίζει αξία μόνο στην άληθινή ανάπτυξη του «κοινωνικού συναισθήματος», — δεν είναι έτοιμοι τις περισσότερες φορές για μια τέτοια παραιτήσι που να τους αφαιρούσε το γόητρον της ίσοθείας στο όποιον τους κατέταξε το ύψηλό τους ιδεώδες και προτιμούν ν' ακολουθήσουν τους δρόμους της αντικοινωνικής κατευθύνσεως καταλήγοντες σε νεύρωσι, σε ψύχωσι ή σε αυτοκτονία. Η ζωή άδιαφορεί για τις απόψεις μας, τα έγωϊστικά κίνητρα και τις επιθυμίες μας κι' αν δεν ακολουθήσωμε το ρεύμα της άλλ' αντίστασούμε σ' αυτό, τόσο το χειρότερο για μάς, θά συντριβούμε στην όρμη του.

Δυσμενέστατοι άκόμη όροι για την κοινωνική ψυχική ανάπτυξη του παιδιού, είναι οί διάφορες στερήσεις που του επιβάλλονται από φτωχούς γονείς. Τα παιδιά αυτά πέρνουν επίσης, ως επί το πλείστον, αντικοινωνική στάσι απέναντι της ζωής.

Το παιδί πριν γίνη ώριμος πρέπει να ζήσει τη ζωή του παιδιού, δηλαδή την ξένοιαστη ζωή της παιδικής ηλικίας, χωρίς ψυχικές καταπιέσεις και στερήσεις.

Δυστυχώς ή άγωγή, με τον τρόπο που γίνεται άκόμη σήμερα, καταπιέζει πολύ την ψυχή του παιδιού ως επί το πλείστον από άγνοια, γι' αυτό και όλων των τάξεων τα παιδιά λίγο πολύ περνούν απ' την πίεσι αυτή. Άλλά γι' αυτό θ' ασχοληθούμε άργότερα, όταν θά μιλήσωμε για την άγωγή.

Τα παιδιά των φτωχών τάξεων που μεγαλώνουν στερημένα απ' όλα, άκόμη κι' απ' τα πιό απαραίτητα της ζωής, στερημένα από κάθε όρο υγείας, — τροφής, κατοικίας, ένδυμασίας κ.λ.π. — που εργάζονται πριν άκόμη το σώμα αναπτυχθῇ, πολλές φορές σε βαρείες εργασίες, ενώ βλέπουν άλλα συνολικά τους ν' απολαμβάνουν άφθονα τα υλικά αγαθά που αυτά στερούνται, τα παιδιά αυτά που τόσο λίγο βοηθούνται απ' την κοινωνία των ώριμων, είναι δύσκολο να πάρουν όρθή στάσι για τη ζωή. Και στην κοσμοθεωρία τους πρωτεύοντα ρόλο παίζει ή απόλαυσις των υλικών αγαθών. Πιστεύ-

ουν πώς οί άνθρωποι είναι κακοί, και το θάρρος, — που μέσα σε τόσο δυσμενείς όρους ζωής είναι σχεδόν άδύνατον ν' αναπτυχθῇ κανονικά για να μπορέσουν άργότερα ως ώριμοι να πάρουν όρθή κατεύθυνσι, — το θάρρος, που μόνον αυτό θ' άρκούσε ν' αναπτύξη σε υγιή συνάνθρωπο τον καθένα μας, σχεδόν όλότελα λείπει απ' τα παιδιά των άπόρων τάξεων. Το θάρρος για το όποιο μιλούμε είναι το πραγματικό, το υγιές θάρρος που αναπτύσσει μέσα μας στο άκρότατό του σημείο το κοινωνικό συναίσθημα, που εκδηλώνεται με την ήρεμη, τη γαλήνια στάσι του υγιούς ανθρώπου, και το θάρρος αυτό δεν έχει καμιά σχέση με το θάρρος του άπελπισμένου ή το θράσος που έκλαμβάνεται για θάρρος πολλές φορές.

Το φτωχό παιδάκι που μεγαλώνει μέσα σε στερήσεις, χωρίς ένα παιχνιδάκι, ένα γλυκόλογο, ένα χάδι της μάνας, — ή όποία είναι υποχρεωμένη να εργασθῇ για να προφτάση στα έξοδα τα απαραίτητα της καθημερινής ανάγκης, — το φτωχό παιδάκι που υποχρεώνεται να εργασθῇ κι' αυτό για το ψωμί του, αντί να παίζει ξένοιαστα, που είναι ή μόνη φυσική κατάστασις της παιδικής ηλικίας, μεγαλώνει με το δηλητήριο στην καρδιά και βλέπει με έχθρική διάθεσι εκείνους που απολαμβάνουν όσα αυτό στερείται. Η εργασία, που για τον υγιή άνθρωπο είναι χαρά δημιουργική, γι' αυτόν που γνώρισε μόνο την κακή πλευρά της ζωής είναι δυστυχία που προσπαθεί ν' αποφύγη και ζητά, ζητά πολλά από τη ζωή, — όσα στερήθηκε, — χωρίς να ναι σε θέση να δώση ή δυστυχής ούτε λίγα, γιατί ή αποθάρρυνσις που τόσο πρόωρα φώλιασε στην καρδιά του τον κάνει να πιστεύη πως είναι άνικανος να δώση.

Τα παιδιά αυτά στο σχολείο είναι πάντα καδυστερημένα και ή συμπεριφορά τους πέρνει — ανάλογα με τη στάσι του παιδιού, — σ' άλλα μια έκφρασι φόβου ή δειλίας και σ' άλλα εκδηλώνεται με επαναστατικότητα και άπειθαρχία.

Τέλος από την κατώτερη αυτή τάξι των άπόρων και υπό δυσμενείς όρους ψυχικής αναπτύξεως, βγαίνουν παιδιά που άργότερα αποβαίνουν ένας κοινωνικός κίνδυνος, γιατί όλα τα κακοποιά στοιχεία των εκφύλων, εγκληματιών κ.λ.π. προέρχονται από την τάξι αυτή, ως επί το πλείστον. Και μολονότι το άτομον είναι ελεύθερο να χαράξη τον κοινωνικό ή αντικοινωνικό δρόμο της

ζωής του, ν' ακολουθήση βιολογική, ή αντιβιολογική κατεύθυνσι, και μολονότι φέρει άκεραία την εύθύνη των πράξεών του, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι είναι συνυπεύθυνη και ή κοινωνία για την κατάπτωσι των μελών της, γι' αυτό και ύφίσταται τις συνέπειες της άσπλαχνίας και άδιαφορίας της...

Μελλοντικώς ή ανθρωπότης θ' αναγνωρί-

ση το άλληλεξάρτητον και άλληλέγγυον των πάντων και θά εργασθῇ προς την κατεύθυνσι αυτή όχι με τα μέσα που διαθέτει σήμερα, — ως φιλανθρωπίσ, — άλλ' ως αυτόνομος ανάγκη της ζωής, ως φυσιολογική λειτουργία του άτόμου εν τῷ συνόλω και του συνόλου προς το άτομο.

ΙΦΙΓΕΝΕΙΑ ΦΡΑΓΚΟΥ

Η Μουσική Ζωή στις Αθήνας

Στους σημερινούς χαλεπούς καιρούς της ανθρωπότητος, που ζούμε πτοημένοι από τον άνεμο της παραφροσύνης που πνέει σ' όλο τον κόσμο, μέσα στις παντοειδείς πολιτικές, έδαφικές, κοινωνικές, οικονομικές, ανατροπές, και στην παγκόσμια ήθική αναρχία που εξαπολύουν άγνωστες κακοποιές δυνάμεις, το μόνο καταφύγιο των δοκιμασμένων ψυχών μένει ή τέχνη, και ιδιαίτέρως ή μουσική με τους ασάλευτους ήθικούς νόμους που κυριαρχούν μέσα στην πολυπλοκώτατη συνθετική της. Η θεωρία του Ταίν, ό όποιος έπρέσβευεν ότι ή μουσική είναι ένας χρυσελεφάντινος πύργος — *turris eburnea* μέσα στον όποιον απομονώνονται όλοι οί πιστοί της, άποδεικνύεται σήμερα μια ούτοπία. Αν ρίξωμε μια αναδρομική ματιά στους περασμένους αιώνες, θά ιδούμε ότι ό πρωταρχικός σκοπός κάθε τέχνης είναι να προσεγγίξη τα πλήθη των ανθρώπων και να τα φέρη άσυναίσθητα σε άμοιβαία ψυχική έπικοινωνία με το μυστήριο που εισδύει βαθεία μέσα στο κράτος του όνείρου, μάς ξανοίγει τους άγνωστους όρίζοντες, και μάς άποκαλύπτει τον κόσμο τον άύλο, στον όποιο μπορούμε να καταφύγωμε δραπετεύοντες από τις φριχτές πραγματικότητες της ζωής. Μια συμφωνία του Μπετόβεν, μια σελίς του Γκαίτε, ένας πίναξ του Λεονάρδου ντα Βίντσι, είναι τα φωτεινότερα οδηγητικά σημεία μέσα στη νύχτα της ψυχικής κρίσεως και της άμφιβολίας. Αν όμως τα έργα αυτά σκορπίζουν μια τέτοια φεγγοβολή, αυτό δεν οφείλεται μονάχα στο θαύμα της έμπνεύσεως και της μεγαλοφυίας που φώτισε άποκαλυπτικά τους όρίζοντας των μεγάλων αυτών δημιουργών. Οφείλεται στο ότι ό Μπετόβεν, ό Γκαίτε, ό ντα Βίντσι, ήσαν συγχρόνως πειθαρχημένοι και ήθικοί κολλιτέχναι, πιστοί στους μεγάλους αιώνιους νόμους.

Σ' αυτές τις συγκριτικές σκέψεις, πορτσύρηκα άθελα, άκούοντας μέσα στο άρχαϊον Ώδειον Ηρώδου του Άττικού τις δύο πρώτες συμφωνίες του Μπετόβεν από την Έλληνική όρχήστρα, με τη φωτισμένη διεύθυνσι του Γερμανού άρχιμουσικού κ. Σέρχεν. Η άλήθεια είναι ότι ποτέ ή μουσική του Μπετόβεν δεν ήταν τόσο έπίκαιρη, όσο σήμερα στη δραματική έποχή μας. Οί φλογεροί εξαγγελτικοί της τόνοι άντηχούν στη δοκιμομένη ανθρωπότητα με την ίδια υποβλητική δύναμι και την ίδια θεόσταλτη πνοή. Δονούν τις μυστικώτερες ίνες της ψυχής, και προτείνουν συγχρόνως στο ανθρωπινό πνεύμα τα ύψιστα μεταφυσικά προβλήματα. Ο μεγάλος αυτός δημιουργός ηύρε στον καιρό του τη Συμφωνία, μια μουσική φόρμα στολισμένη με χρυσοπάρυφα φορέματα μαρκησίας, με σκορπινάκια χοροϋ, έξυπνη και πρέσχαρη με τον Χάϋδν, τρυφερή κι' αίσθηματική με τον Μόζορτ — πάντα όμως μια φόρμα κοσμική, ευγενική, ευπράγελη, και μονότονη στον κλασσικό χαρακτήρα της, που δεν έβγαине ποτέ από τους σιδερόφραχτους νόμους της μουσικής ευπρεπείας. Ο μεγάλος όμως ανθρωπιστής τράβηξε τη Συμφωνία από τον στενέψυχο άριστοκρατισμό της. Την ξανάπλωσε μέσα στα γιγάντια χέρια του, την έβγαλε μια μορφή μουσική παγκόσμια, την έκομε να μιλή στα πλήθη των πονεμένων αδελφών του, των ανθρωπών. Και βροντοφώνησε στα πλήθη τα μεγάλα θείστικά εξαγγέλματα που έμψυχώνουν τους θνητούς στην αιώνια τρογική πάλη τους με τη Μοίρα.

Ο Μπετόβεν, ό Σαίξπηρ, ό Ντάντε, ό Γκαίτε, ό Ρέμπραντ, ό Ντσκοτογιέφσκι, έινε εξίσου μεγάλοι «στοχοσταί» με τον Άριστοτέλη, τον Νεύτωνα, τον Κάντ. Οροματίζονται τα μεγάλα μετοφυσικά όράματα

κι' εκθλίβουν την ουσία των πραγμάτων έξω από κάθε ανθρώπινη συνθήκη και σχέσι. Και συγχρόνως κάνουν τους ανθρώπους ικανούς να επικοινωνήσουν με τα δικά τους όραματα. Ο Βιργίλιος, ο Ραφαήλ, ο Μότσαρτ, δεν έφθασαν στο ίδιο μεταφυσικό ύψος. Είναι βέβαια θαυμαστοί καλλιτέχναι, και τα έργα τους θα μείνουν πρότυπα αγνότητας. Άλλα μια και μόνη φράσις του Μπετόβεν είναι ικανή να εκμηδενίση όλόκληρον τον Μότσαρτ. Πώς περίμενε αλήθεια, η πονεμένη ανθρωπότης τον έρχομό του Μεσσία αυτού των μουσικών καιρών! Μέσα στις συμφωνίες του βλέπομε να περνούν λιτανείες ανθρώπων... Η φαντασία που δημιούργησε την ύψιστη δραματική έντύπωσι των άφθαστων αυτών έργων, ένοιωσε βαθεία πώς η μουσική είναι ανώτερη από τη φιλοσοφία, τη θεολογία και τη μεταφυσική άκομη. Παρουσιάζει εμπρός στα μάτια των πονεμένων ανθρώπων, αυτό το "Απειρο, γεμάτο αγωνία, μυστήριο, τραγικότητα, αυτή τη Μοίρα που άναμετράται με το "Άγνωστο. Μά μέσα στα μουσικά νεφελώματα του "Άγνωστου, νοιάζομε το εξάγγελμα του μεγάλου φωτός, και τον θρίαμβο του ούρανο, που σκορπίζει το θάμπος της νίκης. Οί Συμφωνίες του Μπετόβεν έχουν ένα χαρακτήρα ψυχικών κρίσεων και θριάμβων.

* *

"Αν ρίξωμε εν τούτοις μιάν αναδρομική ματιά στη μουσική ζωή των είκοσι τελευταίων χρόνων στās "Αθήνας, θα ιδούμε πώς οί Συμφωνίες του Μπετόβεν είναι τα έργα που παίζονται στās "Αθήνας λιγώτερο από κάθε άλλη μουσική. Οί ξένοι διάσημοι αρχιμουσικοί στο βραχυχρόνιο πέρασμά τους από την "Ελληνική πρωτεύουσα προτιμούν να διευθύνουν έργα περισσότερο «έντυπιασιακά» για να κατακτήσουν έξ έφόδου τον "Ελληνικό κόσμο. "Ακόμα και το αγαπημένο μουσικό παιδί της "Ελλάδος, ο μεγαλόπνευστος Μητρόπουλος, στη μουσική απληστία που τον κατείχε να γνωρίση στους συμπατριώτες του όλους τους κόσμους της μουσικής, δεν σταματούσε όσο έπρεπε εμπρός στην υπέρτατη σημασία του Μπετοβενικού κηρύγματος, και θυσιάζε οργανιστικά τις δυνάμεις του εμπρός στο βωμό ενός φλογερού μουσικού διονυσιασμού. Στα προγράμματα που δίνει τώρα στην "Αμερική, παρατηρώ πώς άφωσώνεται ολόψυχα στην έρμηνεία όλων των Συμφωνιών του Μπετόβεν, της «'Επίσημης Λειτουργίας» και πώς παίζει

τακτικά και όλες τις Μπετοβενικές «Εισαγωγές». Στη φετεινή μουσική περίοδο των "Αθηνών είχαμε την ευκαιρία ν' ακούσωμε επί κεφαλής της "Ελληνικής ορχήστρας τρεις ξένους διευθυντάς πρώτης γραμμής: Τον "Ιταλόν Βίλλυ Φερρέρο, τον Γάλλον Πώλ Παραί, και τον Γερμανόν Χέρμανν Σέρχεν. Ο Φερρέρο είναι ένας φλογερός διονυσιακός θυρσοφόρος που περνά θριαμβευτικά το στάδιον της μουσικής του νεότητος, και δονείται και πάλλεται όταν διευθύνει την ορχήστρα, από το παντοδύναμο μουσικό πάθος που κατευθύνει όλες του τις έκδηλώσεις. Ο Πώλ Παραί έχει φθάσει στο σημαντικό σταθμό της ψυχικής και της διανοητικής ωριμότητος που σημαδεύει επιγραμματικά ο Ντάντε: "In mezzo del camin di nostra vita». Είναι ο εύγενικός και υπέροχος στοχαστής που με όλη την δημιουργική δόνησι του ένθουσιασμού βυθίζεται στα βασίλεια των μουσικών ιδεών κι' εκθλίβει την πεμπτουσίαν των έργων που διευθύνει, με την εύλαβεια του άπολυτισμού της άδολης τέχνης. Ο κ. Σέρχεν είναι ένας αξιοσέβαστος μουσικός διδάσκαλος από τον όποιον έχει πολλά να ώφεληθῇ και ν' αποκομίση η "Ελληνική ορχήστρα. "Ενας θεματοφύλαξ της μεγάλης κλασικής παραδόσεως του Μπάχ, του Χάϋνδν και του Μότσαρτ. Με όλη την επιβολή που διεύθυνε τώρα τελευταία την Εισαγωγή του «'Εγκμοντ» και την Πρώτη και Δευτέρα Συμφωνία του Μπετόβεν, δεν θα μπορούσα να τον χαρακτηρίσω ως ένα ώρκισμένον Μπετοβενιστή. "Εκείνο που λείπει από τον κ. Σέρχεν είναι το μυστήριο της μουσικής γοητείας, το μόνο ικανό να παρασύρη μιάν ορχήστρα, όπως η "Ελληνική, σε άπίθανες για τις δυναμικότητές της δημιουργικές έκδηλώσεις. Οί "Ελληνες μουσικοί μπορεί να είναι τεχνικώς ίσως καθυστερημένοι—ο όρος «τεχνικώς» δεν άφορᾷ εδώ τους άναγνωρισμένους "Ελληνες σολίστ, αλλά το γενικόν όμαδικόν μουσικόν συγκρότημα—μπορεί να είναι ποσοτικώς άνεπαρκείς και ποιοτικώς άδικημένοι από τα κατωτέρας ποιότητος μουσικά τους όργανα, έχουν όμως όλοι άνεπτυγμένο στον ανώτατο βαθμό το πολύτιμο προσόν του ένθουσιασμού και της μουσικής ευαισθησίας. Η ανάπτυξις της βαθείας μουσικής κατανοήσεως έρχεται γι' αυτούς σε δεύτερη μοίρα. Γι' αυτό οί συμφωνικές έκτελέσεις στās "Αθήνας παρουσιάζουν συχνά κατάφωρες άντινομίες. Οί "Ελληνες σολίστ δεν είχαν την τύχη να συναποτελέσουν ένα όμοιογενή ψυχικώς μουσικόν

όργανισμόν, ο όποιος ν' αναπτυχθῇ και να διαμορφωθῇ φυσιολογικά μέσα στο ψυχικό κλίμα ενός και του αυτού μουσικού διδασκάλου. Είναι βέβαια μεγάλο ετύχημα για τον Μητρόπουλο η άποδημία του στην "Αμερική, όπου άναδείχτηκε στις ύψηλότερες μουσικές σφαίρες και κάμνει μιάν άνυπολόγιστης σημασίας έννική τιμή στην "Ελλάδα. Για την "Ελληνική ορχήστρα όμως που στερήθηκε τον μεγάλο της έμψυχωτή και όδηγό, είναι ένα κενόν άνεπανόρθωτον.

"Από τους ξένους σολίστ που άκούσαμε στη χειμερινή μουσική περίοδο θ' αναγράφω με χρυσά γράμματα στην πρώτη γραμμή το όνομα της μεγάλης Ρωσίδος πιανίστ, Τατιάνας ντε Σαντσέβιτς. Η καλλιτέχνης αυτή είναι μία έμπνευσμένη δημιουργός που άναδρομικά μάς μεταφέρει με τις έρμηνείες της στις μεγάλες ρωμαντικές έποχές του Λίστ, του Σοπέν, του Καλκμπρέννερ, του "Αντόν Ρουμπινστάιν, του Παδερέφσκη, και συγκλονίζει από τα τρίαβασα το ψυχικόν έγώ των ακροατών της. Τα συγκλονιστικά γεγονότα των πολεμικών συρράξεων στερησαν και τās "Αθήνας από τις άπολαύσεις που είχαμε τα τελευταία χρόνια ν' ακούμε σολίστ περιωπής και παγκόσμιας σημασίας, όπως ο Χούμπερμαν, ο Κράϊσλερ, ο Σνάμπελ, ο Κορτώ, ο Καζάλς, η Λέμαν,

η Βαλλέν, η Μαντελέν Γκρέυ και τόσοι άλλοι που σαν φωτεινά μετέωρα θάμβωναν και θέρμαιναν τον ελληνικό κόσμο με τη λάμψι τους.

Για τη στέρηση αυτή μάς άποζημιώνουν όσο μπορούν οί φιλότιμοι "Ελληνες σολίστ του τραγουδιού, του πιάνου και του βιολιού, με τις ακροάσεις τους στο ραδιοφωνικό σταθμό και στις συναυλίες. Δεν θα τους αναφέρω εδώ τον καθένα και την καθεμιά ξεχωριστά, άφου έχω άπνεύει τον όφειλόμενο φόρο τιμής στις κριτικές μου των καθημερινών έφημερίδων. "Ενα αξιοσημείωτο γεγονός μόνο θα εξάρω σήμερα στην «'Ελληνίδα». Την άπόφασι της "Ακαδημίας "Αθηνών να έξελληνίση όλους τους μουσικούς όρους,—άπόφασι που όφείλεται στην πρωτοβουλία του σοφού καθηγητού και "Ακαδημαϊκού κ. Κεραμοπούλου, με τον όποιον είχα την τιμήν ν' ανταλλάξω πολλές επιστολές για το ζήτημα αυτό, που έχει ζωτικώτατη σημασία για την "Ελληνική κριτική και την "Ελληνική τέχνη. "Ετσι θα συντελεσθῇ επί τέλους η επιβαλλομένη προσφυγή στην άφθαρτη και άείρροη πηγή της αλήθειας και της ώμορφιάς, στην πρώτη μεγάλη άφετηρία κάθε έπιστημονικής και καλλιτεχνικής «όρολογίας», την καθαρή και όρθολογισμένη "Ελληνική γλώσσα.

ΣΟΦΙΑ Κ. ΣΠΑΝΟΥΔΗ

Νεολληνικά Θεατρικά έργα

Ν. Τσεκούρα. Θ. Συναδινού. Δ. Μπόγρη

Ν. Τσεκούρα: «'Ανθρωπος είμαι κι' έγώ »

"Αν θάπρεπε να ζητήση καιένας περισσότερη ώριμότητα και βαθύτητα άπ' τα έργα των νέων θεατρικών συγγραφέων, και μάλιστα εκείνων που παρουσιάζονται για πρώτη φορά, θα καταλήξη άσφαλώς στο θλιβερό συμπέρασμα ότι καμμία από τις προϋποθέσεις αυτές δεν τηρείται ως βάση για τις τόσο πρόχειρες και περιττές δημιουργίες τους.

Η διαπίστωση είναι βέβαια θλιβερή αλλά θα πρέπει νομίζω να τονισθῇ γιατί το φαινόμενο αρχίζει να γίνεται ένδημκό. "Εκείνο ιδιαίτερα, που άποτελεί το θλιβερό σημείο είναι η έλλειψη κάθε πνευματικότητας, κάθε σοβαρής προσπάθειας για τη λογοτεχνική έκφρασι μιās πίστης, μιās σκέψης, μιās κεντρικής ιδέας, μιās παρατηρήσεως

έστω. Και παρακολουθούμε τελευταία έργα που γράφτηκαν άπλως για να γραφτούν, χωρίς να άνταποκρίνονται σε καμμία έσωτερική ανάγκη, με πολλή έλλειψη σεβασμού στους ίδιους τους δημιουργούς τους και το κυριώτερον, στους άλλους που καλούνται άνυποπτοι να χειροκροτήσουν τα θεατρικά τους πρωτόλεια και στο τέλος να τά άπαλλάξουν λόγω... άμφιβολιών»

Κάτω άπ' το τίτλο «'έργα» δεν υπάρχουν ουσιαστικά παρά μερικές—και αυτές σπάνιες—πετυχημένες σκηνές άσύνδετες όμως και αΰθαίρετες και που η άτελής αρχιτεκτονική τους προδίνει μιάν άπόλυτη άγνοια και των στοιχειωδεστέρων κανόνων της δραματικής τέχνης. Καμμία σπία σκέψεως η αίσθήματος

αληθινοῦ. Μιά ισχυρή καὶ ἀτροφική ἰδέα, ὀλίγος κακοχωνεμένος Φρόνυτ μὲ τὰ «ρεφουλεμάν» καὶ τὰ «ἄκτ μανκέ» ὀλίγον δρᾶμα, κωμωδία ἢ θῶν ἢ χαρακτηρῶν ἂν προτιμάτε, ὀλίγη φάρσα, ἕνας διάλογος πού σπινθιρίζει ἀφύσικα, μιὰ στιγμιαία ἐκλαμψη πού δίνει μιὰ-δύο σκηνές καὶ τὸ ἔργο ἔτοιμο πειά... γιὰ νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ στὴν ἀθανασία. Ὅμως οἱ νέοι δὲν πρέπει νὰ γράφουν οὔτε γιὰ νὰ δημιουργήσουν θόρυβο γύρω ἀπ' τὸ ὄνομά τους, οὔτε γιὰ νὰ γίνουν γνωστοί, παίρνοντας μιὰ κακὴ θέση στὴ πνευματικὴ ζωὴ τοῦ τόπου. «Ποίηση—γράφει ὁ Ἴψεν—εἶναι νὰ φέρνῃς καθημερινὰ σὲ κριτήριο καὶ νὰ δικάζῃς τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό σου».

Οἱ νέοι πού αἰσθάνονται τὴν ἀνάγκη νὰ γράφουν πρέπει πρῶτα πρῶτα νὰ μάθουν νὰ σκίζουσιν. Ἔτσι ἔκανε πολὺ καλὰ ὁ κ. Τσεκούρας (καθὼς μᾶς πληροφορεῖ ὁ κ. Ζενόπουλος) νὰ μὴ παίξῃ τὰ τρία προηγούμενα ἔργα του, ἀφοῦ τὸ τέταρτο πού εἶχε τὴν ἐπιμονὴ νὰ γράψῃ ἦταν τὸ «Ἀνθρωπος εἶμαι κι' ἐγώ».

Ὁ κ. Τσεκούρας θῆλῃσε νὰ διαγράψῃ ἕνα τύπο, τὸν Ἀνέστη καὶ νὰ ζωντανέψῃ τὸ ἐσωτερικὸ δρᾶμα του. Ἀλλὰ ἀντὶ νὰ ἐκμεταλλευσθῇ τὰ δραματικὰ στοιχεῖα πού προσέφερε τὸ θέμα του, προτίμησε νὰ τὸ δουλέψῃ περισσότερο στ' ἀχνάρια τοῦ κωμικοῦ, ἴσως γιὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ ἀκοπώτερα τὴν ἐπιτυχία. Καὶ ὁ μὲν τύπος του—ἐνὸς ἀνθρώπου ἀβουλου καὶ ἀδύνατου πού καταδυναστεύεται ἀπὸ μικρὸ παιδί κάτω ἀπ' τὸ ζυγὸ τῆς ἀδελφῆς του, μὲ πολλὰ ἀναμασσηματα, ἀνιάρες σκηνές καὶ ἐπαναλήψεις, εὐθύς ἀπὸ τὴν πρώτη εἰκόνα, πέφτει ἀμέσως στὴ μεγάλη ὑπερβολὴ γιὰ νὰ χάσῃ κάθε δικαίωση λογικὴ καὶ θεατρικὴ στὴ β'. εἰκόνα τοῦ τραπεζητικοῦ γραφείου. Στὴν τρίτη εἰκόνα ἰσορροπεῖται περισσότερο καὶ δίνει καλές ἐλπίδες γιὰ μιὰ πληρέστερη πλαστικώτερη διαγραφή. Ἀκολουθεῖ ἡ τέταρτη εἰκόνα τοῦ γραφείου ὅπου τὸ ξέσπασμά του, στὴ κλοπὴ τῶν χρημάτων τοῦ ταμείου καὶ τὸ φινάλε μὲ τὰ γέλια δίνουν στὸ θεατὴ μιὰν ἐσφαλμένη κατεύθυνση γιὰ κάτι ρωμαλεώτερο καὶ συνεπέστερο στὴν ὅλη ψυχολογία τοῦ τύπου. Ἀδίκῃ ὅμως. Ὁ Ἀνέστης παρουσιάζεται στὴν πέμπτη εἰκόνα μὲ μιὰ ξένη χορεύτρια, τὴν πιὸ εὐκόλῃ καὶ πρόσχειρ ἀπολύτρωση πού μπόρεσε νὰ τοῦ δώσῃ ὁ δημιουργὸς του. Εἶναι καὶ αὐτὸ βέβαια κάτι. Προδίδει μιὰν ἔρευνα, μιὰν ἀνησυχία, τὴν ἐπιθυμία γιὰ πτέαγμα. Μὰ δὲν ὑπάρχει ἡ δὲν μέστωσε ἀκόμα ἡ δύναμη πού θὰ τὸν

σπρώξῃ σὲ μιὰ σύνθεση ὀριστική καὶ δικαιωμένη, ἀπ' ὅλες τὶς πλευρὲς πού ἀπαιτεῖ ἡ θεατρικὴ τέχνη. Καὶ ὁ καυμένος ὁ Ἀνέστης πέφτει καὶ πάλι ἀπὸ τὰ πλαίσια μιᾶς καλῆς προθέσεως γιὰ νὰ μᾶς ἀποδείξῃ μιὰ κατὰ-στασιν. Δικάζεται λοιπὸν ὁ Ἀνέστης ἐπιστρέφει τὰ χρήματα καὶ ἀπαλλάσσεται... λόγῳ ἡλιθιότητος.

Ὁ κ. Λογοθετίδης στὸ ρόλο αὐτὸν προεπάθησε πράγματι νὰ τοῦ δώσῃ κάποια γραμμὴ, ἐκεῖ πού ἡ ζωὴ χανόταν. Δὲ μπορεῖ νὰ τοῦ καταλογισθῇ γι' αὐτό, ἂν τὰ σημεῖα τοῦ ρόλου του πάνω στὰ ὁποῖα βασιζόταν γιὰ νὰ φτιάξῃ τὸν τύπο του θεατρικά, ξέφευγαν τὶς περισσότερες φορὲς σὲ ἀσυνέπειες καὶ ψυχολογικὲς ἀνισότητες, ὥστε νὰ μὴ μπορέσῃ τελικὰ νὰ τοῦ δώσουν τὴ δυνατότητα μιᾶς ἰσορροπημένης τεχνικῆς δημιουργίας.

Δίπλα στὸν τύπο τοῦ Ἀνέστη ὁ κ. Τσεκούρας προσπάθησε νὰ κινήσῃ τὸν τύπο τῆς γεροντοκόρης ἀδελφῆς του. Μὰ ἐδῶ παρ' ὅλη τὴν πολὺτιμη βοήθεια πού τοῦ ἔδωσε τὸ παίξιμο τῆς κ. Κοτοπούλης, ἀποτυγχάνει τελείως, καθὼς καὶ σὲ ὅλους τοὺς ἄλλους. Οἱ λοιποὶ ἡθοιοὶ, βοήθησαν τὸ ἔργο, ὅσο τοὺς τὸ ἐπέτρεψαν οἱ ρόλοι τους.

Ἔτσι ἡ κριτικὴ καὶ αὐτὴ τὴν φορὰ δὲν μπόρεσε νὰ φανῇ εὐχάριστη στοὺς νέους μᾶς συγγραφεῖς, ὅσο κι' ἂν ζητᾷ νὰ ἐπιτελέσῃ τὸ χρέος τῆς ἐρευνῶντας καὶ φωτίζοντας τὶς ἀρετὲς τῶν ἔργων τους. Τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ νειᾶτα τοῦ τόπου μᾶς καὶ τὴ διανοητικὴ τους δύναμη δὲν μπορεῖ νὰ ἐρμηνευθῇ σὰν εἰδικὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ ἄτομα. Τὰ ἄτομα ἀρχίζουν νὰ ἐνδιαφέρουν ὅταν ἀποδείξουν ὅτι τὰ ἔργα τους βγαίνουν ἀπὸ ἀναγκαιότητα καὶ ἀκατανίκητη τάση ἐκφράσεως. Αὐτὸ τὸ ξέρεῖ δὲν κάθε ἄνθρωπος πού ἀσχολεῖται κάπως σοβαρὰ μὲ τὸ θεᾶτρο καὶ τὴ τέχνη. Μὰ αὐτὸ ἀκριβῶς λείπει ἀπ' τὸ σύνολο τῶν τελευταίων θεατρικῶν ἐλληνικῶν ἔργων πού μὲ τόση εὐγενικὴ πρόθεση μᾶς παρουσίασαν φέτος οἱ θιάσοι Κοτοπούλης καὶ Ἀργυροπούλου. Πλούσια εἶναι σὲ ἀριθμὸ ἡ ἐφετινὴ ἐσοδεία, δὲν προσθέτει ὡστόσο καμμία βαρύτητα στὴ προοδευτικότητα τοῦ νεοελληνικοῦ θεάτρου.

Θ. Συναδινού: «Ἐσὺ κι' ἐμεῖς»

Τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ θεατρικὰ ἔργα τοῦ κ. Συναδινού—καὶ ἡ παραγωγή του εἶναι μεθοδικὴ καὶ ἀστείρευτη—φέρνουν τὴ σφραγίδα μιᾶς προσπάθειας γιὰ τὴ δημι-

ουργία ἐνὸς κοινωνικοῦ θεάτρου. Μὰ ἡ πρόθεσή του—ἐξαιρώντας τὴν ἐνδιαφέρουσα δημιουργία τοῦ «Καραγιόζη» πού λογαριάζεται τὸ καλλίτερο ἔργο του—δὲν εἶχε ποτὲ τὴ ρωμαλεότητα πού θάπρεπε νὰ τοῦ εἶχε χαρίσει ἡ τόση θεατρικὴ του πείρα καὶ ἡ τεχνικὴ του ἱκανότης. Ἡ σάτυρά του, ἐπιφανειακὴ καὶ εὐκόλῃ δὲν εἶχε ποτὲ τὴ νυχιά τῆς ἀνώτερης δημιουργίας καὶ τὴ σοβαρότητα μιᾶς οὐσιαστικῆς ἀνθρώπινης ἀλήθειας. Οἱ τύποι ἐξ ἄλλου τῶν ἡθοιογραφῶν του, μολονότι τόσο φροντίζει γιὰ τὴ σωστὴ διαγραφή τους καὶ τὴ δικαίωσή τους—χωρὶς νὰ ἀπασχολῇται μὲ τὴν ἀνάπτυξη τοῦ μύθου—δὲν ἔχουν τὴν ἀληθοφάνειαν ἀνθρώπων γνωρίμων στὸ Ἑλληνικὸ μᾶς περιβάλλον, στὰ πλαίσια μιᾶς νεοελληνικῆς πραγματικότητος τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν μᾶς.

Ὁ διάλογός του θεατρικός, ἀβίαστος, ζωηρὸς καὶ ἔντονος, φανερώνει τὸν ἄνθρωπο τοῦ θεάτρου πού ξέρεῖ νὰ μεταχειρίζεται τὸ ὕλικό του. Ἡ προπαρασκευὴ τῶν σκηνῶν του καὶ τὸ τεχνικὸ τους περίγραμμα μὲ τὴν ἀνάπτυξή τους, τὰ σκηνικά του εὐρήματα, τοποθετοῦν ἀναντίρρητα τὸν κ. Συναδινὸν στοὺς γνώστας τῆς θεατρικῆς τεχνικῆς.

Μὰ ἡ τέχνη δὲν εἶναι μόνο τεχνική. Ἡ τεχνικὴ δεξιότης σὰν δὲν συνοδεύεται ἀπὸ πνευματικὸ ἔρμα, ἀπὸ κάποια ἔστω πνοὴ ποιήσεως, γίνεται ἀπλῶς χειρωνακτικὴ ἐργασία ἀνίκανη νὰ τοποθετηθῇ μέσ' τὰ αὐστηρὰ πλαίσια τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης. Καὶ στὴ περίπτωσι τῆς νέας του κωμωδίας «Ἐσὺ κι' ἐμεῖς» πού δόθηκε στὸ «Λυρικὸ» ἀπὸ τὸ θιάσο Κοτοπούλης, ὁ κ. Συναδινὸς παραμέλησε τόσο τὴν τέχνη ὅσο καὶ τὴν τεχνική. Γιατὶ μολονότι ἡ κωμωδία του δὲν ἔχει σχεδὸν πλοκή—στοιχεῖο ἀδιάφορο πολλὰς πορὲς καὶ γιὰ ἀριστουργήματα—δὲν ἔχει ὅμως δραματικὴ δράση, ἀπαραίτητο γνώρισμα γνήσιου θεατρικοῦ δημιουργήματος.

Κι' ἔτσι ἀντὶ κωμωδία, τὸ νέο ἔργο τοῦ κ. Συναδινού θὰ μπορούσε νὰ χαρακτηρισθῇ μᾶλλον ἕνας σκηνικὸς διάλογος μὲ περιττὰς μάλιστα ἐπαναλήψεις καὶ κουραστικὰ ἀναμασσηματα πού ἀναγκαστικὰ ἐμείωναν καὶ τὴν εὐχάριστη ἐντύπωση ὠρισμένων σημείων του. Ἡ ὑπόθεσή του κοινότυπη καὶ στατικὰ ἀνεπτυγμένη ἀπ' τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος, εἶναι ἡ ἀντίθεση ἐνὸς πατέρα παλαιῶν ἀρχῶν, μὲ τὰ παιδιά του πού διεκδικοῦν τὰ δικαιώματα τῶν νειάτων τους. Καὶ σὲ τρεῖς ὁλόκληρες πράξεις χωρὶς δράση, χωρὶς σκηνικὸ ἐνδιαφέρον χωρὶς σκηνικὴ ἀνάπτυξη, ἀπεραντολογοῦν ὠρισμένα πρόσωπα, ἀνα-

μασσώντας τὰ ἴδια γνωστὰ καὶ κοινότυπα πράγματα γιὰ νὰ πεισθῇ τέλος ὁ πατέρας νὰ βλέπῃ τὰ παιδιά του σὰν τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό του, στὴν ἀντίθεσή τῆς δικῆς του νεότητος.

Ἡ ἐρμηνεία βοήθησε τὸ ἔργο ὅσο μπόρεσε. Ὁ κ. Λογοθετίδης μὲ τὸ μπρίο του προσπάθησε νὰ δώσῃ ἐνδιαφέρον στὸ μονότονο καὶ κουραστικὸ ρόλο του. Μὲ ἀνεση καὶ φυσικότητα ἐπίσης ὁ κ. Ἀρώνης ἐπαίξε τὸ ρόλο τοῦ γεροντοπαλλήκαρου Πέτρου. Ἡ κ. Χαλκούση παρὰ τὴ προσπάθειά της δὲν μπόρεσε νὰ δώσῃ ζωὴ καὶ συνέπεια στὸ ψυχολογικὸ ἀσχημάτιστο καὶ ἀντιρρέποντα ρόλο τῆς μητέρας. Ἡ κ. Μιράντα—κακὴ βέβαια ἐκλογή γιὰ τὸ ρομαντικὸ κοριτσόπουλο, δὲν εἶχε τὴν εὐκαιρίαν νὰ δώσῃ τὸν καλύτερο ἑαυτό της στὸ ρόλο πού τῆς ἐμπιστεύτηκαν. Περισσότερο πετυχημένο τὸ παίξιμό τῆς κ. Ἀρῶνῃ στὸ ρόλο τοῦ μοντέρνου κοριτσιοῦ. εὐχάριστη καὶ φυσικὴ, δημιουργεῖ τελευταῖα τοὺς καλύτερους ρόλους της καὶ φορμάρεῖ τὴν καλλιτεχνικὴ ἰδιοσυγκρασία μὲ εὐσυνειδησία καὶ μέθοδο, πού τὴν κατατάσσουν ἤδη στὶς ὑπολογίσιμες δυνάμεις τοῦ γυναικείου προσωπικοῦ τῆς Σκηνῆς μᾶς. Μεγαλύτερη προσοχὴ—στὴν ἄρθρωση καὶ λιγώτερες κινήσεις, θὰ τὴν βοηθοῦσαν ἴσως νὰ δώσῃ μεγαλύτερη πυκνότητα στὸ παίξιμό της καὶ ἐσωτερικώτερο χαρακτήρα. Ἡ δ. Ποδηματᾶ φυσικωτάτη καὶ ζωηρὴ στὸ ρόλο τῆς ὑπηρετρίας. Καὶ τέλος ὁ κ. Σ. Μουσούρης χωρὶς νὰ εἶναι καθόλου ὑπεύθυνος γιὰ τὸν ἀδιάγραφο ρόλο του, προσπάθησε φιλότιμα νὰ τοῦ δώσῃ κάποια φυσικότητα καὶ ζωὴ.

Δ. Μπόγρη: «Σκόρπια φύλλα»

Τὰ «Σκόρπια φύλλα» ἀνεβασμένα ἀπὸ τὸ θιάσο τῆς κ. Ἡοῦς Παλαιολόγου καὶ γραμμένα ἀπὸ τὸν κ. Δημήτρη Μπόγρη καὶ τὸν ἀνώνυμο Χ. συνεργάτη του, εἶναι σύντομα θεατρικὰ «σκέτς» χωρὶς ἀξιώσεις, ὅπως μᾶς πληροφορεῖ τὸ πρόγραμμα. Ζήτησαν μόνο νὰ προσφέρουν στὸ θεατὴ λίγες εὐχάριστες ξένοιαστες καὶ ξεκούραστες στιγμές. Καὶ μέσ' τὰ δέκα περίπου αὐτὰ «σκέτς» ὑπάρχουν πράγματι ἕνα-δύο πού ἀνταποκρίνονται στὴ πρόθεση αὐτῆς τῶν συγγραφέων.

Μερικὰ ἦταν γραμμένα μὲ προσπάθεια χιοῦμορ, τσαχπινιάς καὶ μπρίου. Ἀλλὰ χρωματισμένα μὲ κάποια πνοὴ νοσταλγίας, λυρισμοῦ, ἀγνοῦ ρομαντισμοῦ καὶ ἀναζητήσεως μιᾶς τοπικῆς ἐπαρχιακῆς καὶ χωριάτικης ἀτμοσφαιρας, μᾶς θύμισαν κάπως τὶς γνώριμες συγγραφικὲς ἀρετὲς τοῦ κ. Μπόγρη.

Ὁ ἐκλεκτὸς αὐτὸς μεταπολεμικὸς συγγραφέας ἔχει προσφέρει στὸ θεατρὸ μας ἔργα γεμάτα ἀπὸ τὴ χάρι τοῦ γνήσιου καὶ αὐθόρμητου.

Πηγαῖο ταλέντο ἀναβλύζει σὰν μιὰ δροσερὴ πηγὴ ποὺ μᾶς προσφέρει τὸ ἥρεμο κελάρυσμά της. Καὶ ἂν συχνὰ ὁ κ. Μπόγρης ζητᾷ νὰ ἐναρμονίσῃ μέσ' τὴν ὅλην εἰδυλλιακὴ δημιουργία του τόνους τραγικούς, ὅμως ἡ βασικὰ ἀπλὴ ἡθογραφικὴ διάθεσή του ὑπερσχύει.

Εἶναι κυρίως ἓνας ἡθογράφος, ἂν στὴ λέξη αὐτὴ δόσουμε τὴν ἀντάξιά της βαρύτητα, ἂν σκεφθοῦμε ὅτι «ἐπαρχιακὴ ἡθογραφία εἶναι καὶ τοῦ Φλωμπέρ «ἡ μαντάμ Μποβαρύ». Τὸ παράδειγμα αὐτό, χωρὶς καμμιὰ πρόθεσι συσχετισμοῦ, πέρνεται μονάχα γιὰ νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀποψη μας ὅτι ἡ ἡθογραφία ποὺ στὸ τόπο μας—ὕστερα ἀπ' τὸ διάβασμα τῶν περισσότερων ἡθογραφικῶν νεοελληνικῶν ἔργων μᾶς ἀφῆκε δικαίως τὴν ἐντύπωση εἰδους ἀνάπηρου καὶ σχεδὸν ἐξωκαλλιτεχνικοῦ—γίνεται ἰσάξια μὲ κάθε ἄλλο λογοτεχνικὸ εἶδος στὰ χέρια τοῦ ἀξιου συγγραφέα. Καὶ ὁ κ. Μπόγρης εἶναι ὁ ἀξιὸς συγγραφέας. Ἐχει τὴν ἱκανότητα ζωγραφίζοντας ἡθογραφικὰ τὸ περιβάλλον νὰ δίνει πολὺ θελκτικὰ τὴν νησιώτικη, τὴν ἐπαρχιακὴ ἀτμόσφαιρα. Καὶ τὸ σημαντικώτερο, τὴν ἱκανότητα τῆς ζωντανῆς συλλήψεως μιᾶς πραγματικότητος, ἂν ὄχι πάντα ἀνώτερης ὕψους, πάντα ὅμως καλοχτισμένης καὶ τεχνικῆς.

Πλάθει τύπους ζωντανούς ποὺ ἂν δὲν τοὺς δίνει εὐρύτερο ἀνθρώπινο περιεχόμενο ἐξω τόπου καὶ χρόνου, τοὺς δίνει πάντως λυρισμό, εὐγένεια καὶ ποιητικὴ διάθεση.

Ὁ διάλογός του, ἡ βασικὴ προϋπόθεση τῆς δραματικῆς τέχνης, εἶναι ἀβίαστος, γοργός, θεατρικός.

Ἡ ἀρχιτεκτονικὴ σύνθεσις του τεχνικὴ τὶς περισσότερες φορὲς καὶ ἰσορροπημένη.

Τὰ θέματά του, καὶ αὐτὸ εἶναι ἀπ' τὰ συμπαθέστερα σημεῖα τῶν θεατρικῶν του δημιουργιῶν, εἶναι πάντα παρμένα ἀπ' τὴ φτωχὴ ἔστω νεοελληνικὴ πραγματικότητα τῆς ἀστικῆς ζωῆς, τοῦ νησιοῦ, τῆς ἐπαρχίας, τῆς πόλεως. Εἶναι ἓνας πραγματικὰ Ἑλληνας θεατρικὸς συγγραφέας, ποὺ μὲ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀγνή πρόθεσιν νὰ δημιουργήσῃ μὲ τὰς δυνάμεις του μιὰν Ἑλληνικὴν δραματικὴν τέχνην, ἀνυψώνει τὴν ἐργασία του σὲ

πολὺ σεβαστότερο ἐπίπεδο ἀπ' ὅπου θέλουν νὰ τοποθετηθοῦν μερικὲς τελευταῖες ἀποπειρὲς θεατρικῶν ἔργων νέων Ἑλλήνων συγγραφέων. Καὶ ἐπειδὴ ἡ στήλη αὐτὴ εἶναι γνωστὸν πὼς δὲν σκορπᾷ ἀφειδῶς σμύρναν καὶ λίβανον καὶ θεωρεῖ τὴν ἀποστολὴν τῆς ὡς ἓνα ἀνώτερο ἠθικὸ καὶ πνευματικὸ χρέος, καὶ δὲν γίνεται ὑποτελής ἢ ἐπιτελής κανενός, πρέπει νὰ τονισθῇ καὶ τοῦτο. Δὲ βλέπουμε συνολικὰ ὡς ἄρτιο τὸ θεατρικὸ ἔργο τοῦ κ. Μπόγρη. Ἐχει βέβαια τὰ ἐλαττώματά του, καὶ μερικὲς μάλιστα σκηνικὲς του δημιουργίαι εἶχαν τὸ σπέρμα τῆς ἀποτυχίας, πρᾶγμα παράξενο γιὰ τὸ πηγαῖο ταλέντο του. Διακρίνουμε ὅμως σ' αὐτὸν μιὰν ἀνώτερη πνοή, μιὰ προσπάθεια πνευματικῆς, ἓνα καλλιτεχνικὸ περιεχόμενο, μιὰ τεχνικώτερη μορφή, ἓνα σεβασμό, τέλος, στὸ πνεῦμα καὶ στὴ τέχνη.

Τὰ «Ἀρραβωνιάσματα», ἡ «Καίνουργια ζωή» καὶ ἰδίως ἡ «Δράκαινα» μὲ τὸ ρωμαλέο τῆς γράψιμο καὶ τὴν γερὴ δραματικὴ τῆς θέσις, —ἔργο ξεχωριστὸ μέσ' τὴν ὅλην του δημιουργία, ποὺ δὲν εἶχε ὡς τόσο τὴν τύχη νὰ παιχθῇ ὅπως τοῦ ἀξίζε ἀπὸ σοβαρὸ δίσκο, εἶναι δράματα ποὺ τιμοῦν τὴ συμβολὴ τοῦ συγγραφέα τῆς στῆ φτωχὴ θεατρικὴ παραγωγή τοῦ τόπου μας.

Ἄς μὴ γίνεται ὅμως καμμιὰ σύγχυσι μὲ τὰ «Σκόρπια φύλλα». Ὁ κ. Μπόγρης ἡ δὲν εἶχε τὸν καιρό, ἡ δὲν εἶχε τὸ κέφι δὲν παροσίασε, αὐτὴ τὴ φορά, κάτι ἄρτιο καὶ τεχνικό. Πλὴν τοῦ «Τρελλοκόριτσου» καὶ τῆς «Νύχτας τῆς Πρωτομαγιάς» (ποὺ δὲν εἶχε θεατρικὴ ἀλλὰ μονάχα μιὰ λεπτὴ λυρικὴ καὶ νοσταλγικὴ διάθεση) ὅλες οἱ ἄλλες σκηνὲς ἦταν προχειρογραμμῆνες καὶ ἀσχημάτιστες.

Ἡ ἐκτέλεση μὲ τὰ πενιχρὰ μέσα ποὺ διαθέτει ὁ θίασος τῆς κ. Παλαιολόγου δὲν ἦταν ἱκανοποιητικὴ ὅσο θάπρεπε. Ἡ κ. Παλαιολόγου ἔπαιξε μὲ ζωὴ καὶ μπρίο τὸ «Τρελλοκόριτσο» Αἰ κ. κ. Μ. Βεάκη, ἡ Νανὰ Παπαδοπούλου ἱκανοποιητικῆς. Ὁ κ. Κ. Κροντηρᾶς, ποὺ θὰ μπορέσῃ ἴσως μιὰ μέρα νὰ ἐξελιχθῇ σὲ καλὸν καρατερίστα, προσπάθησε νὰ δημιουργήσῃ ἓνα-δύο καλοὺς τύπους. Γενικὰ ὅμως τὸ πρόχειρο ἀνέβασμα, ἡ ἀμελετησίαι ἡ ἡ ἄλλειψη ἔστω καὶ μικρῶν ταλέντων ἀπὸ τὸ πλεῖστο τῶν ἡθοποιῶν κατέστρεψε ὅλες τὶς καλὲς προθέσεις.

ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΑΚΟΥΡΗ

Χορευτικὲς ἐπιδείξεις

Ἡ Γιορτὴ τῶν Λουλουδιῶν

Μία ἀπὸ τὶς καλλιτεχνικώτερες χορευτικὲς ἐπιδείξεις ἦταν ἡ «Γιορτὴ τῶν λουλουδιῶν» δοσμένη ἀπ' τὴ σχολὴ Ματέυ-Σακελλαρίου, στὸ ὑπαίθριο θεατρὸ τοῦ Ψυχικοῦ.

Ἡ κ. Πόλυ Ματέυ καὶ ἡ δις Λουκία Σακελλαρίου, ξεχωριστὲς φυσιωγνώμιες τοῦ καλλιτεχνικοῦ μας στερεώματος βρῆκαν τὴν εὐκαιρίαν μέσ' τὴν ὡμορφὴ φύσιν τοῦ Ψυχικοῦ, νὰ προσφέρουν μιὰν ἐργασία ποὺ ἔχει τὴ σφραγίδα τοῦ πολὺ ἐκλεκτοῦ καὶ πολὺ σοβαροῦ.

Ἡ στενὴ τους συνεργασία συνενώνοντας τὴν ἐξαιρετικὴ μουσικὴ μόρφωσι καὶ παιδαγωγικὴ ἱκανότητα τῆς κ. Ματέυ καὶ τὸ χορογραφικὸ ταλέντο τῆς διδος Σακελλαρίου ἔδωσε ἓνα μεστὸ καλλιτεχνικὸ ἀποτέλεσμα.

Στὴ χαριτωμένη αὐτὴ χορευτικὴ γιορτῇ, ἀπ' τὴν πρώτη θελκτικὴ ἐμφάνισιν τῶν μικρῶν παιδιῶν τῶν ὀλοστόλιστων μὲ ἀνθὴ ὡς τὴν τελευταία τῶν Ἑλληνικῶν χορευτικῶν ρυθμῶν, ὅλα ἦταν ἓνα ὄραμα ἀρμονίας καὶ ὁμορφιάς. Ἡ χρησιμοποίησι τῆς μου-

σικῆς τοῦ Ρουσῶ με τὴν ἀπλὴ μελωδία της, πολὺ ἐπιτυχὴς ἐκλογή. Ἡ λεπτὴ ὀλόδροση μουσικὴ τοῦ Μότσαρτ ἡ πιὸ κατάλληλη γιὰ νὰ συνοδεύσῃ τὴ χορευτικὴ σύνθεσι «Στοὺς κήπους», καὶ οἱ ρυθμοὶ τῆς μουσικῆς τοῦ συγχρόνου Ἰσπανοῦ συνθέτη Μόρμπου ταιριαστὰ συνῶδευσαν τὴ χορευτικὴ κίνησιν τῶν στοιχιῶν καὶ τῶν πνευμάτων τοῦ δάσους. Τὸ «Δάσος» μᾶς ἔδωσε μιὰ πλήρη αἰσθητικὴ ἀπόλαυσι. Ἡ ἐκλογή τῆς μουσικῆς, ἡ χορογραφικὴ σύλληψις, ἡ χορευτικὴ ἀπόδοσι ἀπ' τὶς μαθήτριες τῆς Σχολῆς, τὰ κουστούμια τοῦ ζωγράφου κ. Ματέυ, ἐκλεκτὰ συνδυασμένα μὲ τὸ πνεῦμα τῆς συνθέσεως καὶ οἱ ἀρμονικὰ μὲ τὴ γύρω φύσιν χρωματισμοί, ἡ μουσικὴ τέλος ὑπόκρουσι ἐκτελεσμένης ἀπὸ μικρὴ ὀρχήστρα διευθυνομένη ἀπὸ τὴν κ. Παρίδη, ὅλα μαρτυροῦσαν γιὰ τὶς λεπτομερειακὲς φροντίδες, γιὰ τὴ πίστι καθηγητριῶν καὶ ἐκτελεστῶν σ' ἓνα ἀνώτερο ἰδανικὸν τέχνης.

Α. Α.

Από την κίνησι των Σωματείων μας

Σύνδεσμος Γυναικών: Τò σπίτι του Κοριτσιού

«Ότι ή πίστι και ο ένθουσιασμός πάντα και παντού μεγαλουργούν, ότι αληθινά θαύματα καταρθώνουν όπου διαφλέγουν τις καρδιές, το έχει άπειρες φορές αποδείξει η ιστορία όλων των ελληνικών φιλανθρωπικών έργων. Για μια ακόμη φορά το φανέρωσε η εξέλιξις που έλαβε από το 1938 ο Σύνδεσμος Γυναικών «Τò Σπίτι του Κοριτσιού».

Τò Σωματείον αυτό, στην εποχή της Μικρασιατικής καταστροφής είχαν αναλάβει να στεγάσουν και να συντηρήσουν φτωχά κορίτσια, που ήθελαν παρ' όλες τις δυσκολίες που συναντούσαν να συνεχίσουν τις σπουδές των. Χάρης στον ένθουσιασμό και την ακλόνητη πίστι των μελών του Σωματείου στην σκοπιμότητα του έργου αυτού, ή προσπάθεια του εξελίχθη στο όρατο Οικοτροφείο της οδού Νάξου «Τò Σπίτι του Κοριτσιού», όπου εν συνδυασμῶ με τὸ Ἐπαγγελματικό Ἐργαστήριον που λειτουργοῦσε μέσα σ' αυτό, συνετηροῦντο τόσες νέες, διψασμένες γι' ανώτερη πνευματική μόρφωσι.

Πρὸ δύο χρόνων, τὸ Οικοτροφείο παρεδόθη εἰς τὸ Κράτος, τὸ ὁποῖον σύμφωνα με τις νέες πρακτικές κατευθύνσεις πού τόσον ὀρθῶς δίνεστην ἑλληνική κοινωνία, τὸ μετέτρεψε σὴν θαυμασίως λειτουργοῦσαν Ἐπαγγελματικήν, Οἰκοκυρικήν καὶ Βιοτεχνικήν Σχολήν, τὴν γνωστήν με τὸ ὄνομα «Τò Ἑλληνικὸ Σπίτι».

Ὁ Σύνδεσμος Γυναικῶν ἔμενε χωρίς ὀρισμένον ἀντικειμενικὸν σκοπὸν, καὶ χωρίς χρηματικὸν πόρον. Στὴν ψυχὴ ὅμως τῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου του ἔκαιε ἡ ἱερὴ φλόγα τοῦ πνεύματος τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης καὶ κοινωνικῆς ἐργασίας. Αὐτὸ ἤρκεσε γιὰ νὰ βρεθῇ τὸ νέον πρόγραμμα δράσεως, σὲ τὸ ὁποῖον θὰ ἀφωσιῶντο ὅλες οἱ προσπάθειες τοῦ Σωματείου. Ὁ σκοπὸς τῆς πνευματικῆς ἀνυψώσεως τοῦ γυναικείου φύλου θὰ ἐπεδιώκετο ὅχι πιά με τὴν ὑποστήριξιν τῶν νέων κοριτσιῶν σὲ σπουδές των, ἀλλὰ πῶς ἐνεργά, πῶς πρακτικά, πῶς ἄμεσα, με τὴν προστασίαν καὶ τὴν μόρφωσιν τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων τῶν λαϊκῶν τάξεων, σὲ τὴν ὁποῖαν θὰ προσεφέρετο, ὅπως τόσο ὠραία λέγει στὴ λογοδοσίᾳ τοῦ Σωματείου ἡ Γεν. Γραμματεὺς του Δνῆς Μαργ. Ἀποστολίδου «μὴ γωνιά δική τους, ὅπου θὰ ἐμαζεύοντο μὴ ἡ δὴν ἔργαστῶν ἡ τῆς καθημερινῆς βιοπάλης. Μὴ φωλιά ὅπου ἡ κάθε μὴ θὰ γνωρίσῃ καλύτερα τὴν χαρὰ τῆς ζωῆς καὶ θὰ νοιώσῃ τὴν ἀναψυχὴν ἐκείνην πού ἀνοίγει τὰ μάτια της, τὸ μυαλό της σὲ πῶς ἀνοικτοῦς ὁρίζοντας καὶ δὲν περιορίζεται μόνον σὲ τὸ κουτοεπιπολιὸ καὶ στὴ συνεισφορά μετὰ τὴ γειτόνισσα». Ἐκεῖ θὰ τοὺς παρείχετο ἐκμάθησις ἀναγνώσεως, γραφῆς καὶ ἀριθμητικῆς σὲς ἀγράμματα, καθὼς καὶ κοπτικῆς, ραπτικῆς, πλεκτικῆς κτλ. καὶ ἐπὶ πλέον μορφωτικῆς ὁμιλίας πού θὰ τοὺς ἐδίδαν στοιχεῖα ὑγιεινῆς καὶ παιδαγωγικῆς, τόσον ἀπαραίτητα σὲς μητέρες διὰ τὴν καλὴν ἀνατροφὴν τῶν παιδιῶν των.

«Οἱ Μορφωτικῆς Γωνιῆς» τοῦ Συνδέσμου Γυναικῶν «Τò Σπίτι τοῦ Κοριτσιού» εἶχαν μεγάλ-

λὴν ἐπιτυχίαν. Πρὸ ἑνὸς περίπου ἔτους ἱδρύθη ἡ πρώτη Μορφωτικὴ Γωνιά στὴν Ἡλιούπολιν στὴ ὁποία ἐνεγράφησαν 40 γυναῖκες. Σήμερα ὑπάρχουν τέσσαρες (Καίσαριανῆς, Παλαιῶν Φαλήρου καὶ Νέου Ψυχικοῦ), με 200 καὶ πλέον ἐγγεγραμμένες γυναῖκες. Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν πνευματικὴν, τεχνικὴν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν, οἱ Γωνιῆς προσφέρουν καὶ ὑλικὴν προστασίαν, παρέχουσαι δωρεὰν ἱατρικὴν περίθαλψιν, ἀκτινοσκοπήσεις, γάλα, δῶρα πρακτικὰ κατὰ τὰς ἐορτάς, καθὼς καὶ ψυχαγωγία με ἐκδρομῆς, θεατρικῆς παραστάσεως κτλ.

Ὁ Σύνδεσμος Γυναικῶν εἶχε μείνει χωρίς κανένα χρηματικὸν πόρον. Δὲν ἔχασε ὅμως τὸ θάρρος του. Χάρης σὲ δύο φιλανθρωπικῆς ἐορτῆς πού διοργάνωσε, κατ' ὁρθεὶς νὰ μαζεύσῃ τὸ πρῶτο κεφάλαιο πού τοῦ ἐπέτρεψε ν' ἀρχίσῃ τὴν δράσιν του. Κατόπιν βρῆκε τὴν ὑποστήριξιν αὐτῶν τούτων τῶν Κοινοτήτων, ὅπου ἱδρύσε Γωνιῆς, οἱ ὁποῖες προσέφεραν ἄλλες τὸ οἶκον, ἄλλες ἐπιπλα ἢ ἀνέλαβαν τὴν πληρωμὴν τῶν διδασκαλιστῶν. Καθὼς καὶ τὴν ὑποστήριξιν ἄλλων Συλλόγων, ὅπως τοῦ Συλλόγου Ζαπτιδῶν πού ἐθέσπισε βραβεῖον 2000 δρ. διὰ τὴν Μητέρα κάθε Γωνιάς πού θὰ ἔχει δεῖξει τὸν μεγαλύτερον ζῆλον καὶ πρόδοτον στὰ Γράμματα. Τέλος βρῆκε τὴν ὑποστήριξιν αὐτοῦ τοῦ Κράτους, πού χάρις στὴν ὑλικὴν καὶ ἠθικὴ ἐνίσχυσιν πού τοῦ προσφέρει διὰ τοῦ Ὑπουργείου Κρατικῆς Ἀντιλήψεως, τοῦ παρέχει τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπεκτείνῃ τὸ λαμπρὸ του ἔργον.

Συγχαίρομεν θερμότερα διὰ τὴν λαμπρὰν αὐτὴν δράσιν ὁλόκληρον τὸ Συμβούλιον τοῦ Συνδέσμου Γυναικῶν, ἰδίως τὴν ἐνθουσιώδη Πρόεδρον αὐτοῦ καὶ ἀγαπητὴν συνεργάτιδα Κᾶ Ἑλένην Σιφναίου καθὼς καὶ τὴν ἀκούραστη Γ. Γραμματέα του Δῆς Μαργ. Ἀποστολίδου.

ΦΙΛΟΠΤΩΧΟΣ ΑΔΕΛΦΟΤΗΣ ΚΥΡΙΩΝ ΧΙΟΥ

Ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης Κυριῶν Χίου, ἱδρυθεῖσα τὸ 1902, με πρόεδρον τὴν αἰμνηστον Σοφίαν Α. Μηταράκη, ἔχει ὡς σκοπὸν τὴν ἀνακούφισιν καὶ τὴν περίθαλψιν τῶν πασχόντων καὶ ἀπόρων. Χάρης στὴν ἀκούραστην δράσιν τοῦ συμβουλίου του, κατορθώνει νὰ διασῇ περὶ τὰς 165 χιλ. κατ' ἔτος εἰς μηνιαῖα ἐπιδόματα καὶ βοηθήματα, εἰς ἀναξιοπαθούσας οἰκογενεῖς, ἐγγράφως ἀπόρων μαθητῶν, ἀγορὰν φαρμάκων, παροχὴν γάλακτος κ.τ.λ. Ἐκτὸς τῆς καθαρᾶς φιλανθρωπικῆς αὐτῆς ἐργασίας, ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης ἔχει λάβει καὶ ἐπαγγελματικὴν κατεύθυνσιν, ἱδρύσασα πρὸ 14 ἐτίας ἐργαστήριον τὸ ὁποῖον παρέχει ἐργασίαν εἰς 100 καὶ πλέον ἀπόρους γυναῖκας καὶ νέας. Ἀπὸ τοῦ 1930 τὸ Ἐργαστήριον στεγάζεται σὲ ἰδιόκτητον κτίριον, τὸ ὁποῖον ἐδωρήθηκε εἰς αὐτὸ ἀπὸ τὴν μεγάλην εὐεργέτιδα τῆς Χίου Καν Ζηνοβίαν Κοκκάλη. Συντηρεῖται ἀπὸ ἐσοδὰ τῆς ἐργασίας του. Τὰ δὲ κέρδη τὰ ὁποῖα βεβαίως δὲν εἶναι μεγάλα, διότι ὁ σκοπὸς τοῦ ἐργαστηρίου εἶναι ἰδίως φιλανθρωπικός, διατίθενται διὰ τὴν προικοδοτῆσιν τῶν δύο ἢ καὶ περισσοτέρων, ἡθικωτέρων καὶ καλλιτέρων ἐργατριῶν του.

Οἱ Ἀθλητικοὶ ἀγῶνες τῆς Κονίστρας τοῦ Ε. Σ. Ε.

Εἰς τὰς 4½ φθάνει τὸ Προεδρεῖον τοῦ Ε. Σ. Ε. καὶ ἀμέσως ἀρχίζει τὸ πρόγραμμα. Παρέλασις Ἀθλητῶν καὶ Ἀθλητριῶν μετὰ τὴν σημαία καὶ ψάλλοντας τὸν ὕμνον τῆς Ε.Ο.Ν.

Ὁρκομωσία

Ἐνας μικροσκοπικὸς ἀθλητὴς ἀπαγγέλλει με σεβασμὸν τὸν ὄρκον. Ὑψώνει τὸ κορμάκι του, τεντώνεται, προσπαθεῖ νὰ φανῇ μέγας, πῶς ἐπιβλητικὸς, μετὰ τὸ χεράκι τεντωμένο καὶ μετὰ φωνὴν συγκεκινημένην τὸν λέει μὴ, μὴ λείξῃς μετὰ τὸν ὄρκον πού δίνεις. «Δὲν θὰ ἐπιδιώξω νὰ νικήσω με δόλον καὶ ν' ἀδικήσω τοὺς ἀντιπάλους μου, ἀλλὰ θ' ἀγωνιστῶ τιμῶς, στηρίζόμενος εἰς τὰς δυνάμεις μου καὶ εἰς τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ». Οἱ ἄλλοι ἀθληταὶ καὶ οἱ ἀθλήτριες παρακολουθοῦν τὸν ὄρκον με ὠραίαν στάσιν, ὅλα δὲ τὰ ἄλλα παιδάκια καὶ ὁ κόσμος εἰς προσοχήν.

Μὲ τάξι ἀρχίζουν τὰ ἀγωνίσματα.

Δρόμος, ἄλμα εἰς μῆκος, ἄλμα εἰς ὕψος, Ἐλαστικὴ σφαῖρα. Ἀγῶνες «Βόλλεῦ» «Μπάσκετ» καὶ «Αεροπεταστού», χωριστὰ διὰ ἀγόρια καὶ διὰ κορίτσια.

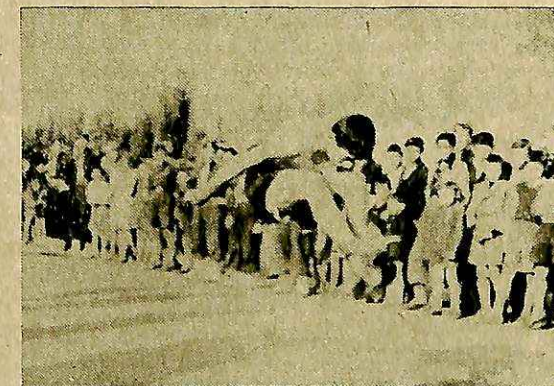
Ὁ ἐνθουσιασμὸς τῶν παιδιῶν ἔχει φθάσει σὲ κατακόρυφον.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἀπονομὴ τῶν βραβείων ἀπὸ τὴν Κᾶ Ἑλ. Ρουσοπούλου, ἀντιπρόεδρον τοῦ Ε. Σ. Ε. Οἱ νικηταὶ προσέρχονται σοβαροὶ καὶ ἀξιοπρεπεῖς, χαιρετοῦν ὠραϊότατα καὶ πέρνουν τὸ ἀνάλογο ἑπαιθλο. Χειροκροτήματα, χαρὰ, πλήρη ἱκανοποίησις.

Τὰ ἑπαιθλα ἐδωρήθησαν ὅλα ἀπὸ τὰς κυρίας τοῦ Τμήματος. Μετάλλια τῆς Κονίστρας, πού μετὰ καμάρι τὰ παιδιὰ τὰ καρφώνουν στὸ στήθος των, σὲ κάθε ἐπίσημη ἐορτῇ, καὶ δῶρα πρακτικὰ, στυλὸ μελάνης καὶ μολύβια, φανερὰ τῆς τσέπης ἡλεκτρικὰ, στολὲς ἀθλητικῆς, Νεολαίας, μανδηλάκια, ποδίστρας, κοστούμια μπάνιου, σοκολάτες.

Ἡ ὠραία ἐορτὴ τελείωσε με ἐθνικοὺς χοροὺς καὶ διάφορα τραγούδια, τὸν ὕμνον τῆς 4ης Αὐγούστου καὶ τὸν Ἑθνικὸ Ὑμνον πού ὅλα τὰ παιδιὰ τοὺς ἔψαλλαν με ἀκράτητον ἐνθουσιασμό.

ΘΕΣΠΙΑΣ Γ. ΚΟΚΟΛΗ

Οἱ μικροὶ ἀθληταὶ καὶ ἀθλήτριες τῆς «Κονίστρας» μας εἶναι σπουδαῖοι! ἡλικίας 6—12 ἐτῶν. Ἀλλὰ τοὺς ἀγῶνας των θὰ ἐξήλευαν καὶ μεγάλοι ἀσφαλῶς Ἀπὸ μέρες, κινήσεις, προετοιμασία τοῦ στίβου, ἀσβεστῶνουν μόνον τὴν τὴν γραμμὴν τοῦ δρόμου καὶ τῶν ἄλλων ἀγωνισμάτων, σκουπίζουν, ἐτοιμάζουν τὸ σκάμμα, στολίζουν με σημαϊάκια καὶ χρωματιστὰ χαρτιά τὸ Γραφεῖο, τὰ πάντα λάμπουν! Τὴν παραμονὴ ὅλα ἐν τάξει! Δίνονται καὶ οἱ προκριματικοὶ ἀποτελέσματα λαμπρά! Οὐδεὶς ἀποκλείεται!

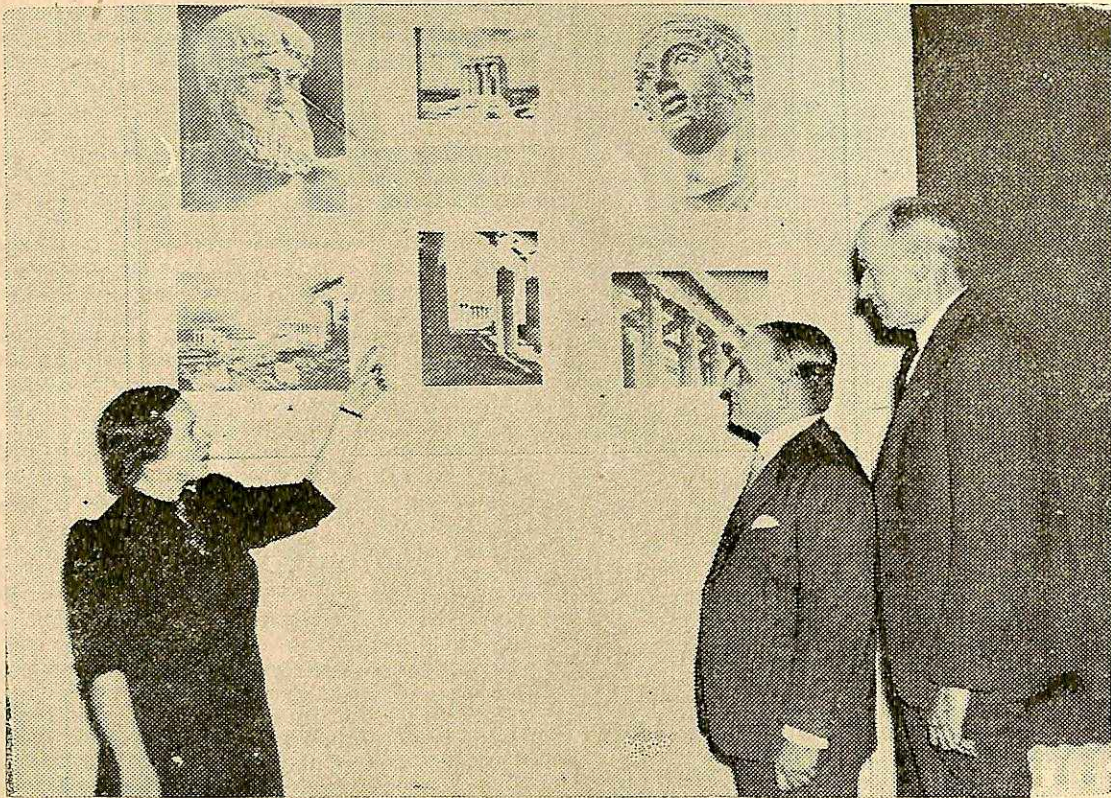
Εἰς τὸ Γραφεῖον, ἀπὸ δύο ἡμερῶν ἐκτίθενται τὰ ἑπαιθλα πού ἐπὶ ὥρας τὰ παιδιὰ θαυμάζουν καὶ ὀνειρεῦνται τὴν Νίκην!

Προπονοῦνται! Τρέχουν ὅλα, περνοῦν ὅλα! γυρίζουν σὲν ἀεροπεταστή! Γυμνὰ τὰ ποδαράκια των, τάπ, τάπ, κτυποῦν σὲν χῶμα! Τὸ ἀποδυτήριον γέμισε παπουτσάκια, τσοκαράκια, σανδαλάκια, καὶ ἀπὸ τὰ πῶς πιτσιρικάκια ἀκόμη πού ρίχτηκαν στὴν φρέσκια ἄμμο τοῦ σκάμματος. Γλέντι μεγάλο αὐτὴ ὅλη ἡ προετοιμασία. Στὸ Βόλλεῦ καὶ σὲ Μπάσκετ οἱ ομάδες ἔτοιμες, καὶ καινούργια τόπια! Μεγάλη χαρὰ! Ὁρίζονται οἱ διαιτηταί, οἱ ἐπόπται, οἱ ἀφῆται τοῦ δρόμου κ. λ. π. Αὐτοὶ εἶναι ἀπὸ τὰ μέγαρα μας παιδιὰ τῶν 13—14—15 ἐτῶν, πού δὲν ἔρχονται πιά στὴν «Κονίστρα» διότι τοὺς πῆρε τὸ ὄριον ἡλικίας! Ἀλλὰ σὲ κάθε ἐορτῇ σπεύδουν πρόθυμα νὰ βοηθήσουν διότι δὲν ἔχουν ὅτι ἐμεγάλωσαν ἐκεῖ μέσα! Τώρα αὐτοὶ ἀνήκουν εἰς τὰς τάξεις τῆς Ε.Ο.Ν. ἡ ὁποία ἐπίσης συνεργάζεται ἀποτελεσματικῶς μετὰ τὴν «Κονίστρα».

Ἐνήμερως ἡ ὠραία ἡμέρα τῶν ἀγῶνων.

Ἡ σημαία μας κυματίζει σὲν ὠραῖο μας βράχο! Τὰ παιδιὰ ἀπὸ πολὺ πρῶτ' καταβρέχουν με τὸν σωλῆνα, καὶ αὐτὸ σημειώσατε εἶναι ἰδιαίτερα διασκεδάσις! δροσιά, καθαριότης παντοῦ.

Τὴν γενικὴν τάξιν ἐπιβλέπει μὴ δμᾶς τῆς Ε.Ο.Ν. Τὸ ἀπόγευμα στὰς 4 ἔρχονται πρῶτες οἱ κυρίες τοῦ Τμήματος Φυσικῆς Ἀγωγῆς καὶ Ψυχαγωγίας, οἱ γονεῖς τῶν παιδιῶν καὶ πολὺς κόσμος τῆς Συνοικίας Πετραλώνων.

Ἐκθεσις ἔργων τῆς Κας Νέλλης εἰς τὸ Μουσεῖον τῆς Νέας Ὑόρκης.
Ἡ Κὰ Νέλλα ἐπιδεικνύει τοὺς ἀνηρτημένους πίνακάς της εἰς τὸν Διευθυντὴν κ. Σμίθ.

Μία ἐκλεκτὴ Ἑλληνὶς εἰς τὴν Ἀμερικὴν Τὸ Καλλιτεχνικὸν Ἔργον τῆς Κας Νέλλης

Ζωηρὸν ἐνδιαφέρον τῶν Ἀμερικανῶν φιλοτέχνων καὶ τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ἀμερικῆς ἐπροκάλεσαν τὰ ἐκτεθέντα εἰς τὴν Ἑλληνικὴν πρεσβείαν τῆς Οὐάσιγκτον ἔργα τῆς ἑλληνίδος καλλιτέχνιδος φωτογράφου Κας Νέλλης. Διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς ἐκθέσεως ταύτης ἔδωκεν ἀφορμὴν ἡ ἐπιτυχία τῶν μεγάλων φωτογραφικῶν πινάκων, οἵτινες ἐστόλισαν τὸ ἑλληνικὸν περίπτερον εἰς τὴν Διεθνῇ Ἐκθεσὶν Νέας Ὑόρκης καὶ τοὺς ὁποίους εἶχε φιλοτεχνήσει ἡ ἐκλεκτὴ Ἑλληνὶς καλλιτέχνης.

Πολλοὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀμερικανῶν φίλων τῆς τέχνης ἐξέφρασαν τὸν θαυμασμόν των πρὸς τὸ ἔργον τῆς Κας Νέλλης, ἡ ὁποία, μεταβάσας ἐν τῷ μεταξὺ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ἀπεφάσισε νὰ ἐκθέσῃ διαφόρους καλλιτεχνικὰς φωτογραφίας της, εἰς τὴν αἰθούσαν τῆς Ἑλληνικῆς Πρεσβείας εἰς τὴν Οὐάσιγκτον.

Ἐξετέθησαν φωτογραφίαι ἀρχαίων ἀγαλμάτων ἀπὸ τὰ διάφορα μωσεῖα τῆς Ἑλλάδος, ἑλληνικὰ τοπία καὶ εἰκόνες μελῶν τῆς Βασιλικῆς Οἰκογενείας.

Ἡ ἔκθεσις ἐσημείωσε μεγάλην ἐπιτυχίαν καὶ οἱ πολυπληθεῖς ἐπισκέπται ἔμειναν μὲ ἀρίστας ἐντυπώσεις τὸσον διὰ τὸ ἔργον τῆς καλ-

λιτέχνιδος ὅσον καὶ διὰ τὴν Ἑλλάδα.

Τὴν Ἑλληνίδα καλλιτέχνίδα ἐδέχθη εἰς ἀκρόασιν καὶ ἡ Κὰ Ρουσβέλτ, τοῦ Προέδρου τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, πρὸς τὴν ὁποίαν ἡ Κὰ Νέλλα προσέφερεν ὡς δῶρον πολυτελέστατον λεύκωμα τῆς Ἑλλάδος.

Ἐνδιαφέρον διὰ τὸ ἔργον τῆς Κας Νέλλης ἔδειξαν καὶ τὰ Ἀμερικανικὰ μωσεῖα τέχνης. Οὕτω τὸ μωσεῖον Νέας Ὑόρκης ἀνήρτησε πολλοὺς πίνακας τῆς Κας Νέλλης, ὃ δὲ διευθυντὴς αὐτοῦ κ. Σμίθ συνεχάρη τὴν καλλιτέχνίδα διὰ τὸ ἔργον της.

Ὁ τύπος ἐπίσης, ὃχι μόνον ὁ ἑλληνικὸς τῆς Ἀμερικῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ μεγάλα ἀμερικανικὰ φύλλα, ἠσυχολήθησαν μὲ τὸ ἔργον τῆς Κας Νέλλης, ἐδημοσιεύθησαν δὲ φωτογραφίαι καὶ αὐτῆς καὶ τῶν καλλιτεχνικῶν της πινάκων.

Ἡ τὸσον εὐμενὴς ὑποδοχὴ τῆς ὁποίας ἔτυχεν ἡ Κὰ Νέλλα, τὴν ὑπεχρέωσε νὰ παρατείνῃ τὴν ἐν Ἀμερικῇ διαμονὴν της.

Γενικῶς τὸσον ἡ ἐμφάνισις τῶν ἔργων της ὅσον καὶ ἡ αὐτοπρόσωπος παρουσία τῆς ἐκλεκτῆς ἑλληνίδος ἔδωσαν ἀφορμὴν νὰ γίνῃ εὐμενέστατος λόγος εἰς τὸν νέον κόσμον διὰ τὸ ἑλληνικὸν ὄνομα καὶ τὴν ἑλληνικὴν τέχνην.

Ἐκδόσεις

ΑΝ. ΚΛ. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ: «Σπονδὴ» (Ποιήματα)

Μὲ τὸν τίτλο αὐτὸ ἡ νέα ποιήτρια δημοσιεύει μιὰ καινούργια σειρὰ ποιημάτων της. Τὰ πρῶτα ἀφιερωμένα «Στὸν τάφο τοῦ Πατέρα μου» ξεχειλίζουν ἀπὸ μίαν ὑπέρτατη στοργὴ πού βρῆκε στὴν καθάρια πηγὴ τῆς ποιήσεως, τὴν πλὴ ἀντιπροσωπευτικὴ τῆς ἑκφρασί. Μὲ τὸν γενικὸ τίτλο «Μαρμαρυγές» ἀκολουθοῦν πολλὰ ἄλλα ποιήματα ἀξία προσοχῆς τόσο διὰ τὴν σκέψιν των ὅσο καὶ διὰ τὴν πρωτοτυπία καὶ δύναμιν τῆς ἐκφράσεως των.

Δ. ΜΩΡΑ-Ι.ΤΟΥ: Ἡ πρακτικὴ τῆς Ἀτομικῆς Ψυχολογίας.

Κριτικὴν τοῦ ἐνδιαφέροντος αὐτοῦ βιβλίου θὰ δημοσιεύσωμεν εἰς τὸ ἐπόμενον φυλλάδιον.

ΕΔΒΙΓΗ ΜΠΛΟΥΨΧΕΡ ΒΑΖΕΡ

Μὲ λύπη ἐμάθαμε ἀπὸ τὴν Ζυρίχη τὸν θάνατον τῆς Κας Ἑδβίγης Μπλόυχερ Βάζερ, μιᾶς σπανίας πρᾶσσωπικότητος, τόσο γνωστῆς σὲ ὅλες τὰς γυναικεῖς ὁργανώσεις τῆς Ἑλβετίας. Ὅπως ἐγράψαμε εἰς προηγούμενον τεῦχος μας, ἡ κυρία δρᾶσις τῆς Κας Ἑδβίγης Μπλόυχερ Βάζερ, ἦταν ὁ ἀντιαλκοολικὸς της ἀγὼν, καθὼς ὡς σύζυγος ἱατροῦ, διευθυντοῦ τοῦ φρενοκομείου τῆς Ζυρίχης, εἶδε ἀπὸ πολὺ κοντὰ τὰ δράματα πού προκαλεῖ ὁ ἀλκοολισμὸς, καὶ ἐπροσπάθησε μὲ ὅλην τὴν δύναμιν νὰ καταπολεμήσῃ τὴν μᾶστιγα αὐτῆς τῆς ἀνθρωπότητος. Ἐπίσης, ἐνθουσιώδης ἐμψυχώτρια ὅπως ἦταν, ἐνέπνευσε τὴν Κὰ Ζουβλὶν Σπίλλερ νὰ δημιουργήσῃ τὴν «Ἑστία τοῦ Στρατιώτη» ἡ ὁποία ἀργότερα ἐπεξετάθη καὶ στοὺς ἀστούς, στοὺς ἐργάτες καὶ στοὺς φοιτητάς.

Ἡ Κὰ Ε. Β. Wazer, δὲν ξέχασε ποτὲ τὰ νεανικά της χρόνια, τὸν καιρὸ πού ὡς διδασκάλισα εἶχε γνωρίσει τὰ παιδιὰ ἀπὸ πολὺ κοντὰ καὶ τὰ εἶχε πολὺ ἀγαπήσει, καὶ ἔτσι ἔδωσε, τι βαρύτερο εἶχε μέρα της, ὅλον της τὸν ἐνθουσιασμό, γιὰ νὰ συμβουλεύῃ καὶ νὰ ἐμψυχώσῃ τὰ παιδιὰ καὶ τοὺς νέους. Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ μαθήματα πού διοργάνωσε γιὰ τὰς γυναῖκες, ἕνα εἶδος Λαϊκοῦ Πανεπιστημίου πού ὑπάρχει σήμερον στὴν Ζυρίχη, ἔγραψε γιὰ τὰ νέα κορίτσια τὸ θραυμάσιο βιβλιαράκι της «Σπίθες τῆς 1η Αὐγούστου» γεμάτο φαντασία, χιούμορ καὶ ποίησι, πού ἐγίνε ἀνάρπαστο ἀπ' τοὺς ἐφήβους τῆς χώρας της.

Κοινωνικὴ ἐργάτρια, παιδαγωγὸς γεμάτη πάθος, ἐμψυχώτρια καὶ ποιήτρια, μία ἀπ' τοὺς ἱδρυτὰς τοῦ Λυκείου τῆς Ζυρίχης, καὶ μέλος πολλῶν φιλολογικῶν συλλόγων καὶ ὅλων τῶν γυναικείων ὁργανώσεων τοῦ τόπου της, ἔδωσε σὲ ὅσους τὴν πλησίασαν τὴν ἀκτινοβολία τῆς ζωντανῆς παρουσίας της, καὶ ὅλοι πού διάβασαν τὰ ἐμπνευσμένα ἔργα της, ἡ τὰ εἶδαν νὰ παίζονται ἐπάνω στὴν σκηνή, αἰσθάνθηκαν πραγματικὴ συγκίνησι.

Ὁ θάνατός της σκόρπισε μιὰ βαθεῖα λύπη σὲ ὅλους ἐκείνους πού τὴν ἀγάπησαν μ' ἀληθινὴ λατρεία.

Εἰδήσεις

Στὴν Κονίστρα Πετραλῶνων ἐωρτάσθηκε στίς 27 Ἰουνίου ἡ γέννησις τοῦ ἐπιδόξου Διαδόχου μας, μ' ἕνα τρόπο ἐντελῶς πρωτότυπο, χαρούμενο, πού ξεχειλίζει ἀπὸ ἀφέλεια καὶ ἐνθουσιασμό. Ἀπὸ νωρὶς τὸ ἀπόγευμα συγκεντρώθησαν στὴν Κονίστρα ἑκατοντάδες μικρῶν παιδιῶν τῆς συνοικίας στὰ ὁποῖα προσεφέρθησαν ἕνα καλὸν γεῦμα καὶ παγωτά. Περί τὴν 7ην ἀπογευματινὴν ἐτίμησαν τὴν ἑορτὴν ἡ Κὰ Λέλα Μεταξᾶ, ἡ Κὰ Πολυζωγοπούλου, τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Τ.Τ.Τ. καὶ πολλοὶ κυρίαι μέλη τῆς Ἑθν. Ἀναγεννήσεως.

Ἡ Κὰ Λέλα Μεταξᾶ, ἐνδιαφερομένη πάντα γιὰ ὅτι ἀφορᾷ τὴν ὑγείαν καὶ τὴν χαρὰν τοῦ παιδιοῦ, περιήλθε ὅλον τὸν χρόνον τῆς Κονίστρας καὶ παρηκολούθησε τὰς παρελάσεις, ἐπιδείξεις χορῶν, ἀπαγγελίας, προσφωνήσεις, πού μόνον τοὺς εἶχαν ὁργανώσει τὰ παιδιὰ, καὶ πού ἐξετελοῦντο ἐν μέσῳ τῶν ἐνθουσιωδῶν ἐπευφημιῶν των ὑπὲρ τῆς Βασιλ. Οἰκογενείας, τοῦ νεογεννήτου Διαδόχου καὶ τοῦ Ἑθνικοῦ Κυβερνήτου Ἰ. Μεταξᾶ καὶ τῆς συζύγου αὐτοῦ.

Ἡ Κὰ Μεταξᾶ, εἰς τὸ τέλος τῆς ἑορτῆς ἐξέφρασε τὰ ἐγκάρδια συγχαρητήρια της στὴν Πρόεδρον τῆς Φυσικῆς Ἀγωγῆς τοῦ Ε.Σ.Ε. καὶ δημιουργικὴν ψυχὴν τῆς Κονίστρας, Καν Θεσπιάδα Κοκκόλη, καθὼς καὶ σ' ὅλο τὸ ἀληθινὰ ἐκλεκτὸ ἐπιτελεῖο Κυριῶν καὶ Δδων πού μὲ τὸσον ἐνθουσιασμό τὴν βοηθοῦν στὸ ἔργο της. Ἀναχωροῦσα δὲ ἐγένετο ἀντικείμενον θερμότητων ἐκδηλώσεων ἀπὸ τὰ παιδάκια τῆς Κονίστρας καὶ ἀπὸ τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ τῶν Πετραλῶνων πού παρηκολούθησαν τὴν ἑορτὴν.

Σύμφωνα μὲ τὴν κατὰ τὴν τελευταίαν Γενικὴν Συνέλευσιν τῶν μελῶν τοῦ Ε.Σ.Ε. ληφθεῖσαν ἀπόφασιν, ὡς πρὸς τὴν μέριμναν διὰ τὴν ἐργαζομένην γυναῖκα, συνήλθε τὸ Τμῆμα Ἐργασίας τοῦ Ε.Σ.Ε. καὶ πολλοὶ προσκληθεῖσαι πρὸς τοῦτο ἀντιπρόσωποι σωματείων μελῶν, πού ἀσχολοῦνται ἐιδικῶς μὲ τὴν γυναικείαν ἐργασίαν. Συνεζητήθησαν διάφοροι προτάσεις διὰ μέτρα πού μποροῦν νὰ ἐφαρμοσθοῦν στὸν τόπο μας καὶ πού ἐλπίζομεν ὅτι θὰ μπορέσουν νὰ πραγματοποιηθοῦν εἰς προσεχὲς μέλλον.

Ἡ δημοσιευθεῖσα Λογοδοσία τοῦ ἔτους 1939 τοῦ Συλλόγου Φίλων τῶν Τυφλῶν ἔκανε γνωστὴ στὴν ἀθηναϊκὴ κοινωνία μίαν ἐργασίαν πού ἀξίζει ἰδιαιτέρως νὰ ὑποστηριχθῇ ἀπ' αὐτήν. Σ' ἕνα χρόνο μέσα, ὁ Σύλλογος αὐτός, ὁ ἱδρυθεὶς ἀπὸ τὴν ἀκούραστη καὶ ἐνθουσιώδη Κὰ Εἰρ. Λασκαρίδου, κατάρθωσε νὰ ἐγκαταστήσῃ σὲ ἰδιαιτέρο οἰκοτροφεῖο πολλὰς γυναικὲς χωρὶς οἰκογένειαν καὶ χωρὶς προστασίαν, ἀπόφοιτες τοῦ Οἴκου Τυφλῶν, στίς ὁποῖες προσέφερε συντήρησιν καὶ ἐργασίαν· ὅλα τὰ κέρδη τῆς ἐργασίας αὐτῆς, ὑφαντῶν, πλεκτῶν καὶ ἄλλων ἐργοχειρῶν τῶν οἰκοτρόφων, μένουσιν εἰς ὄφελος τῶν ἰδίων ὥστε νὰ σχηματίσουν σιγά-σιγά κάποιον ἀπόθεμα διὰ τὸ γήρας των.

Πρακτικές συμβουλές**ΔΙΑ ΤΗΝ ΥΓΕΙΑ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ ΜΑΣ**

Προσέχετε τα μάτια σας: είναι το πολυτιμώτερο πράγμα που έχετε. Συχνά μια μικρή περιποίηση, μια ελάχιστη φροντίδα, αρκεί για να τα διατηρήσει γερά, να τα ξεκουράσει.

Αν αισθάνεστε την όρασή σας κουρασμένη (όχι βέβαια αν έχετε καμιά ειδική πάθηση, όποτε πρέπει να συμβουλευθείτε Ιατρόν) τότε γυμνάζετε τα μάτια σας, κάμετέ τους «μασσάζ», κάμετέ τους πλύσεις.

ΠΛΥΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΑΤΙΩΝ

Ετοιμάστε τα δύο ακόλουθα υγρά, και κρατήστε τα σε ιδιαίτερες φιάλες για να κάμετε πλύσεις στα μάτια σας με το κάθε ένα απ' αυτά μέρα παρά μέρα.

- 1ον Βόραξ 8 γραμ.
Διυλισμένο νερό 20 γραμ.

- 2ον 1 λίτρα διυλισμένου νερού
1 κουταλιά του καφέ αλάτι
1 κουταλιά του καφέ οινόπνευμα.

Βάζετε το υγρό σε μια σύγυλιντρα, και ενώ κάμετε την πλύση του ματιού σας, κρατάτε το ανοιχτό και κοιτάζετε δεξιά και αριστερά. Κάνετε την πλύση του ματιού πριν από την γυμναστική που θα του κάνετε μετά αυτήν.

ΓΥΜΝΑΣΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΑΤΙΟΥ

Η γυμναστική του ματιού δίνει εξαιρετικά αποτελέσματα σε όλες τις περιπτώσεις μυωπίας και πρόωρης κουράσεως των ματιών. Χάρης σ' αυτήν παιδιά που έφαινοντο καταδικασμένα να φορούν πάντα γυαλιά απέκτησαν τελείαν όραση και πολλοί ηλικιωμένοι οι οποίοι δεν μπορούσαν να διαβάσουν χωρίς γυαλιά δεν έχουν πια την ανάγκη των.

1ον γύμνασμα: Κοιτάζετε προς τα κάτω, κι' έπειτα προς τα επάνω 20 φορές.

2ον γύμνασμα: Κοιτάζετε δεξιά κι' έπειτα αριστερά 20 φορές.

3ον γύμνασμα: Κοιτάζετε επάνω, δεξιά, κάτω, αριστερά κτλ. 10 φορές στην κάθε διεύθυνση.

Μασσάζ του ματιού.

Ακουμπήστε την άκρη των δακτύλων επάνω σε κάθε μάτι, και δώστε στο χέρι σας μια ελαφρά παλμική κίνηση που θα κάνει όλο το μάτι σας να πάλλη. Κάνετε το επί ένα λεπτό. Η εντύπωση αναπαύσεως και ανακουφίσεως που θα αισθανθείτε φανερώνει πόσο το μασσάζ αυτό είναι ωφέλιμο.

Για να μη κουράζονται τα μάτια σας.

Όπως δεν πρέπει το σώμα σας να βρίσκεται σε διαρκή σύσπασι, για να μη κουράζεται, έτσι δεν πρέπει να έχετε το βλέμμα σας συνεχώς προσηλωμένο. Από καιρό σε καιρό κατά το διάστημα της ημέρας, κλείνετε τα μάτια σας. Δίνετε τους πρό πάντων λίγη ανάπαυσι ενόσω ασχολείσθε με κάτι που τα κουράζει: ράψιμο, διάβασμα, πλέξιμο.

Συνηθίστε ακόμη, να σηκώνετε πότε πότε το κεφάλι σας από τη σελίδα που διαβάσετε, και να

κοιτάζετε μακριά. Δεν είναι δύσκολο ν' αποκτήσετε αυτή τη συνήθεια, φθάνει να θέλετε. Όσοι κατοικούν σε πόλεις, χάνουν την συνήθεια να κοιτάζουν μακριά. Φροντίζετε για αυτό να κοιτάζετε πότε πότε την άκρη του δρόμου ή τον ούρανο, ώστε να μη χάσουν τα μάτια σας την συνήθεια των μακρινών αποστάσεων.

Όταν βρίσκεσθε εκτεθειμένοι στον άνεμο, προστατεύετε τα μάτια σας: ο άνεμος τα βλάπτει πολύ: καλλίτερα για αυτό να φορήτε γυαλιά.

Αν η όρασή σας είναι κάπως αδύνατη, να φορήτε γυαλιά όταν βρίσκεσθε στον κινηματογράφο, και πρό πάντων μη κάθεσθε πολύ κοντά.

Αν καπνίζετε, αποφεύγετε να φυσάτε τον καπνό στα μάτια σας. Αν ο καπνός των άλλων σας ένοχλει, και βρίσκεσθε σε γραφείο όπου πολλοί καπνίζουν, ανάβετε πότε πότε μια μικρή ειδική λάμπα για την απορρόφηση του καπνού, αν θέλετε να διατηρήσετε πάντα γερά τα μάτια σας.

ΚΑΙ ΛΙΓΗ ΜΑΓΕΙΡΙΚΗ**ΣΟΥΦΛΕ ΚΟΛΟΚΥΘΙΑ**

- 1 όκα κολοκύθια
50 δράμια τυρί τριμμένο, προτιμότερον παρμεζάνα
6 αυγά
150 δρ. γάλα
4 κουταλιές αλεύρι
5 κουταλιές βούτυρο.

Βράζετε τα κολοκύθια, τα στραγγίζετε σφιχτά από τουλπάνι. Κάνετε με το γάλα, αλεύρι και βούτυρο, μια σάλτσα μπεσαμέλ σφιχτή στην οποία ανακατεύετε τα κολοκύθια: αφού μισοκρυώσουν, ρίχνετε τους 6 κρόκους, το τυρί και στο τέλος τα άσπράδια χτυπημένα μαρέγκα. Τα βάζετε σε γιάλα φούρνου, πασπαλίζετε με τυρί και ψήνετε σε μέτριο φούρνο επί μίαν περίπου ώραν.

ΓΛΥΚΙΣΜΑ**ΣΟΥΦΛΕ ΣΟΚΟΛΑΤΑΣ**

- 50 δράμια βούτυρο φρέσκο
1 1/2 πλάκα σοκολάτα Παυλίδου
6 αυγά
2 βανίλιες
50 δρ. ζάχαρι
2 κουταλάκια αλεύρι.

Κτυπάτε την ζάχαρι με το βούτυρο, ρίχνετε τους κρόκους: έχετε την σοκολάτα λυωμένη, την προσθέτετε με το αλεύρι και τις βανίλιες και στο τέλος ρίχνετε και τα άσπράδια χτυπημένα μαρέγκα. Βάζετε στην φόρμα τούρτας αλειμμένη με βούτυρο και πασπαλισμένη με αλεύρι και στέλνετε στο φούρνο.

Τα σουφλέ πρέπει να σερβιρισθούν και φαγωθούν άμέσως αφού βγούν από τον φούρνο άλλως «πέφτουν».

*Το Δώρον που θα χαρίσει
πραγματική ευχαρίστησι
είναι ένα κοντάι με*
Καίτσε ELBEO

●Υπάρχουν ακόμη εις
όλους τους χρωματισμούς

ELBEO

ΠΡΟΙ ΚΑΙ ΒΡΑΔΥ OREODONT ΔΑΜΒΕΡΓΗ

ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ

ΤΡΑΠΕΖΑ ΑΘΗΝΩΝ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΤΑΙΡΙΑ ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1893

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣ ΤΑΣ ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΠΕΡΙΣΣΟΤΕΡΑ ΕΙΣ ΑΡΙΘΜΟΝ ΠΑΣΗΣ ΑΛΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑ, ΑΙΓΥΠΤΩΙ ΚΑΙ ΚΥΠΡΩΙ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΙΔΡΥΘΕΙΣ ΥΠΟ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

THE BANK OF TRUST COMPANY 205, West 33rd Str. NEW YORK

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΕΙΣ ΔΡΑΧΜΑΣ ΕΝ ΟΨΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙ ΠΡΟΘΕΣΜΙΑ

ΠΑΣΗΣ ΦΥΣΕΩΣ ΤΡΑΠΕΖΙΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΥΠΟ ΤΟΥΣ ΜΑΛΛΟΝ ΣΥΜΦΕΡΟΝΤΑΣ ΟΡΟΥΣ

ΠΡΟΙ ΚΑΙ
ΒΡΑΔΥ

OREODONT ΔΑΜΒΕΡΓΗ

ΑΝΩΝΥΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ

ΧΗΜΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΚΑΙ ΛΙΠΑΣΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΡΧ. 30.000.000

ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΑ ΤΑΚΤΙΚΑ ΚΑΙ ΕΚΤΑΚΤΑ 120.496.050,250

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ: ΟΞΕΑΔ ΑΘΗΝΑΙ - ΠΕΙΡΑΙΑ

ΕΔΡΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΑ: ΕΝ ΠΕΙΡΑΙΕΙ (ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑ)

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΚΑΙ ΠΡΑΚΤΟΡΕΣ ΑΠΑΝΤΑΧΟΥ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΥΑΛΟΥΡΓΕΙΟΝ:

Φιάλαι παντός είδους, Δαμιτζάνες πλεκταί, (Τζάμια) Ύαλοπίνακες Μάτ, Ύαλοπίνακες Διαμαντέ, Ύαλικά οίκιακής χρήσεως. Διάφορα καλλιτεχνικά υάλινα είδη οίκοδομικής (τουβλά, κέραμοι, φωταγωγοί)

ΜΕΤΑΛΛΕΙΑ:

Σιδηροπυρίται Κασάνδρας, Έρμιόνης - Λιγνίται Ώρωποῦ, Κορύνης.

ΜΕΤΑΞΩΤΑ ΧΡΥΣΑΛΙΔΟΣ

Παρκέλιν

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ΜΟΝΟΝ
ΕΙΣ ΔΟΧΕΙΑ
ΟΥΔΕΠΟΤΕ
ΧΥΜΑ

Οικονομική διότι έχει

Τερασίαν απόδοσιν

Πρὶν γεννηθῇ τὸ παιδί

Τὸ νέον βιβλιάριον CLAXO πραγματευόμενον περὶ τῆς ζωῆς τῆς γυναικὸς κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐγκυμοσύνης παρέχεται δωρεὰν παρὰ τῶν ἀντιπροσώπων.

ΣΤΑΜ. ΧΑΡΒΑΛΙΑΣ Α.Ε.

ΜΕΝΑΝΔΡΟΥ 52 - ΑΘΗΝΑΙ

Ταχυδρομικῶς ἀποστέλλεται ἐναντι λήψεως γραμματοσήμου τριῶν Δραχ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ
ΙΔΡΥΤΗΣ
1841

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1841

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΜΕΤΟΧΙΚΟΝ ΚΑΙ ΑΠΟΘΕΜΑΤΙΚΟΝ ΔΡΧ. 1.205.000.000
ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΤΗ 31η ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1939 . . . » 10.541.000.000

ΔΙΟΙΚΗΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Γ. ΚΟΡΥΖΗΣ

ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ:

Ἐν Ἀγίῳ Νικολάῳ (Κρήτης)	Ἐν Θήρᾳ	Ἐν Μεσολογγίῳ
» Ἀγρινίῳ	» Ἱερῷ Πέτρῳ Κρήτης	» Μεσσήνῃ
» Ἀγνιᾷ	» Ἰθάκῃ	» Μιτυλήνῃ
» Ἀθήναις:	» Ἰστιάῃ	» Ναυπάκτῳ
» Πλατεία Μητροπόλεως	» Ἰωαννίνοις	» Ναυπλίου
» Καλλιθέα	» Καβάλλα	» Νιγρίτῃ
» Νέα Ἰωνία	» Καλλαβρούτοις	» Ξάνθῃ
» Παγκρατίῳ	» Καλάμαις	» Ὀρεστιάδῃ
» Αἰγίῳ	» Καλαμπάκᾳ	» Παξοῖς
» Ἀλεξανδρουπόλει	» Καρδίτῃ	» Παπάδῳ (Μυτιλήνης)
» Ἀλμυρῷ	» Καρλοβασίῳ (Σάμου)	» Πάτρας
» Ἀμαλιάδῃ	» Καρπενήσιῳ	» Πειραιεῖ
» Ἀμυνταίῳ	» Καρναῖς (Ἅγιον Ὄρος)	» Πλωμαρίῳ (Μυτιλήνης)
» Ἀμφικλείᾳ	» Καστοριά	» Πόρῳ
» Ἀμφίσσῃ	» Κατερίνῃ	» Ποταμῷ
» Ἀνδρῳ	» Κερκύρᾳ	» Προβέξῃ
» Ἀργοστολίῳ	» Κιάτῳ	» Πύλῳ
» Ἀρτῇ	» Κιλκίς	» Πύργῳ
» Ἀταλάντῃ	» Κοζάνῃ	» Ρεθύμνῃ (Κρήτης)
» Βερροῖα	» Κομοτινῇ	» Σέρραϊς
» Βόλῳ	» Κορίνθῳ	» Σητεῖᾳ (Κρήτης)
» Γρεβενοῖς	» Κυθήροις	» Σκιάθῳ
» Γυνθείῳ	» Κύμῃ	» Σουφλίῳ
» Δημητσάνῃ	» Κυπαρισσίᾳ	» Σπάρτῃ
» Διδυμοτείχῳ	» Λαγκαδᾷ	» Σύρῳ
» Δράμᾳ	» Λαμία	» Τρικκαίοις
» Ἐδέσση	» Λαρίσση	» Τριπόλει
» Ἐλασσώνι	» Λεβαδείᾳ	» Φαρσάλοις
» Ἐλευθερουπόλει	» Λευκάδῃ	» Φλωρίνῃ
» Ζακύνθῳ	» Λήμνῳ	» Χαλκίδι
» Ἡρακλείῳ (Κρήτης)	» Λιμένι Βαθέως (Σάμου)	» Χανίοις (Κρήτης)
» Θεσσαλονίκῃ	» Μεγαλουπόλει	» Χίῳ
» Θήβαις		

ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΤΑΙ ΕΙΣ ΟΛΑΣ ΤΑΣ ΧΩΡΑΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ

HELLENIC BANK TRUST COMPANY NEW YORK 139 William Street

Ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, συμφώνως μὲ τοῦ νόμου τῆς Πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν ἐν Ἀμερικῇ Ἑλλήνων.

ΚΕΦΑΛΑΙΑ ΟΛΟΣΧΕΡῶΣ ΚΑΤΑΒΕΒΛΗΜΕΝΑ \$ 1.350.000